

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ:

*« ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ/ΡΙΩΝ
ΤΟΥ ΤΕΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ »*

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΑΡΒΑΝΙΤΙΔΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΔΡΟΥΔΑΚΗ ΣΟΦΙΑ - ΆΝΝΑ

ΤΣΑΒΟΛΑΚΗ ΝΕΚΤΑΡΙΑ - ΚΛΕΑΝΘΗ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2013

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της εν λόγω πτυχιακής εργασίας, πρωτίστως, θα θέλαμε να εκφράσουμε τις θερμές μας ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια μας, κ. Οικονόμου Αικατερίνη, η οποία με τις καίριες κατευθύνσεις και τις εύστοχες υποδείξεις της, καταφέραμε να ολοκληρώσουμε την πτυχιακή μας εργασία.

Παράλληλα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειές μας για την συμπαράσταση, ενθάρρυνση και στήριξή τους κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ. 5
---------------	--------

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ

1.1 Social Media	σελ. 8
1.2 Social Network Sites	σελ. 8
1.3 Ιστορική εξέλιξη και ανάπτυξη των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης στον παγκόσμιο ιστό.....	σελ. 9
1.4 Τα αίτια ανάπτυξης και διάδοσης των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης .σελ.	10
1.4.1 Παγκοσμιοποίηση.....	σελ. 10
1.4.2 Ο τρόπος ζωής	σελ. 12
1.4.3 Οι οικονομικοί παράγοντες	σελ. 14
1.5 Οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης στην Ελληνική πραγματικότητα.....	σελ. 15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

2.1 Κατηγορίες Social Media.	σελ. 16
2.1.1 Social Networks	σελ. 16
2.1.2 Media Sharing	σελ.16
2.1.3 Social News – Bookmarking	σελ. 17
2.2 Social Network Sites – Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης	σελ.17
2.2.1 Facebook	σελ.17
2.2.2 Twitter	σελ.17
2.2.3 Myspace	σελ.18
2.2.4 LinkedIn	σελ.18
2.2.5 Hi5	σελ.19
2.2.6 Hotmail	σελ.19
2.2.7 Google+	σελ.19
2.3 Λόγοι χρήσης των σελίδων Κοινωνικής Δικτύωσης	σελ. 19

2.4 Ιδιωτικότητα και Ασφάλεια	σελ. 21
-------------------------------------	---------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΘΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ - ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΞΑΡΤΗΣΗ

3.1 Εθισμός στο Διαδίκτυο	σελ. 23
3.1.1. Διαγνωστικά κριτήρια της Dr. Kimberly Young για τον εθισμό στο διαδίκτυο.....	σελ. 25
3.2 Προφίλ του εξαρτημένου χρήστη	σελ. 25
3.3 Λόγοι που οδηγούν σε Διαδικτυακή Εξάρτηση	σελ. 26
3.4 Διαδικτυακή εξάρτηση: Παγκόσμιο φαινόμενο	σελ. 27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

4.1 Ιστορική αναδρομή	σελ. 30
4.2 Εννοιολογική προσέγγιση της αυτοκτονίας	σελ.31
4.2.1 Αυτοκτονικός Ιδεασμός	σελ. 32
4.3 Ερευνητικά δεδομένα για την αυτοκτονία	σελ. 33
4.4 Παράγοντες που σχετίζονται με την αυτοκτονία	σελ.35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΕΛΙΔΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ

5.1 Facebook και Κατάθλιψη	σελ.38
5.2 Μίμηση και τάσεις αυτοκτονίας	σελ.39
5.3 Το φαινόμενο Cyber Bullying	σελ.40
5.4 Αυτοκτονία και χρήση σελίδων κοινωνικής δικτύωσης	σελ.42
5.5 Πρόληψη του Φαινομένου- Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις	σελ.50
5.5.1 Ηλεκτρονικές διευθύνσεις κόμβων στην Ελλάδα	σελ.50

Β' ΜΕΡΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Σκοπός και Στόχοι της Μελέτης	σελ.56
---	--------

6.2 Διατύπωση Σημαντικών Ερωτημάτων και Υποθέσεων	σελ.56
6.3 Ερευνητική Στρατηγική	σελ.57
6.4 Πεδίο και Πληθυσμός Μελέτης	σελ.58
6.5 Δειγματοληψία	σελ.58
6.6 Ερευνητικό Εργαλείο	σελ.58
6.7 Τεχνικές Συλλογής Δεδομένων	σελ.60
6.8 Ανάλυση και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων	σελ.60
6.9 Δυσκολίες	σελ.61
6.10 Ηθικά Ζητήματα	σελ. 61
6.11 Χρονοδιάγραμμα Έρευνας	σελ.62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ – ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

7.1 Περιγραφική Ανάλυση Αποτελεσμάτων	σελ.63
7.2. Συσχετίσεις (Ανάλυση χ^2 – test και Πίνακες Διπλής Κατεύθυνσης)	σελ. 87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8.1. Συζήτηση Αποτελεσμάτων και Συσχετίσεων	σελ. 102
8.1.1 Συζήτηση Αποτελεσμάτων	σελ.102
8.1.2 Συζήτηση Συσχετίσεων	σελ. 107
8.2. Συμπεράσματα	σελ.112
8.3. Προτάσεις	σελ. 115

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 118
---------------------------	----------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Ερωτηματολόγιο έρευνας	σελ. 133
--	----------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Πίνακες - Γραφήματα	σελ.140
--	---------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης, ακριβώς λόγω της μαζικής αποδοχής, υιοθέτησης και συμμετοχής αποτελεί τα τελευταία χρόνια αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα, που εισβάλλει στην καθημερινότητα του μέσου ενεργού χρήστη του διαδικτύου, είτε άμεσα είτε έμμεσα. Οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης φέρνουν μαζί τους μια σειρά επιπτώσεων άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο θετικών, που επηρεάζουν κάθε πτυχή της σφαίρας διάδρασης ανθρώπου – μηχανής (Brandtzaeg 2012, Noor Al Deen and Hendricks 2012, Bryfonski 2012).

Αποτελούν μορφή ενημέρωσης, ψυχαγωγίας, διασκέδασης, επικοινωνίας και κοινωνικοποίησης, σύναψης φιλικών, διαπροσωπικών, ερωτικών, επαγγελματικών και κάθε άλλου είδους σχέσεων. Από την άλλη μεριά όμως, η κακή και αλόγιστη χρήση τους που έχει ως συνέπεια τον εθισμό, ο διαδικτυακός εκφοβισμός (Cyber-Bullying), η παραβίαση και η κλοπή προσωπικών δεδομένων προκαλεί αρνητικές επιπτώσεις. Μειωμένες εργασιακές και φοιτητικές αποδόσεις, κοινωνική απομόνωση και μείωση των ενδιαφερόντων είναι μερικές από τις μετέπειτα συνέπειες, με ανεξέλεγκτες και οδυνηρές επιπτώσεις που μπορεί να οδηγήσουν ακόμα και στην αυτοκτονία (Bryfonski, 2012).

Η συγκεκριμένη πτυχιακή μελέτη εκπονήθηκε αφενός για να εξεταστεί το φαινόμενο των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης και κατά πόσο αυτές συμβάλλουν σε τάσεις αυτοκτονίας και αφετέρου να διερευνηθούν οι στάσεις και οι απόψεις των σπουδαστών/ριών του ΤΕΙ Ηρακλείου Κρήτης για το συγκεκριμένο θέμα. Συγχρόνως η έρευνα στοχεύει στην ανάδειξη αποτελεσμάτων για το αν το φαινόμενο αυτό είναι διακριτό και στη συγκεκριμένη πληθυσμιακή «κοινότητα».

Η παρούσα εργασία αποτελείται από δύο κύρια μέρη το Θεωρητικό και το Ερευνητικό μέρος. Το Θεωρητικό μέρος διαρθρώνεται σε πέντε (5) θεματικά κεφάλαια. Αρχικά στο Πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη και ανάπτυξη των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης, τα αίτια ανάπτυξης και διάδοσής τους καθώς και ερευνητικά δεδομένα σχετικά με τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης στην Ελληνική πραγματικότητα. Εν συνεχεία, στο Δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι βασικές έννοιες και ορισμοί όσον αφορά τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, τι είναι, ποιες είναι, οι λόγοι χρήσης τους, και παρατίθενται σημαντικά ζητήματα όπως της ιδιωτικότητας και της ασφάλειας. Σε ένα Τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τη διαδικτυακή εξάρτηση και τους λόγους που οδηγούν σ' αυτήν. Επισημαίνονται τα

διαγνωστικά κριτήρια, σύμφωνα με την Dr. Kimberly Young (1998) και δίνονται χρήσιμα ερευνητικά δεδομένα για τον εθισμό στο διαδίκτυο παγκοσμίως. Στο Τέταρτο κεφάλαιο γίνεται μια γενική ανασκόπηση της αυτοκτονίας, της ιστορικής εξέλιξής της και στους παράγοντες που σχετίζονται με την αυτοκτονία. Το θεωρητικό μέρος ολοκληρώνεται με την αναφορά στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και τάσεων αυτοκτονίας, στο Πέμπτο κεφάλαιο.

Στο ερευνητικό μέρος της πτυχιακής εργασίας, στο Έκτο κεφάλαιο αναφέρεται η μεθοδολογία της έρευνας, στο Έβδομο παρατίθενται τα αποτελέσματα, οι στατιστικοί πίνακες με τις απαραίτητες επεξηγήσεις και σχολιασμούς. Τέλος, στο Όγδοο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι συσχετίσεις των αποτελεσμάτων σε σχέση με τις υποθέσεις έρευνας και η συζήτηση, καθώς επίσης τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της ερευνητικής ομάδας.

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ

1.1 Social Media

Ένα Κοινωνικό Δίκτυο είναι μια κοινωνική δομή αποτελούμενη από άτομα (ή οργανισμούς) που ονομάζονται κόμβοι, που συνδέονται με ένα ή περισσότερους τύπους αλληλεξάρτησης όπως φιλίας, συγγένειας, κοινών ενδιαφερόντων, οικονομικών συναλλαγών, αντιπάθειας, σεξουαλικών σχέσεων, κοινών πεποιθήσεων, γνώσεων ή κύρους (Παπανικολοπούλου, 2011).

Η κοινωνική δικτύωση έχει προωθήσει καινούριους τρόπους επικοινωνίας και διαμοίρασης πληροφοριών. Τα social media είναι απόρροια αυτού που ονομάζουμε Web 2.0, η δεύτερη γενιά του διαδικτύου, στην οποία ο χρήστης έχει πρόσβαση στη δημοσίευση περιεχομένου αλλά και στη διαδραστικότητα με το δημοσιευμένο περιεχόμενο ή άλλους χρήστες. Τα Social Media είναι μια κατηγορία online media, όπου οι χρήστες συζητούν, συμμετέχουν, διαμοιράζονται και δικτυώνονται κάτω από μια κοινή «ομπρέλα» το γνωστό μας διαδίκτυο. Κατά το πλείστον, οι υπηρεσίες Social Media ενθαρρύνουν - επιδιώκουν τη συζήτηση, την αλληλεπίδραση και το διαμοιρασμό οποιασδήποτε πληροφορίας μεταξύ των χρηστών. Είναι ένα σύγχρονο απλοποιημένο εργαλείο επικοινωνίας. Μια εικονική διαδικτυακή κοινότητα, όπου μπορούμε να χτίσουμε το δικό μας δίκτυο από φίλους, συνεργάτες ή ανθρώπους με κοινά ενδιαφέροντα. Η διαδραστικότητα στα μέλη προσφέρεται με αρκετούς τρόπους, όπως e-mail, άμεσα μηνύματα, videos κλπ. (Καζάζη, 2008).

1.2 Social Network Sites.

Πρόκειται ίσως για την πιο διαδεδομένη μορφή social media καθώς προσφέρει πιο άμεση επικοινωνία μεταξύ των χρηστών. Ένα τεράστιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης που εκμηδενίζει τις αποστάσεις και ξεπερνά τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας. Μέσα απ' αυτά τα sites, οι χρήστες μπορούν να χτίσουν το δικό τους δίκτυο από φίλους, συνεργάτες ή ανθρώπους, να ενημερώνονται και να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τα ενδιαφέροντα και τις δραστηριότητές τους. (Boyd, Ellison, 2007).

1.3 Ιστορική εξέλιξη και ανάπτυξη των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης στον παγκόσμιο ιστό.

Οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης πρωτοεμφανίστηκαν στη «διαδικτυακή αρένα» ήδη από το 1994. Οι πρώτες υβριδικές σελίδες Κοινωνικής Δικτύωσης (Tripod, Theglobe.com, Geocities) στόχευαν στην υποστήριξη διάδρασης των χρηστών τους μέσω chat rooms και ατομικών ιστοσελίδων στις οποίες μπορούσαν να δημοσιεύσουν και να μοιραστούν προσωπικές σκέψεις, ιδέες και πληροφορίες. Οι καταχωρήσεις σε αυτές τις ατομικές ιστοσελίδες βασίζονταν σε χρήση εργαλείων δημοσίευσης στον Παγκόσμιο Ιστό, γεγονός που αποτέλεσε τον προάγγελο των Ιστολογίων (blogs) (Γκατζιαλίδης 2009, Boyd and Ellison, 2007, Freeman, Linton 2004).

Σε μια επέκταση των μέχρι τότε πρακτικών, νέοι Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης (Classmates.com, SixDegrees.com), έδωσαν μεγαλύτερη έμφαση στη δικτύωση των χρηστών τους, χρησιμοποιώντας τις διευθύνσεις του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τους. Πλέον, ο κάθε συμμετέχοντας στην υπηρεσία είχε την δυνατότητα να καθορίσει ένα προσωπικό «προφίλ» καθώς και μια «λίστα φίλων» με τους οποίους μπορούσε να ανταλλάξει άμεσα μηνύματα. Οι υπηρεσίες αυτές για πρώτη φορά συγκεντρώθηκαν στον καινοτομικό ιστότοπο SixDegrees.com το 1997, ο οποίος όμως δεν κατάφερε να επιζήσει και τρία χρόνια αργότερα διέκοψε τη δραστηριότητά του (Freeman, Linton, 2004).

Παράλληλα, με την πρώτη ενοποιημένη προσπάθεια Υπηρεσίας Κοινωνικής Δικτύωσης και μεταξύ του 1999 και 2001, αναπτύχθηκαν δυο διαφοροποιημένες υπηρεσίες που βασίζονταν σε δεσμούς εμπιστοσύνης: α) μεταξύ καταναλωτών σχετικά με προϊόντα (Epinions.com) και β) μεταξύ φίλων (Friendster.com) αντίστοιχα. Οι καινοτομίες που προσέφεραν συμπεριελάμβαναν μεταξύ άλλων την προβολή των δεσμών φιλίας μεταξύ των χρηστών, ενώ παράλληλα υποστήριζαν λειτουργίες διαχείρισης περιεχομένου και διασυνδέσεων με τρίτους χρήστες (Kadushin, Charles 2012).

Λίγα χρόνια αργότερα μεταξύ 2002 και 2004, εμφανίστηκαν τρεις Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης (Friendster.com, MySpace, Bebo) που έκτοτε αποτέλεσαν τη δημοφιλέστερη περίπτωση τέτοιου είδους υπηρεσιών. Αυτά στάθηκαν και αφορμή να καταστούν προσφιλείς οι υπηρεσίες Κοινωνικής Δικτύωσης στη μαζική πλειοψηφία των διαδικτυακών χρηστών, σε βαθμό που κατάφεραν να ξεπεράσουν σε

επισκεψιμότητα (MySpace) ακόμα και την Ιστοσελίδα της μηχανής αναζήτησης της Google (Rainie et all. 2012).

Το 2004 δημιουργήθηκε το Facebook, που υπήρξε πολύ καλός ανταγωνιστής, και η ανάπτυξή του ήταν το ίδιο γρήγορη. Το 2006 ήταν η χρόνια που το Facebook σταμάτησε να απευθύνεται μόνο στην κοινότητα των αμερικανικών κολλεγίων, και απευθύνθηκε στο σύνολο των διαδικτυακών χρηστών ελεύθερα, δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα ενσωμάτωσης add-on εφαρμογών που είχαν αναπτυχθεί από τρίτους εκτός υπηρεσίας. Παράλληλα η υπηρεσία παρείχε τη δυνατότητα σχηματισμού ατομικών κοινωνικών δικτύων, διασυνδέοντας έτσι πέρα από χρήστες και Κοινωνικά Δίκτυα μεταξύ τους. Από το σημείο αυτό και έπειτα, οι Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης καθίστανται οι ταχύτερα και μαζικότερα αναπτυσσόμενες ιστοσελίδες στον Παγκόσμιο Ιστό, χωρίς να γνωρίζουν γεωγραφικά σύνορα (Estrada, 2011).

1.4 Τα αίτια ανάπτυξης και διάδοσης των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

1.4.1 Η παγκοσμιοποίηση.

Όπως λέει ο ανθρωπολόγος Πίτερ Γούρσλη, «Μέχρι τις μέρες μας η ανθρώπινη κοινωνία δεν υπήρξε ποτέ», εννοώντας πως μόλις στα πολύ πρόσφατα χρόνια μπορούμε να μιλήσουμε για κοινωνικές σχέσεις που καλύπτουν ολόκληρη τη γη. Ο κόσμος έγινε από σημαντικές απόψεις ένα ενιαίο κοινωνικό σύστημα, ως συνέπεια των αυξανόμενων δεσμών αλληλεξάρτησης που επηρεάζουν σήμερα σχεδόν όλους τους ανθρώπους. Το παγκόσμιο σύστημα δεν είναι απλώς ένα περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται και μεταβάλλονται οι επιμέρους κοινωνίες. Οι κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές σχέσεις που διαπερνούν τα σύνορα μεταξύ των χωρών διαμορφώνουν αποφασιστικά την τύχη εκείνων που ζουν σε κάθε μια από αυτές. Ο γενικός όρος που χρησιμοποιείται για την αύξουσα αμοιβαία εξάρτηση των κοινωνιών του κόσμου είναι «Παγκοσμιοποίηση» (Giddens, 2002).

Σχεδόν καμία κοινωνία δεν ζει πια σε απόλυτη απομόνωση από τις άλλες. Ακόμα και στις πλουσιότερες κοινωνίες όλοι εξαρτώνται από τα αγαθά που μεταφέρονται από το εξωτερικό και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος ανάγονται σε παγκόσμια κλίμακα. Οι οργανώσεις που υπήρχαν σε διάφορες χώρες του κόσμου, τώρα πλέον υπάρχουν κατά κύριο λόγο υπό τη μορφή δικτύου και δραστηριοποιούνται σε αναδιατεταγμένο χώρο και χρόνο. Η τεχνολογία της πληροφορίας και οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες έκαναν δυνατή την υπέρβαση των

αποστάσεων και τον έλεγχο του χρόνου με τρόπους που θα ήταν αδιανόητοι παλαιότερα (Sassen, 2011).

Οι διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης που από τη μια μεριά δημιουργούνται από τις τεχνολογίες της επικοινωνίας και από την άλλη συνιστούν τη δύναμη που τις προωθεί, μεταβάλλουν τη μορφή των οργανώσεων, των κοινωνιών και γενικότερα της νέας γενιάς. Οι περισσότεροι νέοι σε αντίθεση με τις παλαιότερες γενιές, μεγαλώνουν σε μια χώρα και πολύ συχνά μεταβαίνουν σε μια άλλη για σπουδές. Ένας αρκετά μεγάλος αριθμός εργάζεται σε εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε πολλές χώρες του κόσμου, ταξιδεύει και διαμένει σε αρκετά μέρη και ενδεχομένως να μην επιστρέψει ποτέ μόνιμα στον τόπο καταγωγής του. Εν γένει, οι άνθρωποι των νεότερων γενεών γίνονται παγκόσμιοι πολίτες, οι οποίοι μέχρι το τεσσαρακοστό έτος της ζωής τους έχουν, συνήθως, αλλάξει αρκετούς τόπους διαμονής και έχουν βρεθεί σε πολλές διαφορετικές θέσεις εργασίας (Kadushin, Charles 2012).

Όλη αυτή η κατάσταση μετακίνησης και διαμονής ανά τον κόσμο, καθιστά τα κοινωνικά δίκτυα ενός ανθρώπου πολύ διαφορετικά από παλαιότερα. Ενώ το κοινωνικό δίκτυο ενός ανθρώπου στις προηγούμενες δεκαετίες περιοριζόταν στο οικογενειακό περιβάλλον, στο χώρο εργασίας, στο τοπικό κοινωνικό δίκτυο και ενδεχομένως σε κάποιες διασυνδέσεις από τη σχολική ηλικία και για τους άνδρες από τη στρατιωτική θητεία, σήμερα βρίσκεται διασκορπισμένο σε πολλά μέρη του κόσμου (Estrada, 2011).

Κατά συνέπεια οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό το σημερινό τρόπο ζωής, όπου ο κυβερνοχώρος αποτελεί πλέον τον κοινό «χώρο συνεύρεσης». Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς πως η δημιουργία αυτού του κοινού χώρου συνεύρεσης ακολουθεί δυο διαφορετικές πορείες. Σε κάποιες περιπτώσεις ακολουθεί μια πορεία, η οποία ξεκινάει από τον φυσικό κόσμο και συνεχίζεται στον κυβερνοχώρο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το κοινωνικό δίκτυο των παλιών συμμαθητών, το οποίο δημιουργείται στον πραγματικό κόσμο, στην πορεία εξασθενεί λόγω των συνθηκών και μετά από κάποιο χρονικό διάστημα επανασυνδέεται στον κυβερνοχώρο. Με άλλα λόγια ένα κοινωνικό δίκτυο τέτοιου τύπου διαμορφώνεται και λειτουργεί σε φυσικό επίπεδο και όλα τα μέλη του γνωρίζονται μεταξύ τους, προτού σχηματίσουν ένα δίκτυο σε κάποιον ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης. Σε αυτές τις περιπτώσεις είναι σε γενικές γραμμές δυσκολότερη η αλλοίωση των προσωπικών στοιχείων που προβάλλει το κάθε μέλος

του δικτύου, καθώς τα υπόλοιπα μέλη μπορούν εύκολα να επαληθεύσουν τα δεδομένα (Δερτούζος, 1998).

Στον αντίποδα, ακριβώς αντίστροφη πορεία ακολουθούν κάποια άλλα κοινωνικά δίκτυα τα οποία απαρτίζονται από άτομα που συναντιούνται για πρώτη φορά στον κυβερνοχώρο και έπειτα γνωρίζονται και στην πραγματικότητα. Τέτοιου τύπου εξέλιξη εμφανίζουν τα κοινωνικά δίκτυα που συντίθενται με τη συσπείρωση ατόμων γύρω από μια κεντρική ιδέα και δομούνται γύρω από αυτήν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι διαδικτυακές κοινότητες των ανθρώπων με συγκεκριμένα κοινά ενδιαφέροντα και στόχους (π.χ. φίλαθλοι ομάδας, επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται σε κοινό χώρο) αλλά και οργανώσεις οι οποίες εξυπηρετούν και προωθούν μια ιδέα (π.χ. διεθνής αμνηστία). Τα μέλη τέτοιων κοινωνικών δικτύων αλληλεπιδρούν αρχικά στον κυβερνοχώρο και στη συνέχεια σε φυσικό επίπεδο, πραγματοποιώντας, για παράδειγμα, ομαδικές συναντήσεις (Cavanagh, 2007).

Η ανάπτυξη των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης υποδηλώνει μια αλλαγή στον τρόπο που οργανώνονται οι διαδικτυακές κοινότητες. Ενώ οι διαδικτυακές κοινότητες με συγκεκριμένο θέμα ακολουθούν τη δεύτερη πορεία, συσπειρώνουν δηλαδή ανθρώπους γύρω από ένα θέμα ή μια ιδέα, οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης είναι δομημένοι πιο προσωποκεντρικά. Οι πρώτες διαδικτυακές κοινότητες, όπως Usenet, και τα πρώτα διαδικτυακά forum ήταν δομημένα και ιεραρχημένα βάσει θεματολογίας (Cavanagh, 2007).

Αντίθετα, οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης είναι οργανωμένοι σαν προσωπικά ή «εγωκεντρικά» δίκτυα, με τον κάθε χρήστη να βρίσκεται στο κέντρο του κοινωνικού του δικτύου. Η εισαγωγή των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης έχει παρουσιάσει ένα νέο πλαίσιο οργάνωσης των μελών μια διαδικτυακής κοινωνίας, στην οποία ο άνθρωπος, και κατ' επέκταση το προφίλ του στο διαδίκτυο, φαινομενικά βρίσκεται στο επίκεντρο. Κατά συνέπεια, αναδύονται πολύ ενδιαφέροντα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία αφορούν στον τρόπο που οργανώνονται αυτά τα κοινωνικά δίκτυα και στο ρόλο που παίζει το προφίλ του χρήστη σε αυτή τη διαδικασία (Καζάζη, 2008).

1.4.2 Ο τρόπος ζωής.

Στην ανάπτυξη των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης συμβάλει αποφασιστικά και ο σύγχρονος τρόπος ζωής. Η μετακίνηση μιας ολοένα μεγαλύτερης μάζας ανθρώπων στον τομέα της παροχής υπηρεσιών και στις δουλειές γραφείου, τα

βεβαρημένα ωράρια, ο ελάχιστος ελεύθερος χρόνος σε μια κοινωνία που τρέχει με πρωτοφανείς ρυθμούς και η απομόνωση είναι από τα βασικότερα αίτια που ευνοούν την ανάπτυξη των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης (Γκατζιαλίδης, 2009, Qualman, 2013).

Όταν πολλοί άνθρωποι περνούν 12 με 16 ώρες καθηλωμένοι μπροστά σε μια οθόνη υπολογιστή, το μοναδικό τους διάλειμμα και η μοναδική τους κοινωνική αλληλεπίδραση είναι η επικοινωνία μέσω του ίδιου του υπολογιστή. Η αρχή έγινε με τη χρήση του email, έναν ασύγχρονο και απόμακρο τρόπο επικοινωνίας. Στη συνέχεια με τη διάδοση των εφαρμογών instant messaging (στιγμιαία μηνύματα) και τη δημιουργία chat rooms η επικοινωνία έγινε πιο προσωπική και πιο άμεση. Ακολούθησαν τα ιστολόγια και καθημερινή δημοσιοποίηση γεγονότων σε ένα κύκλο ανθρώπων και τέλος με τη σειρά τους οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης, όπου μεγάλο μέρος του κοινωνικού δικτύου ενός ανθρώπου εμφανίζεται στην οθόνη του υπολογιστή η οποία είναι και το εργαλείο της δουλειάς (Qualman, 2013).

Για την πλειοψηφία των ανθρώπων σχεδόν όλες οι πτυχές της καθημερινής ζωής είναι πλέον προσβάσιμες με ένα απλό «κλικ» του ποντικιού. Οι αγορές έχουν μετατραπεί σε μεγάλο βαθμό σε ηλεκτρονικές, η ενημέρωση είναι ένας σελιδοδείκτης (bookmark) ενός portal ειδήσεων και οι εγκυκλοπαίδειες έχουν μετατραπεί σε φόρμες αναζήτησης. Το ίδιο φαίνεται να συμβαίνει και με την κοινωνική ζωή του ανθρώπου - οι φίλοι, οι παλιοί συμμαθητές και ο κοινωνικός περίγυρος ενός ατόμου εμφανίζεται μέσα σε ένα παράθυρο του φυλλομετρητή (browser) (Livingston, 2008).

Ο τρόπος ζωής που περιγράφηκε παραπάνω δεν δίνει, ενδεχομένως, τον απαιτούμενο χρόνο στους ανθρώπους να προσπαθήσουν για τη δημιουργία μιας νέας κοινωνικής σχέσης. Μέσω των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης η σχέση ή η ψευδαίσθηση της, δημιουργείται με πολύ μεγαλύτερη ευκολία και χωρίς την προσπάθεια που απαιτείται για την επίτευξη μιας σχέσης στην πραγματικότητα. Ο άνθρωπος δεν κινείται προς τις κοινωνικές ομάδες που τον περιβάλλουν, δε ρισκάρει προκειμένου να γίνει αποδεκτός και δεν προσπαθεί για να διατηρήσει μια σχέση (Sheldrake, 2008).

Εν κατακλείδι, η επικοινωνία μέσω των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης είναι πιο χαλαρή και με λιγότερες ευθύνες. Οι σχέσεις που δημιουργούνται δε χρειάζονται προσπάθεια για να διατηρηθούν ούτε και θυσίες από τον πολύτιμο ελεύθερο χρόνο των ανθρώπων, οι οποίοι σε γενικές γραμμές προσπαθούν να ανακτήσουν τη χαμένη κοινωνική ζωή τους χωρίς να βγουν από το σπίτι ή το γραφείο τους. Για την

πλειοψηφία των χρηστών σελίδων κοινωνικής δικτύωσης, αυτός ο τρόπος κοινωνικής αλληλεπίδρασης αποτελεί ένα «γέμισμα των επικοινωνιακών κενών» που δημιουργείται λόγω του σύγχρονου τρόπου ζωής. Υπάρχει ωστόσο και ένας μη αμελητέος αριθμός ανθρώπων για τους οποίους αυτός ο τρόπος εικονικής κοινωνικοποίησης υποκαθιστά την ένταξη τους σε φυσικά κοινωνικά δίκτυα. Για ορισμένα εγκλωβισμένα και αποκομμένα άτομα αποτελεί τη μοναδική διέξοδο επικοινωνίας, ενώ άλλοι άνθρωποι παγιδεύονται στο σενάριο που οι ίδιοι έχουν δημιουργήσει για τους εαυτούς τους και δεν μπορούν να ξεφύγουν (Γκατζιαλίδης, 2009).

1.4.3 Οι οικονομικοί παράγοντες.

Πέρα από τον τρόπο ζωής του σύγχρονου ανθρώπου και τους κοινωνικούς παράγοντες που αναφέρθηκαν προηγουμένα, υπάρχουν και οικονομικά αίτια, τα οποία συντελούν στην ταχύτατη ανάπτυξη των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης. Το σημαντικότερο, ίσως, από αυτά είναι τα κέρδη από τις διαφημίσεις που εμφανίζονται στην εκάστοτε σελίδα, κατά την πλοήγηση του χρήστη σε αυτούς τους ιστότοπους. Το γεγονός που καθιστά αυτόν τον τρόπο προώθησης προϊόντων τόσο επικερδή, είναι ότι πρόκειται για ένα είδος πολύ καλά στοχευμένης διαφήμισης. Με τον όρο «στοχευμένη διαφήμιση» εννοούμε πως οι διαφημίσεις δεν προβάλλονται τυχαία σε όλους τους χρήστες, αλλά κάθε διαφήμιση προβάλλεται σε συγκεκριμένο απευθυνόμενο κοινό. Ουσιαστικά, τα δημογραφικά στοιχεία και τα ενδιαφέροντα που δηλώνουν οι χρήστες χρησιμοποιούνται, συνήθως από εταιρίες – μετόχους των εταιριών κοινωνικής δικτύωσης, οι οποίες «καταγράφουν» τις προτιμήσεις των χρηστών και τους προβάλλουν την αντίστοιχη διαφήμιση. Έτσι, οι διαφημιζόμενες εταιρίες προβάλλονται σε προκαθορισμένο αγοραστικό κοινό αποφέροντας, ταυτόχρονα, κέρδη στις εταιρίες στις οποίες ανήκουν οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης. Συγκεκριμένα, στον ιστότοπο του Facebook, υπάρχει ειδική σελίδα στην οποία μπορεί να δηλώσει κανείς την επιχείρηση του και το απευθυνόμενο κοινό του και στη συνέχεια να εμφανίζεται η διαφήμιση του σε προεπιλεγμένες ομάδες ανθρώπων (Γκατζιαλίδης, 2009, Qualman, 2013, Weber, 2009).

Η στοχευόμενη διαφήμιση και κατ' επέκταση η απόκτηση ενός μεγάλου όγκου δημογραφικών στοιχείων αποτελούν, ενδεχομένως, τους βασικούς λόγους για τους οποίους μεγάλες εταιρίες επενδύουν σημαντικά ποσά στους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης. Η εξαγορά μεριδίου του Facebook και του YouTube, έναντι

υπέρογκων χρηματικών ποσών, από τις εταιρίες κολοσσούς, στηρίζουν αυτούς τους ιστότοπους καθιστώντας τους ραγδαία εξελισσόμενους κλάδους. Το τελευταίο ενισχύεται και από το γεγονός ότι η στοχευμένη διαφήμιση αποτελεί το επόμενο βήμα στον τομέα της προώθησης προϊόντων, καθώς αντί αυτά να προβάλλονται μέσω τηλεοπτικών σποτ σε μια μεγάλη μάζα ανθρώπων, προβάλλονται σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες. Οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης είναι η μεγαλύτερη βάση δημογραφικών δεδομένων και προτιμήσεων, η οποία κατά συνέπεια προσελκύει μεγάλο αριθμό επενδυτών που στηρίζουν την εξέλιξη τους (Weber, 2009).

1.5 Οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης στην Ελληνική πραγματικότητα.

Οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης γνωρίζουν τεράστια απήχηση στην Ελληνική πραγματικότητα κι αποτελούν κυρίαρχη συνήθεια μεγάλου ποσοστού των Ελλήνων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 63% των χρηστών του διαδικτύου έχει δημιουργήσει προφίλ σε κάποια Υπηρεσία Κοινωνικής Δικτύωσης, ενώ ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι μόλις 45%. Το υψηλό αυτό ποσοστό φέρνει την Ελλάδα στην τρίτη θέση πανευρωπαϊκά, μετά τη Δανία και τη Νορβηγία. Το 33% των Ελλήνων μάλιστα, ανανεώνει το προφίλ του καθημερινά (ευρωπαϊκός μέσος όρος 15%), ενώ το 37% παρακολουθεί το προφίλ των φίλων του καθημερινά (ευρωπαϊκός μέσος όρος 19%). Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από την πανευρωπαϊκή διαδικτυακή έρευνα συνηθειών της InSites Consulting σε συνεργασία με την IAB Europe (Interactive Advertising Bureau – Οργανισμός Διαδραστικής Επικοινωνίας). Η έρευνα αναδεικνύει το προφίλ ενός ιδιαίτερα ενεργού, κοινωνικού και συνειδητοποιημένου Έλληνα χρήστη. Το 66% μπαίνει στο Διαδίκτυο καθημερινά (ευρωπαϊκός μέσος όρος: 53%), ενώ το 24% είναι ενεργά συνδεδεμένο για περισσότερες από τέσσερις ώρες (Γιώτη, 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

2.1 Κατηγορίες Social Media.

2.1.1. Social Networks

Εκτός από το Facebook υπάρχουν δεκάδες ακόμη δημοφιλή Social Networking Sites (LinkedIn, Twitter, Hi5 κλπ.) και η λίστα συνεχίζεται και μεγαλώνει καθημερινά. Το κάθε δίκτυο, συνήθως, προσπαθεί να διαφοροποιηθεί σε κάποιες λεπτομέρειες και να προσφέρει κάποια ξεχωριστή υπηρεσία κάνοντας το πιο δημοφιλές σε συγκεκριμένες ομάδες χρηστών (Scott, 2001, Kadushin, 2012).

2.1.2. Media Sharing.

Τα media sharing είναι δίκτυα στα οποία μπορούμε να δημοσιεύσουμε και να μοιραστούμε αρχεία φωτογραφιών, video και audio. Το Φεβρουάριο του 2004 έκανε την εμφάνισή της η υπηρεσία με το όνομα **Flickr**, για να ενσωματώσει τη λογική της διαμοίρασης κι ανταλλαγής φωτογραφιών σε μια Διαδικτυακή Κοινότητα. Τα τελευταία χρόνια, το Flickr έχει γίνει η δημοφιλέστερη και ταχύτατα αναπτυσσόμενη υπηρεσία διαμοίρασης φωτογραφιών στο Διαδίκτυο. Ενδεικτικά, τον Οκτώβριο του 2009, φιλοξενούσε πάνω από 4 δισεκατομμύρια φωτογραφίες (Editors of PhotoPreneur, 2010).

Το **YouTube** είναι ένας δημοφιλής διαδικτυακός τύπος, που επιτρέπει αποθήκευση, αναζήτηση κι αναπαραγωγή ψηφιακών βίντεο. Ιδρύθηκε το 2005 και παρέχει τη δυνατότητα σε όλους τους επισκέπτες να προβάλλουν τα αποθηκευμένα βίντεο, ενώ τα εγγεγραμμένα μέλη μπορούν να αποθηκεύουν απεριόριστο αριθμό ταινιών με χρονικό όριο δέκα λεπτών το καθένα. Κάθε λεπτό της ώρας υπολογίζονται 24 νέες ώρες βίντεο που προστίθενται από χρήστες, αριθμός ασύλληπτος αφού για να τα παρακολουθήσει κανείς χρειάζεται 4 συνεχόμενα χρόνια (Rowell, 2011).

Τα συγκεκριμένα δίκτυα συνήθως δίνουν τη δυνατότητα σε άλλες εφαρμογές να επικοινωνήσουν μαζί τους μέσω διαδικτύου, με αποτέλεσμα να μπορούμε εύκολα για παράδειγμα, να δημοσιεύσουμε ένα video από το YouTube στο Facebook (Scott, 2001, Sheldrake, 2008).

2.1.3. Social News – Bookmarking.

Μέσω του social bookmarking, δίνεται η δυνατότητα στους χρήστες να αξιολογήσουν και να μοιραστούν το περιεχόμενο που θεωρούν αξιόλογο ή σημαντικό. Δίκτυα όπως το Delicious, Digg και Reddit μας δίνουν τη δυνατότητα να τοποθετήσουμε κάποια άρθρο που θεωρούμε ενδιαφέρον στα bookmarks μας και να το αξιολογήσουμε σε κάποιες κατηγορίες (tags), κάνοντας το έτσι δημοφιλέστερο και κατά κάποιο τρόπο παροτρύνοντας και άλλους να το διαβάσουν (Safran, 2010).

2.2. Social Network Sites – Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης.

2.2.1. Facebook

Είναι ο δημοφιλέστερος Ιστοχώρος Κοινωνικής Δικτύωσης και ιδρύθηκε από τον Mark Zuckerberg, τριτοετή τότε φοιτητή του Harvard, στις 4 Φεβρουαρίου 2004. Η κύρια λειτουργία του σήμερα, προσανατολίζεται στην κοινωνική προσέγγιση χρηστών διαδικτυακά, μέσω της δημιουργίας ενός προσωπικού προφίλ. Το Facebook καταμετράει περισσότερους από 500.000.000 ενεργούς χρήστες παγκοσμίως. Ο τυπικός χρήστης κατά μέσο όρο διασυνδέεται με 130 φίλους, ξοδεύει παραπάνω από 20 λεπτά ημερησίως και τα δύο τρίτα των χρηστών συνδέονται τουλάχιστον μία φορά την ημέρα. Εκτιμάται ότι στις Η.Π.Α. το 1/3 του πληθυσμού διατηρεί προφίλ στη συγκεκριμένη σελίδα κοινωνικής δικτύωσης (Ellison et al., 2007).

Οι χρήστες μπορούν να δημιουργήσουν προφίλ με φωτογραφίες, στοιχεία επικοινωνίας και άλλες προσωπικές πληροφορίες, μπορούν να επικοινωνούν με τους φίλους τους και τους άλλους χρήστες μέσω ιδιωτικών ή δημοσίων μηνυμάτων ή μέσω chat. Ακόμα μπορούν εύκολα να γνωρίζουν ανά πάσα στιγμή πως αισθάνονται οι φίλοι τους, πως σκέφτονται ή τι κάνουν μέσω της ενημέρωσης της «κατάστασης» (status) τους, μπορούν να δημοσιεύουν video στις σελίδες προφίλ τους, να γίνονται μέλη σε διάφορες ομάδες ενδιαφέροντος κ.λ.π. (Shih, 2009).

Στην Ελλάδα οι χρήστες του facebook ανέρχονται στο 22,9% του πληθυσμού (περί τα 2.515.220 μέλη), αριθμός που αυξάνεται με ρυθμούς γεωμετρικής προόδου και το 1/3 από αυτούς ανανεώνει το προφίλ του καθημερινά (Amidon-Lusted, 2011).

2.2.2. Twitter

Το Twitter εγκαινιάστηκε επίσημα τον Οκτώβριο του 2006 από την Obvious Corp. Είναι μια εναλλακτική πρόταση που υποστηρίζει την επικοινωνία των χρηστών με όσους επιθυμούν, μέσω σύντομων μηνυμάτων έως και 140 χαρακτήρων

(tweets). Το Twitter είναι η πιο δημοφιλής microblogging εφαρμογή. Το microblogging είναι μια τεχνολογία Web 2.0 που αφήνει τους χρήστες να δημοσιεύουν online σύντομες ενημερώσεις κειμένου. Έτσι μπορεί κανείς να παρουσιάσει την ημερήσια δραστηριότητά του, με τη μορφή δυναμικά αναπτυσσόμενου ημερολογίου (Larson, 2010).

Οι άνθρωποι μπορούν να επικοινωνούν, να αναζητούν πληροφορίες και συμβουλές σε προσωπικό ή επαγγελματικό επίπεδο, να ανταλλάσσουν απόψεις για ένα επίκαιρο σημαντικό γεγονός, για το αγαπημένο τους βιβλίο, για το βίντεο της ημέρας, για μια εικόνα, για πολιτική, ενώ εταιρείες που επιθυμούν να τη χρησιμοποιούν ως διαφημιστικό μέσο οφείλουν να πληρώνουν χρηματικό αντίτιμο. κλπ. (Amidon-Lusted, 2011).

Το 2007 οι χρήστες του Twitter έκαναν tweeting 5.000 φορές την ημέρα. Μέχρι το 2008, ο αριθμός ήταν 300.000 και μέχρι το 2009 είχε αυξηθεί σε 2,5 εκατομμύρια ανθρώπους την ημέρα. Τα tweets αυξήθηκαν 1.400% πέρυσι σε 35 εκατομμύρια ανά ημέρα. Σήμερα, υπάρχουν 106 εκατομμύρια λογαριασμοί και βλέπουμε 50 εκατομμύρια tweets ανά ημέρα, που είναι κατά μέσο όρο 600 tweets ανά δευτερόλεπτο (Kevin, 2010).

2.2.3. Myspace

Ένα ακόμα Δίκτυο Διαδραστικής Επικοινωνίας που ξεκίνησε ως η ιδέα δύο φοιτητών (Tom Aderson, Chris De Wolfe) το 2003. Το MySpace καταμετράει περισσότερα από 100.000.000 μέλη, αριθμός που μεγαλώνει κατά 240.000 μέλη την ημέρα, αποτελώντας έτσι το 9^ο σε επισκέψεις site στον κόσμο. Οι δυνατότητες που προσφέρει είναι παρόμοιες με του Facebook, μόνο που έχει περισσότερο «Μουσικό» χαρακτήρα (music focused) φιλοξενώντας στις σελίδες του παραπάνω από 2,2 εκατομμύρια νέα συγκροτήματα και καλλιτέχνες (Amidon-Lusted, 2011).

2.2.4. LinkedIn

Το LinkedIn είναι ένας Ιστοχώρος Κοινωνικής Δικτύωσης επαγγελματικού χαρακτήρα. Από την ίδρυσή του, το Φεβρουάριο του 2002, καταμετράει σήμερα περισσότερα από 60 εκατομμύρια συνδεδεμένα μέλη προερχόμενα από 200 περίπου διαφορετικές χώρες παγκοσμίως (τα 30 εκατομμύρια εντοπίζονται στις ΗΠΑ). Στο πλαίσιο της υπηρεσίας μεμονωμένοι επαγγελματίες αλλά κι ολόκληρες επιχειρήσεις

μπορούν να δημιουργήσουν το προσωπικό τους προφίλ που χρησιμεύει στη συνέχεια για ανεύρεση εργασίας ή προσωπικού, ανταλλαγή επιστημονικών απόψεων και κάθε μορφή επικοινωνίας. Ο χρήστης έχει υψηλό επίπεδο ελέγχου στην ψηφιακή του ταυτότητα και στις προσωπικές του πληροφορίες (Rutledge, 2010).

2.2.5. Hi5

Το Hi5 είναι μια σελίδα κοινωνικής δικτύωσης με έδρα τον Σαν Φρανσίσκο στην Καλιφόρνια. Η εταιρία ιδρύθηκε το 2003 από τον Ramu Yalamanchi. Το Hi5 έχει 2,5 εκατομμύρια επισκέπτες μηνιαίως στις ΗΠΑ και 46,1 εκατομμύρια επισκέπτες παγκοσμίως. Στο Hi5 οι χρήστες δημιουργούν ένα online προφίλ προκειμένου να δείξουν στοιχεία, όπως ενδιαφέροντα, ηλικία και χώρα καταγωγής. Ακόμη, οι χρήστες μπορούν να ανεβάζουν φωτογραφίες, να παίζουν online παιχνίδια και να δημιουργήσουν μια συσκευή αναπαραγωγής μουσικής στο προφίλ τους. Σύμφωνα με την comScore, το 2008, το Hi5 ήταν το τρίτο δημοφιλέστερο site κοινωνικής δικτύωσης από την άποψη των μηνιαίων επισκεπτών (Jarboe, 2009).

2.2.6. Hotmail

Το Windows Live Hotmail είναι μια δωρεάν υπηρεσία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο διαδίκτυο. Δημιουργήθηκε από τον Jack Smith και τον Sabeer Bhatia και κυκλοφόρησε το 1996. Φιλοξενεί περίπου 250 εκατομμύρια χρήστες παγκοσμίως και διατίθεται σε 35 διαφορετικές γλώσσες. Ακόμη, συνεργάζεται με το Windows Live Messenger και με το Skype για την ανταλλαγή άμεσων μηνυμάτων μεταξύ των χρηστών αλλά δίνει και τη δυνατότητα της κλήσης – video μεταξύ δύο χρηστών (Livingston, 2008).

2.2.7. Google+

Το Google+ (ή Google Plus) είναι ένα εργαλείο κοινωνικής δικτύωσης που κυκλοφόρησε τον Ιούλιο του 2011. Οι δυνατότητες που προσφέρονται από αυτό το εργαλείο προσελκύουν άτομα που μοιράζονται τις ιδέες, τις σκέψεις τους, καθώς και πληροφορίες στο Διαδίκτυο (Chbeir, Al Bouna, 2013).

2.3 Λόγοι χρήσης των σελίδων Κοινωνικής Δικτύωσης.

Κάθε μέρα χιλιάδες χρήστες εισχωρούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δημιουργώντας προφίλ, έστω και με μικρή διάρκεια ζωής (Obrist & al., 2008).

Πολλοί ερευνητές, όπως οι Shin and Kim (2008), Willis (2008), Shin (2008, 2010), Lee (2010), Sin et al (2012), έχουν προσπαθήσει να ερευνήσουν τους λόγους που «σπρώχνουν» τους ανθρώπους στην υιοθέτηση και χρήση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Μια θεωρία που μπορεί να εξηγήσει το γιατί κάποιος χρησιμοποιεί τα Social Media είναι η θεωρία των Χρήσεων και Ηθικών Ικανοποιήσεων (U&G Theory). Σύμφωνα με τον Mc Quail (1994) υπάρχουν 4 κινητήριες δυνάμεις: 1) ενημέρωση, 2) ψυχαγωγία, 3) κοινωνική αλληλεπίδραση και 4) προσωπική ταυτότητα (Romero et al, 2011).

Οι Brandtzæg & Heim (2009), στην έρευνά τους που παρουσιάζεται στο άρθρο «Why People Use Social Networking Sites», εξέτασαν τους λόγους χρήσης των ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Η έρευνα διεξήχθη στη Νορβηγία, με δείγμα 1200 συμμετεχόντων. Ο σημαντικότερος λόγος χρήσης των κοινωνικών δικτύων ήταν για να γνωρίσουν νέους ανθρώπους και ο δεύτερος για να επικοινωνούν με φίλους.

Έρευνα που διεξήχθη από τους Dogruer & all (2011), εστίασε στα κίνητρα που ωθούν τη νέα γενιά στη χρήση του Facebook αποκλειστικά. Η έρευνα έλαβε χώρα στο Πανεπιστήμιο Ανατολικής Μεσογείου και περιλάμβανε 302 συμμετέχοντες που κλήθηκαν να επιλέξουν ανάμεσα σε ένα πλήθος λόγων χρήσης, όπως το χρησιμοποιώ για να παίξω παιχνίδια, για φλέρντ κλπ. Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν πως ο σημαντικότερος λόγος χρήσης της συγκεκριμένης σελίδας κοινωνικής δικτύωσης από τους φοιτητές ήταν για να «συναντηθούν» και να επικοινωνήσουν με άτομα που ήδη γνώριζαν καθώς και για να αποκαταστήσουν τις σχέσεις τους με άτομα που είχαν ξεχάσει. Τέλος, σύμφωνα με την παγκόσμια έκθεση για τα Social Media για το 2012 (Nielsen), ο επικρατέστερος λόγος χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εξακολούθησε να είναι η διατήρηση επαφών των χρηστών με άτομα που ήδη γνωρίζουν. Λόγοι δευτερεύουσας σημασίας αναδείχθηκαν η συλλογή πληροφοριών, η ενημέρωση για τις παγκόσμιες εξελίξεις κ.α.

Αντιλαμβανόμαστε από τα παραπάνω πως ο κυριότερος λόγος χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι η ενίσχυση της επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων παγκοσμίως (Boyd & Ellison 2007). Η διαπίστωση αυτή βρίσκεται εφαρμογή και στην ελληνική πραγματικότητα, αφού σύμφωνα με πανελλήνια έρευνα του εργαστηρίου Ηλεκτρονικού Εμπορίου (ELTRUN) του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών «Στάση, αξιοποίηση και εμπιστοσύνη των Ελλήνων στα

Social Media» στις αρχές του 2012, οι χρήστες στη χώρα μας χρησιμοποιούν τα κοινωνικά δίκτυα για να επικοινωνήσουν με φίλους και συγγενείς κατά 37%, να ψυχαγωγηθούν κατά 32% και να μοιραστούν βίντεο και φωτογραφίες κατά 28% (Κουτσογιαννοπούλου, 2013).

2.4. Ιδιωτικότητα και Ασφάλεια.

Οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν ένα παγκόσμιο, μοναδικό για την ιστορία φαινόμενο σε θέματα ιδιωτικότητας. Είναι η πρώτη φορά που εκατομμύρια χρήστες παραχωρούν αβίαστα προσωπικά δεδομένα τα οποία καταχωρούνται σε βάσεις δεδομένων οι οποίες ανήκουν σε εταιρίες που πολλές φορές τα παραχωρούν σε τρίτες εταιρίες. Αυτή η κατάσταση αναδεικνύει κοινωνικά φαινόμενα τα οποία δεν υπήρχαν στο παρελθόν. Φαίνεται μια αλλαγή στον τρόπο αντιμετώπισης, κυρίως των νέων σε θέματα ιδιωτικότητας. Τα όρια μεταξύ ιδιωτικής και δημόσιας ταυτότητας συγχέονται και οι νέοι φαίνεται να αντιμετωπίζουν με μεγαλύτερη ανεκτικότητα την απουσία προσωπικών δεδομένων (Hodge, 2006, Chbeir, Al Bouna, 2013, Elovici et all 2013).

Σε γενικές γραμμές, τα περιθώρια ορατότητας ή ανιχνευσιμότητας ενός προφίλ ρυθμίζονται από το χρήστη. Το MySpace, για παράδειγμα, δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες του να επιλέξουν εάν επιθυμούν το προφίλ τους να είναι δημόσια ορατό ή μόνο στους φίλους τους. Ενώ στο Facebook από τη στιγμή που οι χρήστες υπάγονται σε κάποιο δίκτυο μπορούν αυτομάτως να δουν τα προφίλ των υπόλοιπων μελών του δικτύου (εκτός εάν ο χρήστης έχει αλλάξει τις ρυθμίσεις του). Αυτές οι ετερομορφίες στη δομή και τις ρυθμίσεις πρόσβασης αποτελούν κάποιους από τους σημαντικότερους τρόπους διαφοροποίησης ενός ιστότοπου από τους άλλους (Hodge, 2006, Chbeir, Al Bouna, 2013, Elovici et all 2013).

Η ασυλλόγιστη δημοσιοποίηση προσωπικών στοιχείων όμως μπορεί να έχει και αρνητικές επιπτώσεις για το άτομο. Πολλά παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν από την κακή χρήση προσωπικών δεδομένων, όπως το cyberbullying, ενοχλητικά μηνύματα, υποκλοπή προσωπικών κωδικών κλπ.(Christakis, Fowler 2009).

Οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης εγείρουν ζητήματα ιδιωτικότητας και σε νομικό επίπεδο. Για παράδειγμα, οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης δεν συμπεριλαμβάνονται σε άρθρα του συντάγματος των Η.Π.Α. αλλά ούτε και αναφέρονται σε άλλες νομικές υποθέσεις σχετικά με την ιδιωτικότητα. Έτσι

προκύπτουν ερωτήματα σχετικά με το αν η αστυνομία έχει το δικαίωμα πρόσβασης στο περιεχόμενο του προφίλ κάποιου χρήστη χωρίς ένταλμα ή όχι. Αξίζει να αναφερθεί πως έχουν υπάρξει περιστατικά χρήσης φωτογραφιών από ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης ως τεκμήρια σε δικαστήριο. Πρόσφατα μάλιστα δημοσιογράφος κατηγοροποιήσε φωτογραφίες που είχαν αναρτηθεί σε ένα προφίλ για να παρουσιάσει κάποιον κατηγορούμενο ως αμετανόητο παραβάτη, με αποτέλεσμα την καταδίκη του σε φυλάκιση (Backstrom et all, 2006).

Στην κάλυψη του θέματος της ασφάλειας των προσωπικών δεδομένων τονίζονται οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν, κυρίως για τα παιδιά και τους εφήβους. Έρευνες σε θέματα ασφάλειας, υπογραμμίζουν τους πιθανούς κινδύνους που αναδύονται από τις πληροφορίες που περιέχονται στα προφίλ των χρηστών (τόπος και ημερομηνία γεννήσεως), όπως για παράδειγμα η πιθανή πλαστογράφηση προσωπικών αριθμών (ταυτότητας, αριθμός κοινωνικής ασφάλισης) (Gross and Acquisti, 2005, Chbeir, Al Bouna, 2013, Elovici et all, 2013).

Σχετικά με την ασφάλεια, εντοπίζεται και ο κίνδυνος του «ψαρέματος» προσωπικών στοιχείων, οικονομικού συνήθως χαρακτήρα που αφορούν τραπεζικούς λογαριασμούς και πιστωτικές κάρτες, χρησιμοποιώντας ως δόλωμα κάποιο ψεύτικο πρόσχημα (Jagatic et. Al, 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΘΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ - ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΞΑΡΤΗΣΗ

3.1. Εθισμός στο διαδίκτυο.

Στις μορφές εξάρτησης και εθισμού που ήδη είναι γνωστές και που αφορούν κατά βάση χρήση ουσιών, έρχεται να προστεθεί ο εθισμός σε ένα μέσο, που μάλιστα απαιτεί έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση από ειδικούς, καθώς απειλεί κυρίως τη νεολαία (Σταθάκη, Στασινοπούλου, 2008).

Η έννοια του εθισμού, μολονότι κατά την παράδοση χρησιμοποιούταν για να περιγράψει άλλου τύπου εξαρτήσεις (ουσίες, χαρτοπαιξία, τζόγος) ήδη έχει αρχίσει να χρησιμοποιείται για την υπερβολική χρήση του Διαδικτύου. Το φαινόμενο αυτό περιγράφηκε για πρώτη φορά το 1995 από τον Ivan Goldberg, καθηγητή του πανεπιστημίου της Columbia, ο οποίος εν μέρει αστειευόμενος, υιοθέτησε πρώτος τον όρο Internet addiction (εθισμός στο Internet). Την ίδια χρονιά λειτούργησε το πρώτο Κέντρο Απεξάρτησης, στην Πενσυλβάνια των Η.Π.Α. Ο Goldberg (1996) τόνισε τη δυσκολία σωστής χρήσης του Διαδικτύου, η οποία οδηγεί σε σημαντική κλινική εξασθένηση (αναπηρία) ή δυσλειτουργία. Ακόμα καθόρισε τη διαταραχή του εθισμού στο Διαδίκτυο, ως μια εθιστική συμπεριφορά η οποία δανείζεται κριτήρια από τις εξαρτησιογόνες ουσίες.

Από τότε, ποικίλοι όροι έχουν χρησιμοποιηθεί για να περιγράψουν αυτή τη συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένου του 'Εθισμού στο Διαδίκτυο' (Young 1998, Mitchell, 2000), 'Παθολογική Χρήση του Διαδικτύου' και 'Προβληματική Χρήση του Διαδικτύου' (Davis, 2001). Παρόλο που ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος όρος είναι ο εθισμός στο Διαδίκτυο, όροι όπως υπερβολική, προβληματική ή παθολογική χρήση του Διαδικτύου, είναι πιο ακριβείς στο να περιγράψουν αυτή τη συμπεριφορά, επειδή εμπεριέχουν λιγότερους θεωρητικούς συνειρμούς (Beard, 2005).

Η πρώτη εμπειρική ερευνητική μελέτη που πραγματοποιήθηκε σχετικά με την υπερβολική χρήση του Διαδικτύου, έγινε από τη Young. Η Young (1996) έδωσε ένα δεύτερο ορισμό για τις σχετικές με το Διαδίκτυο διαταραχές, βασισμένο στα κριτήρια DSM-IV που σχετίζονται με τον παθολογικό τζόγο. Ισχυρίστηκε ότι ο εθισμός στο Διαδίκτυο είναι ένας ευρύς όρος που καλύπτει μια ποικιλία συμπεριφορών και προβλημάτων ελέγχου-ώθησης (Shapira et al, 2003).

Το φαινόμενο αυτό το χαρακτήρισε ως προβληματική χρήση του Διαδικτύου (PIU) και υποστήριξε ότι ταξινομείται από πέντε συγκεκριμένες υποκατηγορίες:

1. Εθισμός σε ιστοσελίδες σεξουαλικού περιεχομένου (Cybersexual addiction): Η παθολογική επισκεψιμότητα σε ιστοχώρους σεξουαλικού περιεχομένου για εικονικό σεξ (cybersex – cyberporn).
2. Εθισμός σε εικονικές διαδικτυακές σχέσεις (Cyber-relationship addiction): Η υπερβολική συμμετοχή σε εικονικές σχέσεις μέσω διαδικτύου (online relationships).
3. Εθισμός σε εξαναγκαστικά πάθη (net compulsions): εμμονές σε ιστοσελίδες ηλεκτρονικού τζόγου, εμπορικών συναλλαγών.
4. Εθισμός στην αναζήτηση πληθώρας πληροφοριών (information overload): παθολογικές αναζητήσεις (compulsive web surfing or database searches).
5. Εθισμός στη χρήση υπολογιστή (computer addiction): έμμονη ασχολία με παιχνίδια στον υπολογιστή (Obsessive computer game playing, e.g., doom, mist, solitaire etc.) (Κατάκη, 2012).

Αυτή η καταχρηστική διαδικτυακή ενασχόληση που οδηγεί σε εξάρτηση, όπως ήδη αναφέρθηκε, αυξάνεται με γοργούς ρυθμούς και ενδέχεται να αποτελέσει μια από τις σοβαρότερες των επόμενων δεκαετιών (Σιώμος, Αγγελόπουλος, 2008).

Γενικά τα χαρακτηριστικά της εξάρτησης, σύμφωνα με τον Stoll, Clifford (2002) είναι τα εξής:

- Ανάγκη για ολοένα μεγαλύτερη ενασχόληση με το αντικείμενο της εξάρτησης
- Αίσθημα στέρησης
- Ενασχόληση - περισσότερη απ' αυτήν που είχε προγραμματιστεί
- Ανεπιτυχείς προσπάθειες ελέγχου
- Μείωση άλλων δραστηριοτήτων

Τα χαρακτηριστικά της προδιάθεσης που συχνά οδηγούν στην εξάρτηση αυτή είναι η αίσθηση έλλειψης κοινωνικής θέσης και αναγνώρισης, η κοινωνική φοβία, η τάση για φαντασία, η ντροπαλότητα και η έντονη συστολή. Πολλοί μελετητές ορίζουν ότι η εξάρτηση από το διαδίκτυο λέγεται η κατάσταση στη οποία ο χρήστης εμφανίζει τα εξής χαρακτηριστικά: Χαμηλή αυτοπεποίθηση, ψυχολογική αναστολή, ψυχαναγκαστική διάθεση, σιωπή, σύγκρουση με το περιβάλλον του λόγω της χρήσης (καθηγητές, γονείς, φίλοι), απόσυρση στον εαυτό του, χαμηλή επίδοση στις σπουδές του και υποτροπή (Morahan-Martin & Schumacher 2000).

3.1.1 Διαγνωστικά κριτήρια της Dr. Kimberly Young για τον εθισμό στο διαδίκτυο.

Διάφορα διαγνωστικά κριτήρια έχουν χρησιμοποιηθεί σε μελέτες σχετικά με το διαδικτυακό εθισμό. Ένα από τα συχνότερα χρησιμοποιημένα εργαλεία είναι εκείνο της Dr. Kimberly Young, όπου διαπιστώνεται εξάρτηση από το διαδίκτυο, όταν ο χρήστης απαντήσει θετικά στις πέντε από τις οκτώ διαγνωστικές ερωτήσεις.

Τα διαγνωστικά κριτήρια της Young για τον εθισμό στο Διαδίκτυο είναι τα εξής:

1. Σε απασχολεί συνεχώς το Διαδίκτυο (σκέφτεσαι την προηγούμενη δραστηριότητά σου στο διαδίκτυο ή ανυπομονείς για την επόμενη);
2. Αισθάνεσαι την ανάγκη να χρησιμοποιείς το διαδίκτυο για διαρκώς αυξανόμενα, χρονικά διαστήματα για να επιτύχεις την ικανοποίησή σου;
3. Έκανες επανειλημμένα προσπάθειες που δεν ήταν επιτυχημένες, για να ελέγξεις ή να περιορίσεις ή να σταματήσεις ολοκληρωτικά τη χρήση στο διαδίκτυο;
4. Αισθάνεσαι ανήσυχος, μελαγχολικός και ευέξαπτος όταν προσπαθείς να περιορίσεις ή να σταματήσεις ολοκληρωτικά το διαδίκτυο;
5. Όταν είσαι συνδεδεμένος με το διαδίκτυο, παραμένεις συνδεδεμένος για περισσότερο χρόνο από όσο σκόπευες αρχικά;
6. Έχεις χάσει ή κινδύνευσες να χάσεις μια σημαντική σχέση, εργασία, εκπαιδευτική ή επαγγελματική ευκαιρία λόγω του διαδικτύου;
7. Έχεις πει ψέματα σε μέλη της οικογένειάς σου, στο γιατρό ή στον ψυχολόγο σου, για να κρύψεις την έκταση της χρήσης των εφαρμογών του διαδικτύου;
8. Χρησιμοποιείς το διαδίκτυο, σαν έναν τρόπο απόδρασης από τα προβλήματα ή ανακούφισης από μια δυσφορική κατάσταση που βιώνεις; (π.χ. αισθήματα έλλειψης βοήθειας, ενοχής, άγχους, μελαγχολίας) (Young, 1998).

3.2 Προφίλ του εξαρτημένου χρήστη.

Το προφίλ του εξαρτημένου χρήστη μπορεί να περιγραφεί ως ένα άτομο με χαμηλή αυτοπεποίθηση, συνήθως δεν έχει σχέση με το άλλο φύλο, δεν έχει πολλές κοινωνικές σχέσεις και επιδιώκει τον εντυπωσιασμό από τη χρήση του διαδικτύου. Συνήθως ψεύδεται για να αποκρύψει τις πολλές ώρες που 'σπαταλάει' στο διαδίκτυο. Επίσης είναι απογοητευμένος από τη ζωή και συνήθως έχει υποπέσει και σε άλλες εξαρτήσεις όπως ο αλκοολισμός, το κάπνισμα και οι ναρκωτικές ουσίες (Μυλωνάς, 2009).

Η εξάρτηση από το διαδίκτυο αναγνωρίζεται πια από την ψυχιατρική κοινότητα ως μια ψυχοσωματική διαταραχή, που χαρακτηρίζεται από:

- «*Ανάπτυξη ανοχής*», καθώς εκδηλώνεται η ανάγκη για ολοένα αυξανόμενη χρονική διάρκεια σύνδεσης με το διαδίκτυο προς επίτευξη της επιθυμητής ευχαρίστησης και ικανοποίησης.
- *Συμπτώματα στέρησης*, κυρίως τρόμο, ανησυχία και κακοκεφιά.
- *Συναισθηματικές διαταραχές*, όπως κατάθλιψη και ευερεθιστότητα.
- *Διακοπή των κοινωνικών σχέσεων*, που μπορεί να εκδηλώνεται με εξασθένηση ή ολική εξαφάνιση είτε σε ποιότητα είτε σε ποσότητα (Μυλωνάς, 2009).

3.3 Λόγοι που οδηγούν σε Διαδικτυακή Εξάρτηση.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που το διαδίκτυο παγιδεύει τους χρήστες του. Οι μεγαλύτερης ηλικίας με την έρευνα - αναζήτηση στο διαδίκτυο και επικοινωνία μέσω e-mail, οι νέοι με παιχνίδια και κάθε είδους ψυχαγωγία. Είναι ένα από τα χρησιμότερα εργαλεία για την απόκτηση γνώσης. Η μη συνετή χρήση του όμως μπορεί να περάσει στο πεδίο του εθισμού (Μυλωνάς, 2009).

Το διαδίκτυο επιδρά ψυχολογικά στο χρήστη και ικανοποιεί κάποιες από τις ανάγκες του. Δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας μιας νέας ταυτότητας, ίσως και ανώνυμης, και δημιουργεί μια μορφή κοινωνικότητας σε μια εικονική πραγματικότητα. Στο διαδίκτυο δεν υπάρχει ζήτημα απόρριψης λόγω εμφάνισης και ικανοποιεί την περιέργεια για τον έρωτα και το σεξ (Carlan, 2005).

Πάνω από τα μισά παιδιά παρουσιάζουν κάποιο ψυχικό υπόστρωμα που πιθανώς συμβάλλει στην ανάπτυξη κατάχρησης διαδικτύου. Το θέμα της συννοσηρότητας, της συνύπαρξης, δηλαδή, εκτός της «εξάρτησης» και άλλης σωματικής ή ψυχικής νόσου είναι πολύ σημαντικό. Η συννοσηρότητα παρατηρείται σε τουλάχιστον 60% των περιπτώσεων ατόμων εθισμένων στο Διαδίκτυο που παρουσιάζουν ταυτόχρονα άγχος, χαμηλή αυτοεκτίμηση, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και η υπερκινητικότητα, καταθλιπτικό συναίσθημα ακόμη και καταφυγή σε κατάχρηση ουσιών. Σε κάθε περίπτωση, όμως, οι απόψεις δίστανται για το αν η σωματική ή ψυχική νόσος προϋπήρχε ή είναι αποτέλεσμα του εθισμού στο διαδίκτυο. Ακόμα σημαντικό ρόλο φαίνεται να παίζουν και περιβαλλοντικοί παράγοντες (κυρίως έλλειψη επικοινωνίας και εφαρμογής ορίων από την οικογένεια). Οι νέες κοινωνικές δομές (αύξηση της επίπτωσης του

διαζυγίου, μοναξιά, έλλειψη επικοινωνίας, απουσία επίβλεψης από τους γονείς λόγω εργασίας έξω από το σπίτι) φαίνεται να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του φαινομένου (Κατάκη, 2012).

Τέλος το σύγχρονο περιβάλλον της οικονομικής κρίσης, γενικότερα στο Ελλαδικό χώρο, υποθέτουμε ότι λειτουργεί ως καταλύτης στην αύξηση των ποσοστών εθισμού στο διαδίκτυο, καθώς το διαδίκτυο αποτελεί μέσο διαφυγής από τα προβλήματα της καθημερινότητας με σχεδόν μηδενικό κόστος. Η σχέση του εθισμού στο διαδίκτυο και της οικονομικής κρίσης αποτελεί πεδίο περαιτέρω επιστημονικής μελέτης (Καραπέτσας και άλλοι, 2012).

3.4 Διαδικτυακή εξάρτηση: Παγκόσμιο φαινόμενο.

Μελετώντας τη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με το πρόβλημα του εθισμού στο διαδίκτυο διαπιστώνουμε μια συνεχώς αυξητική τάση του φαινομένου (Christakis, 2010). Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι σε έρευνα που δημοσιεύθηκε το 2012 στο Χόνγκ Κονγκ το 26,4%, των μαθητών (3328) παρουσίασαν εθισμό στο διαδίκτυο (Shek et all, 2012). Στις Η.Π.Α. σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2006 από το Pew Institute, η διείσδυση στο διαδίκτυο ανέρχεται στο 73%, το υψηλότερο ποσοστό όλων των εποχών (Young, 2007). Στην Γερμανία ο αριθμός των εξαρτημένων χρηστών από το διαδίκτυο ξεπερνά το 1.000.000 άτομα (Μυλωνάς, 2009).

Στη σύγχρονη Ελληνική κοινωνία παρατηρούνται ποσοστά που την κατατάσσουν σε μια από τις πιο εθισμένες χώρες του πλανήτη. Σε έρευνα, που συμμετείχε τυχαίο δείγμα 100 μαθητών, δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του αστικού συγκροτήματος του Βόλου, εντοπίστηκε εξάρτηση στη χρήση του διαδικτύου σε ποσοστό 22%. Αντίστοιχη έρευνα το 2009 στη Χίο προσδιόρισε το ποσοστό εθισμού στο διαδίκτυο στο 15%. Σε πρόσφατη έρευνα το 2012 στην Κω διαπιστώθηκε εθισμός σε ποσοστό 16,1% στο μαθητικό πληθυσμό. Το αντίστοιχο ποσοστό το 2008 ήταν 11,3%, άρα και εδώ διαφαίνεται ραγδαία αύξηση των ποσοστών εθισμού στο διαδίκτυο (Καραπέτσας και άλλοι, 2012).

Τα ποσοστά αυτά τοποθετούν τη χώρα μας, μαζί με την Κίνα (2,4%-11,3%), την Ταϊβάν (12,8%) και τη Ν. Κορέα (1,6%-20,3%) στις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά εθισμού στο Διαδίκτυο, παγκοσμίως. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη από τη Μ.Ε.Υ. το 2010, με πανελλαδικό δείγμα 1007 εφήβων ηλικίας 15-16 ετών, η πρώτη αιτία για εκδήλωση συμπεριφοράς εθισμού στο

διαδίκτυο είναι οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης (τύπου *Facebook*) και ακολουθούν τα online παιχνίδια. Σχετική έρευνα του ΤΕΙ Αθήνας αποκαλύπτει ότι 30% κυμαίνεται το ποσοστό των χρηστών που συζητούν σε σελίδες κοινωνικών δικτύων (chatrooms) (Κατάκη, 2012).

Οι πόλεις της επαρχίας παρουσιάζουν μεγαλύτερο ποσοστό εθιστικής συμπεριφοράς συγκριτικά με τον πληθυσμό της Αττικής. Μάλιστα τα παιδιά με συμπεριφορές εξάρτησης παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική διαφορά στη χαμηλή βαθμολογία σχολείου συγκριτικά με τον πληθυσμό που ασχολείται με το Διαδίκτυο σε φυσιολογικά πλαίσια (Κατάκη, 2012).

Το ποσοστό εθισμού επί των χρηστών του διαδικτύου, σε γενικές γραμμές, έχει ίση κατανομή και στα δύο φύλα. Παράλληλα, διαπιστώνεται ότι οι διαδικτυακές εφαρμογές που χρησιμοποιούνται κυρίως από τα κορίτσια είναι εφαρμογές επικοινωνίας (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, κ.α.), ενώ τα αγόρια δείχνουν περισσότερο ευάλωτα στα διαδικτυακά παιχνίδια (Leung, Lee, 2011).

Η ηλικία των χρηστών έχει την τάση να ποικίλει ανάλογα με την έρευνα, αν και τα περισσότερα ερευνητικά δεδομένα ταξινομούν τους φοιτητές και τους εφήβους ως τις ομάδες με τον υψηλότερο κίνδυνο για εθισμό μεταξύ των χρηστών (Σοφός και άλλοι, 2011).

Οι φοιτητές αποτελούν την πιο επικίνδυνη ομάδα για τον εθισμό στο διαδίκτυο. Έχουν υπερβολικά πολύ χρόνο να διαθέσουν, πρόσφατα αποκτημένη ελευθερία, βρίσκονται μακριά από τον έλεγχο των γονέων, δεν υπάρχει για αυτούς καμία επιτήρηση ή λογοκρισία του τι λένε ή κάνουν στο διαδίκτυο και τέλος έχουν πλήρη ενθάρρυνση από τους καθηγητές τους για εκπαίδευση σε αυτές τις δραστηριότητες. Η χρήση είναι ιδιαίτερα έντονη λόγω της ανεκτικότητας και της ενθάρρυνσης της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στους χώρους των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Μάλιστα κάποιοι κύκλοι σπουδών εξαρτώνται πλέον μόνο από το διαδίκτυο (Σιώμος, Αγγελόπουλος, 2008).

Οι Kubey et all. (2001) μελέτησαν 576 φοιτητές από το Πανεπιστήμιο του Rutgers για την εξάρτησή τους από το Διαδίκτυο. Πενήντα τρεις συμμετέχοντες ταξινομήθηκαν ως εξαρτημένοι από το διαδίκτυο και οι άνδρες ήταν οι περισσότεροι σε αυτήν την ομάδα. Διαπιστώθηκε ότι οι πρωτοετείς φοιτητές αποτελούσαν το 37,7% των εξαρτημένων. Οι εξαρτημένοι είχαν τετραπλάσιες πιθανότητες από τους μη εθισμένους να αναφέρουν δυσκολία στο να

ανταποκριθούν στις ακαδημαϊκές τους υποχρεώσεις, λόγω της χρήσης του διαδικτύου, και ήταν σημαντικά πιο μοναχικοί φοιτητές από άλλους.

Οι επιπτώσεις της κατάχρησης του διαδικτύου είναι πολλές μεταξύ άλλων οικογενειακά προβλήματα, ακαδημαϊκές/επαγγελματικές αποτυχίες, ψυχολογικά προβλήματα. Ως ακραίο επακόλουθο της υπερβολικής χρήσης του διαδικτύου αποτελεί και το φαινόμενο της αυτοκτονίας. Το 2006, στο Tianjin της Κίνας συγκλόνισε την κοινή γνώμη η αυτοκτονία ενός 13χρονου αγοριού. Ο Zhang πήδηξε από τον 24ο όροφο πολυκατοικίας ύστερα από 36 ώρες παιχνίδι στο «World of Warcraft», σε ένα κινέζικο Internet café. Σύμφωνα με Κινέζους δημοσιογράφους, ο Zhang άφησε 4 σελίδες κείμενο όπου έγραψε για τον ήρωα του στο παιχνίδι World of Warcraft και ότι θα του λείψουν οι συμπαίκτες του στο παιχνίδι. Ενώ στη Νότια Κορέα ένας 24χρονος αυτοκτόνησε μετά από 86 ώρες ασταμάτητο διαδικτυακό παιχνίδι (Θεοδώρου, 2009).

Το 2005 ένας 28χρονος νοτιοκορεάτης πέθανε μετά από 50 ώρες συνεχόμενου παιχνιδιού στο Ιντερνέτ. Το Σεπτέμβριο του 2007 ένας 30χρονος Κινέζος κατέρρευσε μετά από τρεις συνεχόμενες ημέρες σε ένα Internet Café, όπου έπαιζε παιχνίδια στο Internet. Πέθανε από εξάντληση καθώς δεν σηκώθηκε καθόλου από την καρέκλα του σε αυτά τα τρία 24ωρα, απορροφημένος από το παιχνίδι. Όλο αυτό το διάστημα δεν κοιμήθηκε καθόλου και έτρωγε ελάχιστα, σύμφωνα με τους Beijing Times. Όπως έγινε γνωστό είχε ξοδέψει πάνω από 10.000 γιουάν (υπολογίζονται σε 1.500 δολάρια) στο παιχνίδι, μέσα στον προηγούμενο μήνα. Η Κίνα για την αντιμετώπιση του φαινομένου εφάρμοσε ως μέτρο τον περιορισμό της χρήσης των ηλεκτρονικών παιχνιδιών σε τρεις ώρες την ημέρα (Κατάκη, 2012).

Τέτοιου είδους συνέπειες συμβαίνουν και στην Ελλάδα. Τον Απρίλιο του 2009 το Τμήμα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος στην Ελλάδα βραβεύτηκε, διότι κατάφερε εγκαίρως να εντοπίσει 13χρονο χρήστη υπολογιστή, υποψήφιο αυτόχειρα, όπως ανέφερε μέσω διαδικτύου στο «ηλεκτρονικό του ημερολόγιο» Ένα ακόμη παράδειγμα είναι η παρεμπόδιση ενός 26χρονου νεαρού που δημοσίευσε ηλεκτρονικό μήνυμα σε σελίδα κοινωνικής δικτύωσης όπου έλεγε ότι σκοπεύει να αυτοκτονήσει για προσωπικούς λόγους. Το Τμήμα Ηλεκτρονικού Εγκλήματος Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με το αντίστοιχο Τμήμα της διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής, τον εντόπισαν μετά από ανάλυση των ψηφιακών ιχνών και του παρείχαν ψυχολογική βοήθεια (Μυλωνάς, 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

4.1 Ιστορική αναδρομή.

Η αυτοκτονία είναι μια πράξη απελπισίας ενός ανθρώπου που δεν ενδιαφέρεται να ζήσει και που απ' όλα τα αγαθά του αποκηρύσσει εκείνο που είναι όπως φαίνεται πιο πολύτιμο «τη ζωή του». Είναι κοινό χαρακτηριστικό σε όλες της ανθρώπινες κοινωνίες, σε όλη τη διάρκεια της ιστορικής εξέλιξης του ανθρώπου. Ο όρος αυτοκτονία προέρχεται από την λέξη αυτοκτόνος που σημαίνει εκείνος που σκοτώνει με το χέρι του, όχι απαραίτητα και τον εαυτό του. Στην διεθνή βιβλιογραφία η αυτοκτονία επικρατεί με τον όρο suicide, που προέρχεται από το λατινικό *suicidare*, που σημαίνει «φονεύω εαυτόν» και χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στην Αγγλία το 1651 (World Health Organization, 1974).

Στις πρωτόγονες κοινωνίες η αυτοκτονία ήταν γνωστή ως μια έκφραση θυμού ή εκδίκησης και συνδεόταν άμεσα με την μαγεία, ενώ στις πιο πολιτισμένες υπεισέρχεται η θρησκεία που της δίνει την μορφή ηθικού αμαρτήματος. Στην αρχαία Ελλάδα η στάση της κοινωνίας απέναντι στην αυτοκτονία ήταν γενικά αρνητική αν και όχι απαραίτητως καταδικαστική (Aquinas, 1947).

Η έλευση του Χριστιανισμού, με την αντίληψη ότι η επίγεια ζωή έχει μικρή αξία, θα έλεγε κανείς ότι ευνοούσε την τάση για αυτοκτονία, που την ενίσχυε το παράδειγμα των μαρτύρων της εκκλησίας, που προτιμούσαν τον θάνατο από το να αποκηρύξουν την πίστη τους (Aquinas, 1947).

Το 13^ο αιώνα, ο Thomas Aquinas καταδικάζει την αυτοκτονία ως «θανάσιμο αμάρτημα», επειδή εκείνος που το κάνει δεν μπορεί να μετανοήσει για αυτό (Aquinas, 1947).

Ο 18^{ος} αιώνας και η περίοδος του Διαφωτισμού φέρνει ακόμα μεγαλύτερη αλλαγή στη θεώρηση της αυτοκτονίας. Ο Γάλλος φιλόσοφος Jean Jacques Rousseau (1761), υποστηρίζει ότι η κοινωνία είναι αυτή που έχει την ευθύνη όταν ένα άτομο καταστρέφει τον εαυτό του.

Την ίδια χρονική περίοδο η Merian (1763) βλέπει το πρόβλημα από ιατρική άποψη, διαχωρίζοντας το, από την ηθική και τη θρησκεία, θεωρούσε πως η αυτοκτονία δεν είναι αδίκημα αλλά μια συναισθηματική αρρώστια.

Μια ουσιαστική αλλαγή στην αντίληψη του κόσμου εμφανίζεται τον 19^ο αιώνα, καθώς πλέον η αυτοκτονία αποτελεί ντροπή για την οικογένεια του

αυτόχειρα και παίρνει την μορφή μια απόκρυφης πράξης. Αλλά, αν η ιδέα της αυτοκτονίας αρχίζει να γίνεται αποδεκτή στον κύκλο των διανοούμενων της Ευρώπης, η εκκλησία και η πολιτεία παραμένουν ανένδοτες έως τις μέρες μας (Esquirol, 1965).

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα οι τάσεις αυτοκτονίας και αυτοκτονικές συμπεριφορές άρχισαν να γίνονται αντικείμενο μελέτης από την κοινωνιολογία. Αυτός που θεμελίωσε την επιστημονική έρευνα για την αυτοκτονία ήταν ο Γάλλος κοινωνιολόγος Durkheim (1987), ο οποίος θεωρούσε πως οι αυτοκτονικές τάσεις σχετίζονται αποκλειστικά με την κοινωνική οργάνωση.

Η ιατρική θεώρηση, που αποτελεί μια από τις προσεγγίσεις του φαινομένου, αρχίζει από την υπόθεση πως ενέργειες που στρέφονται κατά του βασικού ενστίκτου της επιβίωσης πρέπει να προέρχονται από κάποια ψυχική διαταραχή. Μάλιστα, αυτό στη συνέχεια επιβεβαιώνεται στις περισσότερες των περιπτώσεων, από την ψυχολογική αυτοψία¹ και την κλινική εξέταση. Η καθιέρωση της ψυχιατρικής επιστήμης συνέτεινε ακόμα περισσότερο στη διερεύνηση των φαινομένων αυτών (Παππάς, 1998).

Με το θέμα της αυτοκτονίας έχουν ασχοληθεί αρκετοί επιστήμονες μεταξύ άλλων ο Freud και ο Menninger, που κύριο μέλημα των ερευνητών ήταν και παραμένει η κατανόηση των αιτιών, η γνώση των κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών και η πορεία των ανθρώπων που επιχειρούν απόπειρες αυτοκτονίας, ώστε να γίνει καλύτερη η θεραπεία και η πρόληψή τους (Παππάς, 1998).

4.2 Εννοιολογική προσέγγιση της αυτοκτονίας.

Η αυτοκαταστροφικότητα δεν χαρακτηρίζεται μόνο όταν ένας άνθρωπος αυτοκτονεί ή αποπειράται να αυτοκτονήσει, αλλά μπορεί να εκδηλωθεί με ένα ευρύ φάσμα σκέψεων, πράξεων και συμπεριφορών που στρέφονται κατά της σωματικής ακεραιότητας και της ζωής του ατόμου που τις πραγματοποιεί (Wiley and Sons, 2004).

¹ Ψυχολογική αυτοψία ονομάζεται η συστηματική εξέταση των πληροφοριών με σκοπό την κατανόηση και την εξήγηση της συμπεριφοράς ενός ανθρώπου πριν από τον θάνατό του.

4.2.1 Αυτοκτονικός Ιδεασμός.

Ο όρος «αυτοκτονικός ιδεασμός» αναφέρεται σε σκέψεις του ανθρώπου που αφορούν αυτοκαταστροφική συμπεριφορά.

Αυτές οι σκέψεις μπορεί να είναι ασαφείς και ακαθόριστες, να αφορούν το θάνατο σε κάποιο μελλοντικό χρόνο ή να παίρνουν τη μορφή συγκεκριμένου σχεδίου αυτοκτονίας. Το σχέδιο μπορεί να περιλαμβάνει τον τόπο και το χρόνο της αυτοκτονίας και το μέσο που θα χρησιμοποιηθεί. Η ύπαρξη σχεδίου αυξάνει τον κίνδυνο αυτοκτονίας. Ο αυτοκτονικός ιδεασμός μπορεί να είναι χρόνιος και επίμονος, ή να είναι παροδικός και να πυροδοτείται από αντίζοα γεγονότα της ζωής (Shneidman, 1985).

Έχουν περιγραφεί τρεις κατηγορίες αυτοκτονικής συμπεριφοράς:

A. Παρά-αυτοκτονικές συμπεριφορές

Η παρά-αυτοκτονική συμπεριφορά έχει οριστεί από τον Π.Ο.Υ. ως: *«μια πράξη χωρίς θανατηφόρο αποτέλεσμα, κατά την οποία το άτομο εμφανίζει μία μη συνήθη συμπεριφορά χωρίς την παρέμβαση άλλων, η οποία προκαλεί αυτοτραυματισμό ή χαρακτηρίζεται από τη λήψη φαρμακευτικής ουσίας σε πολύ μεγαλύτερη από τη θεραπευτική δόση και η οποία συμπεριφορά έχει ως στόχο την επίτευξη αλλαγών που το άτομο επιθυμεί μέσω των πραγματικών ή των αναμενόμενων σωματικών επιπτώσεων-βλαβών». Ο παραπάνω ορισμός συμπεριλαμβάνει και την απόπειρα αυτοκτονίας. Ωστόσο, ο όρος «παρά-αυτοκτονία» συνήθως χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη συμπεριφορά ασθενών που αυτοακρωτηριάζονται ή αυτοτραυματίζονται, χωρίς να υπάρχει πάντα πρόθεση θανάτου (Jenkins and Singh, 2000).*

B. Απόπειρα Αυτοκτονίας.

Ο όρος «απόπειρα αυτοκτονίας» αναφέρεται σε μια οξεία, βλαπτική για το άτομο αυτενέργεια (π.χ. λήψη υπερβολικής δόσης φαρμάκων, πτώση από ύψος κλπ). Οι απόπειρες αυτοκτονίας διαφέρουν μεταξύ τους ως προς:

- Την ύπαρξη σχεδίου: μπορεί να είναι προσχεδιασμένες ή παρορμητικές. Η δεύτερη περίπτωση είναι συχνή στην εφηβεία.
- Την πρόθεση θανάτου (δηλ. την επιθυμία του ατόμου να πεθάνει).

Ενδεικτική της πρόθεσης θανάτου είναι η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε, όπως επίσης και ο βαθμός σωματικής βλάβης μετά την απόπειρα. Κάθε απόπειρα

αυτοκτονίας πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, ακόμα κι αν δεν είναι θανατηφόρα, δεν σημαίνει ότι ο κίνδυνος έχει περάσει. Οι άνθρωποι που αποπειράθηκαν κάποτε να αυτοκτονήσουν διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο να το ξανακάνουν, ειδικά τον πρώτο χρόνο μετά την απόπειρα (Μπεκιάρη, Ε., Κατσαδώρας, Κ. χ.χ.).

Γ. Αυτοκτονία

Σύμφωνα με τον Durkheim (1987) «Αυτοκτονία αποκαλείται κάθε περίπτωση θανάτου που προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από μια θετική ή αρνητική πράξη του ίδιου του θύματος που γνωρίζει ότι θα επιφέρει το αποτέλεσμα αυτό».

Ο Π.Ο.Υ. ορίζει ως αυτοκτονία *«την αυτοκτονική πράξη που καταλήγει στον θάνατο»* όπου ως *«αυτοκτονική πράξη»* ορίζεται η *«αυτό-επιφερόμενη βλάβη με ποικίλο βαθμό φονικής πρόθεσης και επίγνωση κινήτρου»*. Σημειώνεται πως δεν είναι πάντα δυνατόν να αποφασίσει κάποιος αν η πρόθεση ήταν η αυτοκαταστροφή ή η πράξη ήταν απλώς μια χειρονομία. Έτσι στις αυτοκτονίες μπορεί να συμπεριλαμβάνονται όχι μόνο όσοι είχαν σαφή πρόθεση να πεθάνουν, αλλά και όσοι δεν είχαν σκοπό το θάνατο αλλά δεν αποκαλύφθηκαν έγκαιρα για να διασωθούν. Η διάκριση της αυτοκτονίας σε άμεση και έμμεση είναι σημαντική. Άμεση αυτοκτονία, καλείται η εκ' προθέσεως βία, ή με φονικό όργανο ή κίνηση, αφαίρεση της ζωής ενώ έμμεση είναι η αυτοκτονία που πραγματοποιείται εν γνώσει του ατόμου, αλλά και εκ' προθέσεως βαθμιαία, σιγά σιγά αφαίρεση της ζωής του (π.χ. άρνηση τροφής, λήψη ναρκωτικών ουσιών κλπ.) (Beratis, 1986).

4.3. Ερευνητικά δεδομένα για την αυτοκτονία.

Εκτιμάται ότι παγκοσμίως οι θάνατοι λόγω αυτοκτονίας είναι περισσότεροι από αυτούς που καταγράφονται. Πολλές φορές αποδίδονται σε άλλες αιτίες, με αποτέλεσμα να υποτιμώνται οι πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος. Ένας λόγος είναι ότι κάποιες φορές είναι δύσκολο να εξακριβωθεί αν ένας θάνατος ήταν ακούσιος ή σκόπιμος, όπως συμβαίνει σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος, πνιγμού, κλπ.. Επιπλέον, η αυτοκτονία και η απόπειρα αυτοκτονίας είναι έντονα στιγματισμένες πράξεις. Γι' αυτό και συχνά ο θάνατος ή ο τραυματισμός αποδίδεται σε άλλη αιτία κι όλοι συναινούν με την οικογένεια του θύματος για την απόκρυψη των πραγματικών γεγονότων (Παππάς, 1998).

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας τα τελευταία 45 χρόνια οι αυτοκτονίες αυξήθηκαν σε όλο τον κόσμο κατά 60%. Εκτιμάται ότι, σε καθημερινή βάση, περίπου 2.000 άτομα αυτοκτονούν παγκοσμίως, με τις χώρες γύρω από τη Βαλτική, τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ και την Ουγγαρία να έχουν τα περισσότερα θύματα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής περίπου 30.000 άτομα αυτοκτονούν κάθε χρόνο. Μόνο το 25% των ανθρώπων που αποπειρώνται να αυτοκτονήσουν αναζητούν ιατρική βοήθεια μετά την απόπειρα, με αποτέλεσμα αφενός οι περισσότερες απόπειρες να μην καταγράφονται, αφετέρου εκείνοι που τις πραγματοποίησαν να μη λαμβάνουν τη βοήθεια που έχουν ανάγκη (Γιωτάκος και άλλοι, 2012).

Όσον αφορά την Ελλάδα την περίοδο 2007 έως 2009, σύμφωνα με στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας, οι υψηλότεροι δείκτες αυτοκτονίας εμφανίστηκαν στους Νομούς Ευρυτανίας (6,88), Ζακύνθου (6,58) και Λασιθίου (5,30). Για το έτος 2009 οι υψηλότεροι δείκτες εμφανίστηκαν στους Νομούς Λευκάδας (9,04), Ηρακλείου (6,62), Έβρου (6,73) και Γρεβενών (6,44). Για αρκετούς όμως λόγους οι αριθμοί αυτοί προφανώς είναι μικρότεροι από τους πραγματικούς (Γιωτάκος και άλλοι, 2012).

Ενώ για την περίοδο 2010 και 2011 καταγράφηκε ο μεγαλύτερος αριθμός αυτοκτονιών των τελευταίων 50 χρόνων. Η περιφέρεια με το μεγαλύτερο ποσοστό αυτοκτονιών το 2011 ήταν η Αττική (35% των συνολικών θανάτων στην Ελλάδα) και ακολούθως η Κεντρική Μακεδονία με 53 αυτοκτονίες και η Κρήτη με 37 (Κλίμακα, χ.χ).

Τα τελευταία χρόνια, μια από τις εκφάνσεις των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στον ελληνικό πληθυσμό είναι η αύξηση της αυτοκτονικότητας, όπως καταδεικνύουν στοιχεία του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΨΥ). Κατά τους μήνες Φεβρουάριο έως Απρίλιο του 2011 διενεργήθηκε τηλεφωνική διατημηματική μελέτη σε εθνικά αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού, σχετικά με τις επιπτώσεις της Ελληνικής οικονομικής κρίσης στην αυτοκτονικότητα. Ο βαθμός οικονομικής δυσχέρειας εκτιμήθηκε μέσω του Δείκτη Προσωπικής Οικονομικής Δυσχέρειας (IPED), μιας πρωτότυπης κλίμακας 8 λημμάτων με ψυχομετρικές ιδιότητες. Τα ευρήματα καταδεικνύουν αύξηση της αυτοκτονικότητας, με μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού να αναφέρει σκέψεις αυτοκτονίας το 2011 (6,7%) συγκριτικά με το 2009 (5,2%), διαφορά που κρίθηκε στατιστικά σημαντική. Αναφορικά με την επίδραση οικονομικών παραγόντων,

φάνηκε ότι οι σκέψεις και η επιθυμία θανάτου ήταν σημαντικά υψηλότερες σε συμμετέχοντες που σημείωσαν υψηλή βαθμολογία στο Δείκτη Προσωπικής Οικονομικής Δυσχέρειας (IPED) σε σχέση με όσους είχαν χαμηλή βαθμολογία (Economou et all, 2011).

Οι πιο συνηθισμένοι τρόποι αυτοκτονίας για τους Έλληνες είναι ο πνιγμός, ο απαγχονισμός, η πτώση από ύψος, η δηλητηρίαση με φάρμακα ή τοξικές ουσίες και τα πυροβόλα όπλα. Τα φάρμακα ή χάπια χρησιμοποιούνται κυρίως από γυναίκες, ενώ τα πυροβόλα όπλα ή μαχαίρια από άνδρες. Αυτοκτονούν κυρίως άτομα μεγάλων ηλικιών, τα άτομα που ζουν σε αγροτικές παρά σε αστικές περιοχές, ενώ στις άλλες χώρες συμβαίνει το αντίθετο (Μπόντζου,2000).

4.4. Παράγοντες που σχετίζονται με την αυτοκτονία.

Οι ερευνητές που ασχολούνται με την αυτοκτονία στην προσπάθειά τους να λύσουν το μυστήριο γιατί κάποια άτομα καταφεύγουν στην αυτοκτονία έχουν εξετάσει σχεδόν τα πάντα από τη θέση της σελήνης μέχρι τη σειρά γέννησης στην οικογένεια. Τα ακόλουθα είναι ένας κατάλογος από παράγοντες κινδύνου που αναγνωρίζονται σταθερά στις κατά το πλείστον έρευνες που έχουν γίνει κυρίως στις ΗΠΑ (Μάνου, 2008):

◇ ΗΛΙΚΙΑ.

Ο κίνδυνος για αυτοκτονία αυξάνεται με την ηλικία και κορυφώνεται μετά την ηλικία των 75ετών στους άνδρες και γύρω στα 50 χρονών για τις γυναίκες. Τα τελευταία έτη έχει υπερδιπλασιαστεί η συχνότητα των αυτοκτονιών στους εφήβους και στους νεαρούς ενήλικες.

◇ ΦΥΛΟ.

Οι άνδρες αυτοκτονούν τρεις φορές συχνότερα από τις γυναίκες, όμως οι γυναίκες κάνουν δύο ή τρεις φορές συχνότερα απόπειρες αυτοκτονίας απ' τους άνδρες.

◇ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.

Οι άγαμοι, διαζευγμένοι ή χήροι αυτοκτονούν σε μεγαλύτερη συχνότητα από τους παντρεμένους.

◇ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ.

Άνθρωποι που ζουν μόνοι τους ή κοινωνικά απομονωμένοι παρουσιάζουν μεγαλύτερη πιθανότητα κινδύνου αυτοκτονίας απ' ότι άτομα που ζουν μαζί με άλλους.

◇ **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.**

Οι άνεργοι αυτοκτονούν σε μεγαλύτερη συχνότητα από αυτούς που είναι ενεργοί επαγγελματικά. Σε σχετικό άρθρο που δημοσιεύτηκε στο World Psychiatry, τον Φεβρουάριο του 2013 καταγράφηκε έρευνα για τα δύο πρώτα χρόνια της μεγάλης οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα (2009-2011), σύμφωνα με την οποία υπήρξε μεγάλη αύξηση στο ποσοστό των ατόμων με αυτοκτονικό ιδεασμό αλλά και στο ποσοστό των αποπειρών αυτοκτονίας (Economou et all, 2013).

◇ **ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ.**

Οι αυτοκτονίες είναι συχνότερες σε άτομα με σωματικές αρρώστιες, από ό,τι σε ανθρώπους που είναι υγιείς σωματικά. Περίπου τρία τέταρτα από αυτούς που αυτοκτονούν έχουν συμβουλευθεί προηγουμένως έναν γιατρό (για ενοχλήσεις όσο αφορά τη σωματική τους υγεία), μέσα στους έξι μήνες πριν το θάνατό τους.

◇ **ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ.**

Ο κίνδυνος αυτοκτονίας αυξάνεται όταν υπάρχει προηγούμενο ιστορικό αποπειρών, έχει υπολογιστεί ότι αυξάνει 64 φορές περισσότερο από το γενικό πληθυσμό.

◇ **ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΛΠΙΔΑΣ.**

Έρευνες έχουν δείξει ότι το σύμπτωμα της έλλειψης ελπίδας σχετίζεται περισσότερο με την αυτοκτονία απ' ότι σχετίζεται η κατάθλιψη.

◇ **ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΠΩΛΕΙΑ.**

Διαπροσωπική απώλεια ενός ατόμου είναι ο χωρισμός, ο θάνατος κτλ. ενός προσώπου που είχε στενή σχέση με τον ίδιο και μπορεί να αφορά συγγενείς, φίλους, συντρόφους, ακόμα και θεραπευτές. Ο κίνδυνος αυτοκτονίας είναι μεγαλύτερος στους αλκοολικούς με διαπροσωπική απώλεια.

◇ **ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ.**

Μακροχρόνιες διαπροσωπικές συγκρούσεις με μέλη της οικογένειας ή με άλλα άτομα συνδέονται με υψηλό κίνδυνο αυτοκτονίας.

◇ **ΣΤΡΕΣΟΓΟΝΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ.**

Στους αυτόχειρες έχει παρατηρηθεί μεγάλη συχνότητα στρεσογόνων παραγόντων (μειζόνων γεγονότων της ζωής) κατά τους τελευταίους 6 μήνες πριν την αυτοκτονία. Τέτοιοι στρεσογόνοι παράγοντες είναι η αλλαγή ή απώλεια της

εργασίας, μετακομίσεις, αποφοιτήσεις, οικονομικές/επαγγελματικές αποτυχίες, γάμος, συνταξιοδότηση, εμμηνόπαυση, κτλ..

◇ **ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ.**

Άτομα κυρίως εξαρτημένα από αλκοόλ ή από ναρκωτικές ουσίες έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να παρουσιάσουν κατάθλιψη και τάσεις αυτοκτονίας.

◇ **ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ.**

Άνθρωποι οι οποίοι παρουσιάζουν ψυχικές διαταραχές διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο για τάσεις αυτοκτονίας, μέσα σ' αυτές είναι και η κατάθλιψη. Αισθήματα αναξιοτήτας, ανημποριά, έλλειψη ελπίδας απώλεια του ενδιαφέροντος/ευχαρίστησης σε συνηθισμένες δραστηριότητες, απώλεια ενέργειας και χαμηλή αυτοεκτίμηση είναι μερικά από τα συμπτώματα της κατάθλιψης. Η πιο σοβαρή και επικίνδυνη επιπλοκή των καταθλιπτικών διαταραχών είναι οι σκέψεις ή οι απόπειρες αυτοκτονίας (Μάνου 2008).

Σε σχετική έρευνα παρατηρήθηκε ότι ενήλικες φοιτητές με σοβαρά συμπτώματα κατάθλιψης είχαν περισσότερες πιθανότητες να βιώσουν αυτοκτονικό ιδεασμό και αντίστροφα φοιτητές με αυτοκτονικό ιδεασμό είχαν σε μεγαλύτερο βαθμό συμπτώματα κατάθλιψης. Συμπερασματικά ο κίνδυνος για αυτοκτονία σε άτομα που πάσχουν από κατάθλιψη είναι πολύ υψηλός και πρέπει σε κάθε περίπτωση να εξετάζεται (Garlow, Rosenberg et all, 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΕΛΙΔΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ.

5.1. Facebook και Κατάθλιψη.

«Η κατάθλιψη του Facebook» είναι ένας νέος όρος που υιοθέτησαν οι γιατροί στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής για να περιγράψουν την κατάθλιψη προερχόμενη από την πολύωρη ενασχόληση με το δημοφιλέστερο site κοινωνικής δικτύωσης. Σε έρευνα, που δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα της αμερικανικής Εταιρίας Παιδιατρικής, οι ειδικοί προειδοποιούν τους γονείς για τις επιπτώσεις του facebook σε εφήβους κυρίως με χαμηλή αυτοεκτίμηση ή ψυχολογικά προβλήματα. Οι αναρτήσεις χαρούμενων φωτογραφιών, η πληθώρα φίλων και μηνυμάτων μπορεί να προκαλέσουν κατάθλιψη σε έναν νέο που έχει πολύ λιγότερες χαρούμενες φωτογραφίες, φίλους ή μηνύματα, σημειώνουν οι ερευνητές (Σταυροπούλου, Μαρκάκη, 2012)

Κατά τη διάρκεια του 2011, σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε μαθητές γυμνασίου της πόλης Pozarevac, της κεντρικής Σερβίας παρατηρήθηκε σημαντική συσχέτιση μεταξύ της χρήσης σελίδων κοινωνικής δικτύωσης και εμφάνιση κατάθλιψης μάλιστα το ποσοστό κατάθλιψης αυξανόταν όσο αυξανόταν και ο αντίστοιχος χρόνος δαπάνης στα social networks (Pantic et all, 2012).

Σύμφωνα με έρευνα του βρετανικού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας, οι νέοι ηλικίας 18-24 ετών νιώθουν δύο φορές περισσότερη μοναξιά από τους ανθρώπους άνω των 55 ετών. Περνούν περισσότερο χρόνο από τους μεγαλύτερους μιλώντας μέσω Διαδικτύου σε δημοφιλείς ιστοσελίδες όπως το Facebook και το Twitter. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι αυτού του είδους η επαφή συχνά λειτουργεί ως υποκατάστατο της πραγματικής ανθρώπινης επικοινωνίας και δεν εμφανίζει τα συναισθηματικά οφέλη μιας συνάντησης από κοντά. Σε ποσοστό 31% οι νέοι που συμμετείχαν στην έρευνα παραδέχθηκαν ότι καταναλώνουν υπερβολικά πολύ χρόνο επικοινωνώντας «ψηφιακά» με άτομα τα οποία θα έπρεπε να συναναστρέφονται από κοντά. Το 60% των νεαρών ατόμων, ηλικίας 18-34 ετών, που συμμετείχαν στην έρευνα, παραδέχθηκαν ότι νιώθουν μοναξιά συχνά ή μερικές φορές, ενώ για ανθρώπους ηλικίας άνω των 55 ετών το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μόλις 35% (Εφημερίδα: Η Σημερινή, 2010).

Το IEEE Technology and Society Magazine πραγματοποίησε έρευνα σε 216 τυχαία επιλεγμένους φοιτητές, οι οποίοι εξετάστηκαν για σημάδια κατάθλιψης. Το

30% είχε δείγματα κατάθλιψης, ενώ ήταν εντυπωσιακό το ότι το ίδιο 30% ήταν εκείνο που χρησιμοποιούσε τα social network sites περισσότερο σε σχέση με τους άλλους φοιτητές. Οι ερευνητές προσπαθούν, μάλιστα, να αναπτύξουν ένα ειδικό λογισμικό, το οποίο θα μπορεί να «μετρήσει» όλες τις ενδείξεις συμπεριφοράς από την χρήση του Ιντερνέτ, οι οποίες και ενδέχεται να υποδηλώνουν τάσεις κατάθλιψης και αυτοκτονίας (Katalapurdi et all, 2012).

5.2. Μίμηση και τάσεις αυτοκτονίας.

Ο ρόλος της μίμησης είτε με την άμεση εμπειρία είτε μέσα από την παρουσίασή της από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (έντυπα, ηλεκτρονικά, διαδίκτυο, σελίδες κοινωνικής δικτύωσης) φαίνεται να είναι σημαντικός παράγοντας στην αυτοκτονία. Έρευνες δείχνουν ότι η κοινοποίηση του γεγονότος μπορεί να έχει μεγάλη επίδραση και συστήνεται προσοχή. Το φαινόμενο έγινε γνωστό όταν το 1974, η κυκλοφορία του βιβλίου Γκαίτε «The sorrows of young werther», όπου ένας ερωτευμένος νεαρός μες την απελπισία του αυτοκτονεί, θεωρήθηκε υπεύθυνη για αρκετές αυτοκτονίες που ακολούθησαν τότε σε όλη την Ευρώπη. Το βιβλίο αυτό, στη συνέχεια, απαγορεύτηκε για τον λόγο αυτό. Πράγματι περιγραφές αυτοκτονίας, ιδίως αν αυτές είναι εκτεταμένες, είναι δυνατόν να προωθήσουν προδιατεθειμένα άτομα (Sue et all, 1997).

Στη Νέα Ζηλανδία, ισχυρά αποδεικτικά στοιχεία έδειξαν ότι οι αναφορές αυτοκτονίας από μέσα κοινωνικής δικτύωσης προκαλούν μίμηση αυτοκτονικών συμπεριφορών κυρίως από ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Τονίζεται ότι κάθε αναφορά σε ιστορίες αυτοκτονίας θα πρέπει να προβάλλονται προσεκτικά, για το λόγο ότι οι αναφορές αυτές θα μπορούσαν να «δώσουν ιδέες» σε «ευάλωτους αναγνώστες» (Collings et all, 2010).

Ο David Gunnell, καθηγητής επιδημιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Bristol, δήλωσε ότι αν και οι αυτοκτονίες προκύπτουν από ένα περίπλοκο σύνολο παραγόντων, οι αναφορές από τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης θα μπορούσαν να επηρεάσουν ευάλωτες ομάδες, και πρόσθεσε ότι η μίμηση των αυτοκτονιών είναι πιο πιθανό να πραγματοποιούνται από άτομα του ίδιου φύλου και της ίδιας ηλικίας (Vickers, 2012).

5.3 Το φαινόμενο Cyber - Bullying

Ένα νέο φαινόμενο απασχολεί ολοένα και περισσότερο τους σύγχρονους ερευνητές, το οποίο γνωρίζει άνθιση και στην Ελλάδα γνωστό ως **cyber-bullying**. ο εκφοβισμός μέσω του διαδικτύου, είναι οποιαδήποτε πράξη επιθετικότητας, παρενόχλησης, απειλής, ταπείνωσης, προσβολής, τρομοκρατικής ή αυταρχικής συμπεριφοράς, που πραγματοποιείται μέσω της χρήσης διαδικτύου και άλλων σύγχρονων μέσων, η οποία επαναλαμβάνεται σε τακτικά ή άτακτα χρονικά διαστήματα, με σκοπό να βλάψει το θύμα (Bhat, 2008).

Ο εκφοβισμός μέσω διαδικτύου περιλαμβάνει:

- Πειράγματα με στόχο τη διασκέδαση.
- Εκφοβισμός στη διάρκεια ενός διαδραστικού παιχνιδιού: αν ο νέος παίζει παιχνίδια με πολλούς παίκτες, κάποιος συμπαίκτης του ίσως προσπαθήσει να τον αποκλείσει ή να τον αγνοήσει.
- Διάδοση άσχημων-προσβλητικών φημών on-line.
- Κλοπή ταυτότητας, δηλαδή δημιουργία ψεύτικου προφίλ στο όνομα του θύματος με απώτερο σκοπό τον μετέπειτα εξευτελισμό του.
- Αποστολή ανεπιθύμητων μηνυμάτων (υβριστικά - προσβλητικά - απειλητικά).
- Παρενόχληση που περιλαμβάνει απειλές για σωματική βλάβη, δυσφήμιση σε τρίτους (άλλους πλέον του θύματος). Εδώ συμπεριλαμβάνεται και η υποκίνηση τρίτων για διαδικτυακή παρακολούθηση και παρενόχληση του ατόμου «Cyberstalking».
- Δημοσίευση και διαμοιρασμός υλικού που περιέχει ευαίσθητα, προσωπικά. δεδομένα για ένα πρόσωπο ή ακόμα και αναληθών μηνυμάτων, σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης με το όνομα του θύματος σε ετικέτα, χωρίς τη συγκατάθεση του νέου: φωτογραφίες, βίντεο όπου εμφανίζεται το θύμα. Οι θύτες προβαίνουν σε τεχνάσματα για να συλλέξουν τις ενοχλητικές πληροφορίες που στη συνέχεια θα δημοσιεύσουν. Οι δράσεις αυτές έχουν ως σκοπό να παρενοχλήσουν οποιαδήποτε διαδικτυακή δραστηριότητα του ατόμου επιδιώκοντας, για παράδειγμα, τον αποκλεισμό ενός ατόμου από μια ηλεκτρονική ομάδα (Willard, 2007).

Το φαινόμενο παρατηρείται κυρίως σε μαθητές γυμνασίου και λυκείου. Αυτό που παλιά γινόταν μόνο στο σχολείο με απομόνωση ενός παιδιού και περιπατημού του από συμμαθητές του ή μεγαλύτερα παιδιά, πλέον έχει περάσει και στο διαδίκτυο. Τα θύματα του εκφοβισμού είναι συνήθως ήσυχοι, ντροπαλοί και

ευαίσθητοι νέοι, αγχώδεις και ανασφαλείς. Υπεισέρονται και άλλοι παράγοντες που τους χαρακτηρίζουν όπως είναι η σωματική αναπηρία και ο ρατσισμός. Έχουν λίγους φίλους, εκτός σχολείου και ενδεχομένως κανένα στενό φίλο στο σχολείο, με αποτέλεσμα να είναι απομονωμένοι. Σπάνια αμύνονται ακόμη και όταν δέχονται προσβολές. Το κυριότερο χαρακτηριστικό των θυμάτων είναι ότι υστερούν σε δύναμη και εξουσία από το θύτη (Trinder, 2000).

Πιο συνηθισμένο είναι το cyber-bullying μέσω της δημοφιλέστατης σελίδας του Facebook χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν παρατηρείται και μέσω άλλων σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Έτσι πολλοί είναι σήμερα οι νέοι που έχουν πέσει θύματα αυτού του φαινομένου, ειδικά μέσα από τις λεγόμενες ομάδες μίσους που δημιουργούνται στο Facebook, άλλοι έχουν δει φωτογραφίες από προσωπικές τους στιγμές να εκτίθενται σε δημόσια θέα, ενώ κάποιοι έχουν δεχθεί μέχρι και απειλές για τη σωματική τους ακεραιότητα (Bhat, 2008).

Το Μάρτιο του 2006, οι στατιστικές έδειξαν ότι στις Ηνωμένες Πολιτείες το 75% έως 80%, παιδιών ηλικίας από 12 έως 14 ετών είχαν δεχτεί διαδικτυακού τύπου εκφοβισμό (Wolak, Mitchell, & Finkelhor, 2006).

Επίσης πολλές έρευνες συμπεριλαμβάνουν και μεγαλύτερες ηλικίες, όπως η έρευνα του «i-SAFE» το 2004 η οποία αποκάλυψε ότι το 53% των φοιτητών είχε δεχθεί απειλές στο διαδίκτυο (Carlson, 2004).

Στην Ελλάδα, αντίστοιχη έρευνα διεξήχθη από τις Καπατζιά & Συγκολλίτου σε 544 μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 14,7% έχουν δεχθεί απειλές μέσω διαδικτύου. Τα κορίτσια αναφέρουν ότι έχουν πέσει θύματα του διαδικτυακού εκφοβισμού περισσότερο σε σχέση με τα αγόρια. Επιπλέον διαπιστώθηκε ότι τα κορίτσια έχουν περισσότερες πιθανότητες να μιλήσουν για την εμπειρία τους αυτή σε άλλο πρόσωπο ενώ τα αγόρια δεν έχουν πρόθεση να το αναφέρουν σε κανέναν (Ακουμιανάκη, 2010).

Πολλοί μαθητές εμφανίζονται απρόθυμοι να ενημερώσουν τους γονείς τους για την παρενόχληση στον κυβερνοχώρο για το φόβο ότι οι γονείς δεν θα καταλάβουν ή θα αντιδράσουν υπερβολικά. Οι μαθητές μπορούν επίσης να φοβούνται ότι αν διαπιστωθεί ότι το έχουν πει, θα στιγματιστούν (Willard, 2005).

Το φαινόμενο του Διαδικτυακού εκφοβισμού εγκυμονεί σοβαρές επιπτώσεις για την ψυχική υγεία του θύματος, αλλά και του θύτη. Η αυτοεκτίμηση του ατόμου που υφίσταται Διαδικτυακό εκφοβισμό πλήττεται έντονα τόσο ώστε σε μερικές περιπτώσεις συνδέεται με το αίσθημα της ενοχής. Το άτομο αρχίζει να αναπαράγει

αρνητικές σκέψεις και η επίδοση των κοινωνικών του ικανοτήτων μειώνεται σημαντικά. Κάποιες φορές, κυρίως κατά την εφηβική ηλικία η αποχή από το σχολείο και από τις παρέες των συνομηλίκων αποτελεί προσωρινό καταφύγιο, ενώ ταυτόχρονα η αυτοκτονία θεωρείται ως η μοναδική λύση στο πρόβλημα «Bullycide». Το 2005, ένα 13χρονο αγόρι έδωσε τέλος στην ζωή του για να ξεφύγει από τη βασανιστική κατάσταση στην οποία βρισκόταν, αφού ήταν παραλήπτης για αρκετό διάστημα άμεσων μηνυμάτων που το συκοφαντούσαν (Breguet, 2007).

Στην Ελλάδα, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί σημαιοφόρος μαθήτρια σχολείου της Αθήνας, ηλικίας 16 ετών, που υπέστη νευρικό κλονισμό και προχώρησε σε δύο απόπειρες αυτοκτονίας. Αιτία ήταν η διαδικτυακή επίθεση και ο εξευτελισμός που είχε δεχτεί από ένα ψεύτικο προφίλ το οποίο εμφανιζόταν ότι ανήκε σε αυτήν. Η μαθήτρια κουβεντιάζόταν σε όλο το σχολικό περιβάλλον με αποτέλεσμα να μην αντέξει την πίεση και να κάνει δύο απόπειρες αυτοκτονίας. Ύστερα από έρευνα οι αστυνομικοί ανακάλυψαν πως ένοχος ήταν ο δεύτερος καλύτερος σε βαθμολογία μαθητής στο σχολείο ο οποίος τη ζήλευε και ήθελε την πρωτιά (Δεμέτης, 2012).

Για τους ειδικούς η σημαντικότερη αιτία για τη διόγκωση του φαινομένου είναι η έλλειψη επικοινωνίας στην οικογένεια, ανάμεσα στα παιδιά και τους γονείς. Δεν υπάρχει ούτε επικοινωνία αλλά ούτε και επιμέλεια και επίβλεψη των παιδιών. Οι νέοι οδηγούνται σε βίαιες εξάρσεις και οδηγούνται τελικά σε ακραίες συμπεριφορές, όπως το cyber bullying. Άλλες αιτίες είναι η βίωση συναισθημάτων όπως ο θυμός, η ζήλια, η απόγνωση και η εκδίκηση. Πηγές των έντονων αυτών συναισθημάτων μπορεί να είναι είτε οι δυσλειτουργίες που εμφανίζονται στο οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσεται η συγκεκριμένη προσωπικότητα είτε κάποια παθογένεια του ίδιου του δράστη (Δεμέτης, 2012).

5.4 Αυτοκτονία και χρήση σελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

Η χρήση των κοινωνικών δικτύων είναι πλέον ένα πολύ συχνό φαινόμενο και κατά συνέπεια αποτελεί αντικείμενο μελέτης και της ψυχολογίας. Αφενός η επιστήμη της ψυχολογίας μπορεί να ωφεληθεί από την παρατήρηση της συμπεριφοράς των ατόμων που είναι μέλη σελίδων κοινωνικής δικτύωσης και αφετέρου η χρήση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης έχει άμεση συσχέτιση με την ψυχολογία του ανθρώπου (McPherson et all., 2001).

Η κατάχρηση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης και του κυβερνοχώρου γενικότερα μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ψυχολογία των ατόμων. Πολύ συχνά παρατηρούνται φαινόμενα παρενόχλησης, δυσφήμισης, προσπάθειας χειραγώγησης μέσω των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Τα κοινωνικά δίκτυα, όπως το facebook, δεν ανταποκρίνονται στην πραγματική υλική υπόσταση αλλά ανάγονται στη σφαίρα του ιδεατού. Παρόλα αυτά, ασκούν επιρροή στον ψυχολογικό κόσμο της νεολαίας και αλλάζουν τη μορφή και τη λειτουργία των σχέσεων. Αυτή η επιρροή μπορεί να καταλήξει σε κατάθλιψη ακόμα και σε τάσεις αυτοκτονίας (McPherson et all., 2001).

Η ανάπτυξη παθολογικής εμπλοκής με το διαδίκτυο, ιδιαίτερα στους νέους αποτελεί μια νέα ψυχοπαθολογική παράμετρο που θα πρέπει να βρίσκεται πλέον στο διαγνωστικό και θεραπευτικό ορίζοντα των επαγγελματιών ψυχικής υγείας. Σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα σε δείγμα 514 φοιτητών του ΕΚΠΑ και του Παντείου Πανεπιστημίου, βρέθηκε ότι φοιτητές που βρίσκονταν σε κίνδυνο για ανάπτυξη Παθολογικής Εμπλοκής με το Διαδίκτυο εμφάνισαν και τους υψηλότερους δείκτες αυτοκτονικού ιδεασμού, σε σχέση με όσους δεν παρουσίασαν ΠΕΔ (Τσουβέλας, Γιωτάκος, 2011).

Στην Κορέα πραγματοποιήθηκε έρευνα σε 1573 εφήβους Κορεάτες που εξέταζε τη σχέση μεταξύ του εθισμού στο Διαδίκτυο και την εμφάνιση κατάθλιψης και αυτοκτονικού ιδεασμού. Μεταξύ των συμμετεχόντων του δείγματος το 38% είχε χαρακτηριστεί εθισμένο. Η επικράτηση του εθισμού στο Διαδίκτυο δεν διάφερε ανάλογα με το φύλο ενώ τα επίπεδα της κατάθλιψης και τάσεων αυτοκτονίας ήταν υψηλότερα στους εθισμένους (Kim et all, 2006).

Σελίδες κοινωνικής δικτύωσης αφιερωμένες στην αυτοκτονία μπορεί να ενθαρρύνουν ενεργά τους χρήστες και κυρίως προδιατεθειμένα άτομα του φόρουμ για να αυτοκτονήσουν. Μάλιστα, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, με το να βλέπουν ανακοινώσεις φίλων σχετικά με την πρόθεσή τους να αυτοκτονήσουν συμβάλλει στην μίμηση κυρίως πάλι από ευάλωτες ομάδες (Ruder et all, 2011).

Μια τεράστια ποσότητα πληροφοριών σχετικά με το θέμα της αυτοκτονίας είναι διαθέσιμη στο διαδίκτυο και μέσω των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Ο Biddle και άλλοι, διεξήγαγαν μια συστηματική αναζήτηση σε ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης που σχετίζονται με όρους (π.χ., αυτοκτονία, μεθόδους αυτοκτονίας, πώς να σκοτώσω τον εαυτό μου, και τις καλύτερες μεθόδους αυτοκτονίας) για να προσομοιώσει τα αποτελέσματα ενός τυπικού αναζήτησης που διεξάγεται από πρόσωπο που αναζητά πληροφορίες σχετικά με την αυτοκτονία.

Ανέλυσε τις πρώτες 10 τοποθεσίες που αναφέρονται για κάθε αναζήτηση, για ένα σύνολο 240 διαφορετικών τόπων. Περίπου οι μισές ήταν ιστοσελίδες που παρέχονται τεκμηριωμένες πληροφορίες σχετικά με την αυτοκτονία (Luxton et al, 2012).

Στη διεθνή βιβλιογραφία και συγκεκριμένα στη Ρωσία τα κοινωνικά δίκτυα και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν κατηγορηθεί για μια σειρά εφηβικών αυτοκτονιών. Οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης, όπου οι έφηβοι συζητούν για το πώς μπορούν να αυτοκτονήσουν, έχουν κατηγορηθεί από τον πρόεδρο της Ρωσίας, Dmitri Medvedev, για υψηλό ποσοστό της χώρας των εφηβικών αυτοκτονιών, ύστερα από μια σειρά δημοσιευμάτων για αυτοκτονίες (Vickers, 2012).

Η Έκθεση του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών, που δημοσιεύθηκε στο τέλος του περασμένου έτους, δήλωσε ότι η Ρωσία έχει το τρίτο υψηλότερο ποσοστό αυτοκτονιών νεολαίας στον κόσμο, σε 22 ανά 100.000, 15 έως 19 ετών το 2009, ακριβώς πίσω από άλλες πρώην σοβιετικές δημοκρατίες Καζακστάν και τη Λευκορωσία. Η προσοχή πυροδοτήθηκε το Φεβρουάριο, όταν δύο 14χρονα κορίτσια πήδηξαν χέρι-χέρι από μια στέγη, και μια εβδομάδα αργότερα ένα αγόρι 14 ετών και ένα 15χρονο κορίτσι αυτοκτόνησαν. Σύμφωνα με τους ερευνητές, η πρώτη περίπτωση είχε ακολουθήσει οδηγίες που αναρτώνται από τα μέλη μιας ομάδας που ονομάζεται "Αύριο δεν θα έρθει ποτέ, θα πεθάνω σήμερα" στο κορυφαίο ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης της Ρωσίας, «Vkontakte». Εδώ 2000 συνδρομητές μοιράζονται τις σκέψεις σχετικά με τις μεθόδους αυτοκτονίας. Πολιτική πίεση ανάγκασε το Vkontakte να ξεκινήσει το κλείσιμο ομάδων που συζητούν την αυτοκτονία και οι εμπειρογνώμονες επέκριναν ειδησεογραφία των γεγονότων, λέγοντας ότι θα μπορούσε να προκληθούν πράξεις μίμησης (Vickers, 2012).

Η Shah διεξήγαγε μια μελέτη που εξέτασε τη σχέση μεταξύ των γενικών ποσοστών αυτοκτονίας και της χρήσης κοινωνικών δικτύων, χρησιμοποιώντας στοιχεία από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και την Ιστοσελίδα Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη Προγράμματος. Η έρευνα αυτή έδειξε ότι η υπερβολική χρήση των μέσων δικτύωσης σχετίζεται θετικά με τον κίνδυνο αυτοκτονικού ιδεασμού και αυτοκτονίας Τα αποτελέσματα επίσης έδειξαν ότι άτομα που έχουν δεχτεί παρενόχληση μέσα από τα sites ήταν 1,5 φορές πιο πιθανό να κάνουν

απόπειρα αυτοκτονίας από ότι άτομα που δεν ήταν θύματα εκφοβισμού ή παρενόχλησης (Luxton et all, 2012).

Στον Καναδά η αυτοκτονία μιας 15χρονης που είχε πέσει θύμα διαδικτυακής παρενόχλησης έχει προκαλέσει σοκ, αλλά και το γεγονός πως αυτή η κατάσταση συνεχίζεται ακόμη και μετά τον θάνατό της. Η *Αμάντα Τοντ* από το Βανκούβερ είχε βρεθεί απαγχονισμένη στο σπίτι της, έχοντας βάλει η ίδια τέλος στη ζωή της. Πριν από αρκετό καιρό είχε ανεβάσει στο You Tube ένα βίντεο στο οποίο περιέγραφε τις διαδικτυακές παρενοχλήσεις που δεχόταν από έναν άγνωστο που είχε γνωρίσει από το Facebook και ο οποίος την απειλούσε ότι θα στείλει σε όλους μία ημίγυμνη φωτογραφία της αν δεν έκανε ακριβώς ότι της ζητούσε. Η ημίγυμνη φωτογραφία της προωθήθηκε σε πολύ κόσμο, ακόμη και στους συμμαθητές της, ενώ ο άγνωστος άνδρας έφτιαξε μια νέα σελίδα στο Facebook χρησιμοποιώντας τη συγκεκριμένη φωτογραφία. Τότε η νεαρή άρχισε να αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα στρες και κατάθλιψης, τα οποία την οδήγησαν σε κατάχρηση αλκοόλ και χρήση ναρκωτικών. *«Έκλαιγα κάθε νύχτα, έχασα τους φίλους μου και τον σεβασμό που είχαν οι άλλοι για μένα, κανείς δεν με συμπαθούσε»*, εξομολογείται η ίδια στο βίντεο που ανέβασε στο ιντερνέτ, καταλήγοντας πως στο σχολείο την αποκαλούσαν περιπαιχτικά *«πορνοστάρ»*. Όμως η σελίδα της στο Facebook, μαζί με τα μηνύματα συμπαράστασης κι αγάπης προς την ίδια, συνεχίζει να δέχεται και κάποια από, ως επί το πλείστον, έφηβα αγόρια που γελοιοποιούν την αυτοκτονία της, μνημονεύοντας συνεχώς το επίμαχο σημείο του σώματος της που έγινε η αιτία του κακού. *«Κάναμε ό,τι μπορούσαμε για να τη βοηθήσουμε»*, σχολίασε ο διευθυντής του σχολείου της, ενώ η μητέρα της, Κάρολ, σχολίασε πως *«στόχος της Αμάντα, μέχρι το θάνατό της, ήταν να περάσει ένα μήνυμα εκεί έξω [σε όσους δέχονται παρενόχληση και εκφοβισμό μέσω διαδικτύου] και να γίνει η περίπτωση της παράδειγμα ώστε άλλες κοπέλες να αποφύγουν αυτή τη δοκιμασία»* (Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 15/10/2012)

Παρά το γεγονός ότι η παρενόχληση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας μόνο παράγοντας πρόβλεψης της αυτοκτονίας σε νεαρούς ενήλικες, μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο της αυτοκτονίας ενισχύοντας τα συναισθήματα της απομόνωσης, της αστάθειας και της απελπισίας σε άτομα με προϋπάρχουσα συναισθηματική ή ψυχολογική διαταραχή (Luxton et all, 2012).

Σε όλο τον κόσμο, πολλοί χρήστες του πιο δημοφιλούς κοινωνικού δικτύου, του Facebook, έχουν δημοσιεύσει σημειώματα αυτοκτονίας στη σελίδα του προφίλ τους. Μερικές περιπτώσεις είναι και οι ακόλουθες:

- Ένας 28χρονος άνδρας, χωρίς προηγούμενο ιστορικό ψυχιατρικής νόσου ή κατάχρηση ναρκωτικών, απόπειρα αυτοκτονίας ή αυτοκτονικού ιδεασμού δημοσίευσε την πρόθεσή του να αυτοκτονήσει ενώ βρισκόταν σε on-line σύνδεση στο Facebook. Ο άνθρωπος, ένας κατά τα άλλα σωματικά υγιής που ζούσε μόνος του, περιελάμβανε ακόμα και τον τόπο που σχεδίαζε να αυτοκτονήσει, όχι όμως και τον ακριβή χρόνο. Ένας από τους φίλους του στο Facebook διαβάζοντας τη δημοσίευση ενημέρωσε την οικογένειά του και την αστυνομία. Αμέσως μετά, ο φίλος πήγε στην περιοχή αυτοκτονίας με την πρόθεση να παρέμβει, αλλά δυστυχώς έφτασε πολύ αργά καθώς ο φίλος του είχε ήδη πεθάνει. Αργότερα αποκαλύφτηκε ότι ο άνδρας είχε χωρίσει με την αρραβωνιαστικιά του 2 μήνες πριν την αυτοκτονία (Ruder et all, 2011).
- Στη Σκωτία, ένας 32χρονος κρεμάστηκε και βρέθηκε 3 ώρες αργότερα από την αστυνομία, που γνωστοποιήθηκε από τους χρήστες του Facebook ότι ανησυχούν σχετικά με τις πρόσφατες δημοσιεύσεις του (Fields,2009 στο Ruder et all, 2011).
- Στη Νέα Υόρκη, ένας 30χρονος άνδρας δημοσίευσε την πρόθεσή του να αυτοκτονήσει και κρεμάστηκε λίγες ώρες αργότερα σε ένα πάρκο (Gendar & Connor, 2009 στο Ruder et all, 2011).
- Μια βρετανή γυναίκα αυτοκτόνησε στην Ισπανία μετά το τελικό αντίο της, στο site κοινωνικής δικτύωσης Facebook. Η Lita Broadhurst, 48χρονών, πήδηξε από το τετραώροφο μπαλκόνι της, μετά από ένα σημείωμα που άφησε για τα παιδιά της στο Facebook. Στο μήνυμα, με τίτλο "Last Words" τελευταίες λέξεις, έδωσε λεπτομέρειες σχετικά με την κακοποίηση που ισχυριζόταν ότι είχε υποστεί στα χέρια κάποιου άνδρα και είπε: *«Τα γράφω αυτά με την ελπίδα (H.E.) να μην πληγώσει οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που πέφτει στα χέρια του»* Και συνέχισε: *«Δεν είναι ο ξυλοδαρμός, αλλά αυτή τη φορά δεν μπορώ να βρω καμιά διέξοδο: πολύ συχνά έχω ζητήσει βοήθεια από αυτούς που με αγαπούν αλλά αυτήν τη φορά είμαι μόνη και απελπισμένη»*. Και άφησε ένα οδυνηρό μήνυμα για τον έφηβο γιο και την κόρη της και ζήτησε την συγχώρεσή τους. *«Τα παιδιά μου είναι η μόνη μου άγκυρα και εκφράζω τη βαθιά μου λύπη για τον πόνο που θα τους προκαλέσω. Σας παρακαλώ, σας ικετεύω, μην με μισήσετε που σας αφήνω. Η*

αγάπη μου για εσάς ποτέ δεν θα εξαφανιστούν, μην αμφιβάλλετε για αυτό, γιατί όταν το χρειάζεστε θα το αισθάνεστε ακόμα» (Govan, 2010).

- Ο Thomas Mullaney, ένα 15χρονο αγόρι από το Bournville του Birmingham της Αγγλίας αυτοκτόνησε τον Μάιο του 2010, ύστερα από απειλές που δεχόταν μέσα από το facebook. Συγκεκριμένα είχε ένα καυγά με ένα συμμαθητή του και ύστερα από αυτό το περιστατικό, άρχισε ο εκφοβισμός μέσω facebook. Οι γονείς του 15χρονου αγοριού, Robert και Tracy Mullaney ζητούν νέα νομοθεσία για την προστασία των νέων από τον εκφοβισμό μέσω του facebook. Μάλιστα κατηγορούν το facebook, θεωρώντας ότι πρέπει να λάβουν περισσότερα μέτρα για την προστασία των νέων. Πρόσθεσε ότι γεγονότα εκφοβισμού μέσω facebook μπορούν να έχουν οδυνηρή κατάληξη για κάποια παιδιά, όπως συνέβη και στην περίπτωση του Thomas. Ο πατέρας του, Robert, ισχυρίζεται ότι τα παιδιά δεν γνωρίζουν τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει το facebook και οι νόμοι περί προστασίας στο Διαδίκτυο θα πρέπει να γίνουν πιο ισχυροί (BBC NEWS, 12/7/2011).
- Στην Ιταλία τεράστιες διαστάσεις έχει πάρει η πρόσφατη αυτοκτονία 14χρονης μαθήτριας η οποία είχε πέσει θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού. Η 14χρονη Καρολίνα Πίτσιο από την Νοβάρα της Ιταλίας, ρίχτηκε στο κενό από το μπαλκόνι του σπιτιού της στον τρίτο όροφο, τον Ιανουάριο του 2013. Αυτοκτόνησε όταν μια ομάδα αγοριών δημοσίευσε βίντεο στο facebook, στο οποίο η Καρολίνα φαινόταν μεθυσμένη και αναμαλλιασμένη στο μπάνιο σε ένα πάρτι. Η ομάδα των αγοριών όπως αναφέρεται, είναι φίλοι του πρώην δεσμού της Καρολίνα, ο οποίος την είχε προσβάλλει άσχημα στο facebook, όταν αυτή αποφάσισε να βάλει «τέλος» στη σχέση τους. Αν και ο ίδιος υποστηρίζει ότι ζήτησε συγγνώμη, η Αστυνομία εντόπισε στο σπίτι της νεαρής κοπέλας ένας σημείωμα προς το αγόρι της στο οποίο έγραφε: *«Δεν είναι αρκετά αυτά που μου έχεις κάνει; Με έκανες να το πληρώσω πάρα πολλές φορές»*, ενώ λίγο πριν αυτοκτονήσει, πηδώντας στο κενό από το παράθυρο του δωματίου της, ανάρτησε στο facebook: *«Συγχωρέστε με που δεν είμαι δυνατή, αλλά δεν αντέχω πια»*. Η αστυνομία ανακοίνωσε ότι ανακρίνονται οκτώ έφηβοι, από 15 έως 17 ετών, ως ύποπτοι ότι οδήγησαν σε αυτοκτονία μέσω διαδικτυακού εκφοβισμού (cyber bullying). Κατόπιν αιτήματος της οικογένειας, ένας Ιταλός κατήγορος, ο Φραντσέσκο Σαλούτζο, ξεκίνησε έρευνα ώστε να ελεγχθεί η ευθύνη του μέσου κοινωνικής δικτύωσης «facebook» για τη δημοσίευση των προσβολών και των

εκφοβιστικών σχολίων. Ο Ιταλικός Σύλλογος Γονέων της Ρώμης έχει ήδη καταθέσει καταγγελία εναντίον του facebook για συμμετοχή στην πρόκληση της αυτοκτονίας. «Είναι η πρώτη φορά που μια ομάδα γονέων καταθέτει τέτοιο παράπονο εναντίον του facebook στην Ευρώπη», λέει ο διευθυντής του Συλλόγου. «Ο Ιταλικός νόμος απαγορεύει στους ανήλικους να υπογράψουν συμβόλαια. Παρόλα αυτά, το facebook προβαίνει σε συμβόλαια με ανήλικους όσον αφορά στα θέματα προσωπικών δεδομένων τους, χωρίς να το γνωρίζουν πάντα οι γονείς τους» (Εφημερίδα: ΤΟ ΕΘΝΟΣ, 29/5/2013).

Αλλά και στην Ελληνική ειδησεογραφία, τραγικές ιστορίες με πρωταγωνιστές χρήστες ηλεκτρονικών υπολογιστών αποκαλύπτονται ολοένα και συχνότερα στις σελίδες ηλεκτρονικής επικοινωνίας (social networks) και τα ημερολόγια (blogs) του διαδικτύου.

- Στο φως της δημοσιότητας ήρθε νέα υπόθεση με θύμα 15χρονη μαθήτρια που παρέμενε επί τρεις μήνες «όμηρος» 28χρονου άνδρα τον οποίο γνώρισε σε ένα από τα sites κοινωνικής δικτύωσης που απευθύνονται στους Έλληνες χρήστες. Όπως έγινε γνωστό, ο δράστης έστελνε καθημερινά στην ανυποψίαστη κοπέλα δεκάδες μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, προσπαθώντας να την πείσει να συναντηθούν εκτός διαδικτύου. Και όταν αυτό τελικά συνέβη, την οδήγησε σε ερημική τοποθεσία της Αθήνας, όπου τη βίασε. Ο εφιάλης της άτυχης μαθήτριας συνεχίστηκε καθώς ο 28χρονος, απειλώντας και εκβιάζοντάς την με διάφορες μεθόδους, την εξανάγκασε σε σεξουαλική επαφή συνολικά τέσσερις φορές σε ξενοδοχεία της Αθήνας. Αστυνομικοί του τμήματος δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος επισήμαναν στην «Κ» ότι «πρόκειται για την πρώτη υπόθεση εκβιασμού και άσκησης ψυχολογικής βίας μέσω του διαδικτύου με απώτερο στόχο το βιασμό και τη σεξουαλική επαφή». Τόνισαν ακόμα ότι τα social networks τείνουν να μετατραπούν σε προνομιακό χώρο δράσης για όσους αναζητούν ανυποψίαστα θύματα μεταξύ ανήλικων χρηστών του διαδικτύου. Για το λόγο αυτό, εξάλλου, οι συγκεκριμένες σελίδες, όπως και τα ηλεκτρονικά ημερολόγια, βρίσκονται το τελευταίο διάστημα στο μικροσκόπιο των διωκτικών αρχών (Μακροβασίλη, 2007).
- Ο εθισμός ενός 21χρονου Έλληνα φοιτητή στο γνωστό παιχνίδι του Facebook «Farmville» ήταν τόσο μεγάλος, που, όταν κάποιος του πότισε τα λουλούδια και αυτά ξεράθηκαν, αποφάσισε να αυτοκτονήσει. Ο νεαρός ανακοίνωσε την πρόθεσή του στη δημοφιλή σελίδα κοινωνικής δικτύωσης και για καλή του τύχη

το μήνυμά του, είδαν οι υπεύθυνοι της εταιρείας διαχείρισης του παιχνιδιού, οι οποίοι ενημέρωσαν αμέσως το τμήμα δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος και οι αστυνομικοί τον εντόπισαν εγκαίρως μέσω ψηφιακής ανάλυσης. Ύστερα από τη διάσωση του φοιτητή, κλήθηκαν ψυχολόγοι από την μη κυβερνητική Οργάνωση «Κλίμακα», με σκοπό να του προσφέρουν την απαραίτητη στήριξη (Εφημερίδα: ΗΜΕΡΗΣΙΑ, 29/8/2012).

- Χάρη στην ψηφιακή έρευνα της ΕΛ.ΑΣ. απετράπη την τελευταία στιγμή η αυτοκτονία 13χρονου που είχε δημοσιοποιήσει την πρόθεσή του να βάλει τέλος στη ζωή του στο ηλεκτρονικό του ημερολόγιο. Τότε, αστυνομικοί του τμήματος δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος είχαν ενημερώσει άμεσα τους γονείς του παιδιού καθώς και τον εισαγγελέα Ανηλίκων, ο οποίος ανέλαβε να εποπτεύσει τις διαδικασίες για τη διασφάλιση της σωματικής και ψυχικής υγείας του 13χρονου (Μακροβασίλη, 2007).
- Ένας ανήλικος μαθητής Λυκείου στην Αθήνα, το Σεπτέμβριο του 2004, αυτοκτόνησε μ' ένα πολύ τοξικό γεωργικό φάρμακο, αφού είχε λάβει οδηγίες από το διαδίκτυο μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ενός καναλιού συνομιλίας. Καταλυτική υπήρξε η επικοινωνία του μ' έναν 25χρονο από τα Χανιά Κρήτης, ο οποίος χρησιμοποίησε γυναικείο ψευδώνυμο στις επικοινωνίες του με τον αυτόχειρα και ήταν αυτός που τον πληροφόρησε σχετικά με το δραστικό γεωργικό φάρμακο. Η αστυνομία χρειάστηκε μεγάλο διάστημα ερευνών για να φθάσει στα ίχνη του χρήστη – «συμβούλου» και αυτό γιατί ο τελευταίος χρησιμοποιούσε όχι τον υπολογιστή του σπιτιού του αλλά έναν από τους υπολογιστές ενός Internet Café στα Χανιά. Σε βάρος του 25χρονου σχηματίστηκε δικογραφία για παράβαση του άρθρου 501 «συμμετοχή σε αυτοκτονία», κατηγορία που εμπίπτει στο βαθμό πλημμελήματος (Μακροβασίλη, 2007).
- Ένα ακόμα περιστατικό με θύμα 15χρονο αριστούχο μαθητή από τα Γιαννιτσά που έφτασε κοντά στο θάνατο τυλίγοντας στο λαιμό του σαν θηλιά μια πετσέτα. Δεν είχε εμφανείς λόγους που τον οδήγησαν να επιχειρήσει να αυτοκτονήσει. Όταν όμως οι γονείς του άνοιξαν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και διάβασαν τα e-mail του, διαπίστωσαν πως ο νέος είχε ακολουθήσει τις συμβουλές διαδικτυακών αυτοκτονιών. Ο μικρός σώθηκε κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή, χάρη στη σωτήρια παρέμβαση του πατέρα του. Η περίπτωση του 15χρονου δεν είναι η μοναδική. Δέκα περιπτώσεις εφήβων που είχαν επιλέξει να

αυτοκτονήσουν με τη βοήθεια του διαδικτύου έχουν καταφέρει να προλάβουν οι αστυνομικοί του Τμήματος Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Ελληνικής Αστυνομίας μέσα σε διάστημα μόλις 19 μηνών (Ψαρά, 2008).

5.5 Πρόληψη του Φαινομένου- Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις.

Η καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου που σχετίζεται με τα social networks και τις τάσεις αυτοκτονίας είναι η πρόληψη. Πολλές χώρες επιχειρούν να υιοθετήσουν πολιτική πρόληψης προκειμένου να περιορίσουν το ποσοστό των αυτοκτονιών. Η πρόληψη διακρίνεται σε πρωτογενής, δευτερεύουσα/παρέμβαση και τριτογενής (Carlan, 1964).

Η πρωτογενής πρόληψη απευθύνεται σε ένα ορισμένο σύνολο γενικού πληθυσμού με στόχο τη μείωση νέων αυτοκτονιών, η δευτερεύουσα στοχεύει στη μείωση της πιθανότητας μιας απόπειρας αυτοκτονίας από ασθενείς υψηλού κινδύνου (π.χ. με ιστορικό απόπειρας αυτοκτονίας), ενώ η τριτογενής στοχεύει στην ελαχιστοποίηση των συνεπειών μιας απόπειρας αυτοκτονίας. Ήδη από το 1989 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (World Health Organization/ WHO) συνέστησε στις χώρες - μέλη του, να αναπτύξουν εθνικά προγράμματα για την πρόληψη της αυτοκτονίας, με διεπιστημονικές συνεργασίες μεταξύ των δημόσιων αρχών, των οργανισμών και των πολιτών (Hanaken, & Upanne, 1996).

Σε χώρες που υιοθετήθηκαν τέτοιες πολιτικές, σημειώθηκε μείωση στα ποσοστά των αυτοκτονιών της τάξεως του 9-25% (Rudd et al, 2006).

5.5.1 Ηλεκτρονικές διευθύνσεις κόμβων στην Ελλάδα.

- ◇ **Κλίμακα-Φορέας Ανάπτυξης Ανθρωπίνου και Κοινωνικού Κεφαλαίου για την αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού. Γραμμή Παρέμβασης για την Αυτοκτονία (www.klimaka.org).**

Στην Ελλάδα για το θέμα της αυτοκτονίας δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες ψυχικής υγιεινής είναι στη διάθεση ατόμων και των οικογενειών τους που το έχουν ανάγκη. Η ΚΛΙΜΑΚΑ ιδρύθηκε το 2000 και είναι ένας Μη Κυβερνητικός Οργανισμός, με δραστηριότητες που στοχεύουν τόσο στη διάθεση υπηρεσιών ψυχικής υγείας όσο και στην υλοποίηση προγραμμάτων κοινωνικής ενσωμάτωσης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού. Για την πρόληψη των αυτοκτονιών, η **Γραμμή Παρέμβασης για την Αυτοκτονία** είναι η μοναδική τηλεφωνική γραμμή στην Ελλάδα, υποστήριξης και παρέμβασης στη κρίση με το νούμερο **1018**. Λειτουργεί

με την υποστήριξη και εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, σε εικοσιτετράωρη βάση, επτά ημέρες την εβδομάδα και δέχεται κλήσεις από όλη την Ελλάδα, με αστική χρέωση. Στελεχώνεται από επαγγελματίες ψυχικής υγείας (ψυχολόγους και ψυχιάτρους) που προσφέρουν:

- Συμβουλευτική παρέμβαση σε κατάσταση κρίσης για την αποφυγή της αυτοκτονίας.
- Υποστήριξη σε άτομα που βιώνουν την απώλεια αγαπημένου προσώπου από αυτοκτονία ή ανησυχούν για κάποιο αγαπημένο τους πρόσωπο.
- Παραπομπή στην Κλίμακα και σε άλλες υπηρεσίες ψυχικής υγείας για παρακολούθηση από ειδικό θεραπευτή.
- Ενημέρωση για ζητήματα ψυχικής υγείας.

Απευθύνεται σε ανθρώπους:

- που σκέφτονται να αυτοκτονήσουν
- που έχουν αποπειραθεί να αυτοκτονήσουν στο παρελθόν
- με αυτοκαταστροφική συμπεριφορά
- που βιώνουν την απώλεια ή ανησυχούν για κάποιο δικό τους άνθρωπο.

Ακολουθούν ηλεκτρονικές διευθύνσεις κόμβων στην Ελλάδα που ασχολούνται με την ασφαλή πλοήγηση στο Διαδίκτυο παρέχοντας σημαντικό κοινωνικό έργο:

◇ Το «s@ferinternet.gr», για ένα ασφαλέστερο διαδίκτυο.

Πρόκειται για μια ιστοσελίδα της Δράσης Ενημέρωσης και Επαγρύπνησης του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στη σελίδα υπάρχουν χρήσιμες πληροφορίες, ειδήσεις και συμβουλές σε σχέση με την ορθή και ασφαλή χρήση του Διαδικτύου. Απευθύνεται σε:

- **Γονείς, εκπαιδευτικούς**, δίνοντας συμβουλές για το πώς να προφυλάξουν τα παιδιά από τους νέους κινδύνους που εμφανίστηκαν στο προσκήνιο, απολαμβάνοντας παράλληλα τα πολλαπλά οφέλη του Διαδικτύου.
- Σε όσους **ενήλικες** επιθυμούν να μάθουν για το πως μπορούν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του ψηφιακού κόσμου. Στη σελίδα παρέχεται ψύχραιμη ενημέρωση, παραθέτοντας τα προβλήματα, αναδεικνύοντας τις θετικές πλευρές του Διαδικτύου και ταυτόχρονα δίνοντας χρήσιμες συμβουλές.

- Σε **έφηβους** και **μικρά παιδιά**, δίνοντας με έναν ευχάριστο και διασκεδαστικό τρόπο πληροφορίες για την ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο, καθώς και συμβουλές για τους κινδύνους που διατρέχουν μέσα από τη χρήση του (<http://www.saferinternet.gr>).

◇ Το 2008 δημιουργήθηκε γραμμή βοήθειας **ΥποΣΤΗΡΙΖΩ (helpline)** του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου, που τη διαχειρίζεται η Μονάδα Εφηβικής Υγείας της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, που εδρεύει στο νοσοκομείο Παιδών «Π & Α Κυριακού», (Δευτέρα-Παρασκευή από 09:00 έως 15:00μ.μ).

Η Γραμμή απευθύνεται σε **παιδιά & εφήβους και τις οικογένειές τους**, παρέχοντας υποστήριξη και συμβουλές για θέματα που σχετίζονται με τη χρήση του Διαδικτύου, του κινητού τηλεφώνου και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών (παρενόχληση, εξάρτηση, επιβλαβές περιεχόμενο, παιδοφιλία, κ.α.). Στελεγχώνεται από εξειδικευμένους παιδοψυχολόγους σε θέματα χρήσης – κατάχρησης διαδικτύου για τα παιδιά και τους εφήβους. Η Γραμμή Βοηθείας ΥποΣΤΗΡΙΖΩ help@saferinternet.gr/ 8001180015 είναι χωρίς χρέωση για αστικές και υπεραστικές κλήσεις. (<http://www.saferinternet.gr/index.php?parentobjId=Page187>).

◇ Η **SafeLine.gr** ξεκίνησε τη λειτουργία της στις 14 Απριλίου 2003. Είναι η μοναδική ανοικτή γραμμή καταγγελιών παράνομου περιεχομένου στο Διαδίκτυο. Βασική μέριμνα της **SafeLine** είναι η αντιμετώπιση της παρενόχλησής μέσω του κυβερνοχώρου ή του κινητού τηλεφώνου αλλά και η αντιμετώπιση περιεχομένου που αφορά τη βία, το ρατσισμό, την ξενοφοβία και γενικά καθετί το οποίο αντιβαίνει στην Ελληνική Νομοθεσία. Στα παραπάνω προστίθεται και η εξάλειψη φωτογραφιών και βίντεο που απεικονίζουν κακοποίηση ανηλίκων, καθώς και η προάσπιση του δικαιώματος της ασφαλούς πλοήγησης του παιδιού στο Διαδίκτυο (www.safeline.gr).

◇ **Ελληνική εταιρεία μελέτης της διαταραχής εθισμού στο διαδίκτυο - hasiad.**

Σκοπός της Εταιρείας είναι επιστημονικός και κοινωνικός, έρχεται δε να επιτελέσει κοινωνικό έργο συμβάλλοντας με τη δράση της κυρίως:

- στην αναγνώριση, τη μελέτη και την αντιμετώπιση της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο,
- στην πρόληψη των δυσμενών συνεπειών της μη έγκαιρης διάγνωσης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο,
- στην ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου, της επιστημονικής κοινότητας και της Πολιτείας στις επιπτώσεις της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο,
- στην ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση των ειδικών Ψυχικής Υγείας, καθώς και άλλων Ιατρικών Ειδικοτήτων,
- στην εφαρμογή προγραμμάτων υποστήριξης των εθισμένων στο Διαδίκτυο και των οικογενειών τους,
- στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση διεπιστημονικών ομάδων (www.hasiad.gr).

◇ **Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος.**

Η αποστολή της Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος συμπεριλαμβάνει την πρόληψη, την έρευνα και την καταστολή εγκλημάτων ή αντικοινωνικών συμπεριφορών, που διαπράττονται μέσω του διαδικτύου ή άλλων μέσων ηλεκτρονικής επικοινωνίας. Αναπτύσσει έντονη δραστηριότητα για την ενημέρωση μικρών και μεγάλων χρηστών του διαδικτύου. Οργανώνει ημερίδες για την ασφαλή πλοήγηση - σε όλη τη Ελλάδα - με στόχο την ενημέρωση των πολιτών στις νέες τεχνολογίες και ειδικότερα στους κινδύνους κατά την πλοήγηση στο διαδίκτυο. Υπάρχει η ειδική τηλεφωνική γραμμή καταγγελιών **11012** που λειτουργεί όλο το 24ωρο. Η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, στην εσωτερική της δομή, αποτελείται από τέσσερα τμήματα που συμπληρώνουν όλο το φάσμα προστασίας του χρήστη και ασφάλειας του Κυβερνοχώρου. Έτσι, στη νέα αναβαθμισμένη δομή της αποτελείται από:

- Το Τμήμα Γενικών Υποθέσεων και Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων που ασχολείται με τις εγκληματικές πράξεις που διαπράττονται στα μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας και ψηφιακής αποθήκευσης ή μέσω αυτών σε ολόκληρη τη χώρα.
- Το Τμήμα Προστασίας Ανηλίκων που ασχολείται με τα εγκλήματα που διαπράττονται κατά των ανηλίκων με τη χρήση του διαδικτύου και των άλλων μέσων ηλεκτρονικής ή ψηφιακής επικοινωνίας και αποθήκευσης.
- Το Τμήμα Προστασίας Λογισμικού και Πνευματικών Δικαιωμάτων που ασχολείται με τις υποθέσεις παράνομης διείσδυσης σε υπολογιστικά συστήματα

και κλοπής, καταστροφής ή παράνομης διακίνησης λογισμικού υλικού, ψηφιακών δεδομένων και οπτικοακουστικών έργων, που τελούνται σε ολόκληρη τη χώρα.

- Το Τμήμα Ασφάλειας Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, που ασχολείται με την πρόληψη και καταστολή εγκλημάτων παραβίασης του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών

(http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1763&Itemid=378p).

◇ **ΚΕΘΕΑ**

Ειδικά στο θέμα της εξάρτησης, εθισμού στο Διαδίκτυο και των μετέπειτα επιπτώσεών τους, το **ΚΕΘΕΑ** διαθέτει προγράμματα για εφήβους και νέους που έχουν εμπλακεί στην προβληματική χρήση του Διαδικτύου και των video games. Στόχοι των προγραμμάτων αυτών είναι να περιοριστεί ο χρόνος που καταναλώνεται μπροστά στον υπολογιστή και στα video games και να μπορέσει ο νέος να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις δυσκολίες της ηλικίας του. Τα προγράμματα αυτά ενισχύουν τους παράγοντες που μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος, όπως η εκπαίδευση, η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και η καλλιέργεια νέων ενδιαφερόντων. Παράλληλα, ενισχύονται οι δεξιότητες επικοινωνίας με σημαντικούς άλλους και η αυτοαποτελεσματικότητα του νέου. Διερευνώνται τυχόν ψυχικές διαταραχές που μπορεί να συνυπάρχουν με τον εθισμό (όπως τάσεις αυτοκτονίας) ή την συμπεριφορά κατάχρησης, ενώ υποστηρίζουν κατάλληλα το οικογενειακό περιβάλλον των νέων, ώστε να μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά προς τέτοιες συμπεριφορές (<http://www.kethea.gr>).

B' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Σκοπός και Στόχοι της Μελέτης.

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια διεξοδική προσπάθεια διερεύνησης, μελέτης, καταγραφής και παρουσίασης των στάσεων και αντιλήψεων των σπουδαστών/ριών του ΤΕΙ Ηρακλείου Κρήτης για τους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης και τάσεις αυτοκτονίας. Συγχρόνως η έρευνα έχει ως στόχο να διερευνηθούν τα εξής:

- Αν οι σπουδαστές/ριες χρησιμοποιούν τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και για ποιούς λόγους.
- Η συχνότητα που τις χρησιμοποιούν.
- Αν υπάρχει από τους σπουδαστές/ριες κατάχρηση και εθισμός στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και ποιά η επίδραση στους ίδιους.
- Αν η χρήση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να επηρεάσει την ψυχολογία τους αρνητικά και να προκαλέσει κατάθλιψη ή ακόμα και τάσεις για αυτοκτονία.

6.2 Διατύπωση Σημαντικών Ερωτημάτων και Υποθέσεων.

Ερευνητικά Ερωτήματα:

- Το φύλο των σπουδαστών/ριών σχετίζεται με το ποσοστό χρησιμοποίησης των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης;
- Το φύλο των σπουδαστών σχετίζεται με την επίδραση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης σε τάσεις για αυτοκτονία;
- Το φύλο των σπουδαστών/ριών σχετίζεται με την εκδήλωση εθισμού στους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης;
- Η οικογενειακή κατάσταση των σπουδαστών/ριών σχετίζεται με την εκδήλωση τάσεων αυτοκτονίας;
- Διαφέρουν οι στάσεις και αντιλήψεις των σπουδαστών/ριών για την επίδραση των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης με βάση την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν;

- Κατά πόσο το αντικείμενο σπουδών παίζει ρόλο στη στάση τους για τους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης;
- Σχετίζεται ο εθισμός στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης με την εμφάνιση αυτοκτονίας;
- Οι σπουδαστές/ριες οι οποίοι από τη χρήση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης έχουν εκδηλώσει συμπτώματα κατάθλιψης έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να παρουσιάσουν αυτοκτονικές τάσεις, από τους σπουδαστές/ριες που δεν έχουν εκδηλώσει συμπτώματα κατάθλιψης.

Ερευνητική Υπόθεση:

Όσο περισσότερο οι σπουδαστές κάνουν κατάχρηση ή είναι εθισμένοι στους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης τόσο πιο εύκολα μπορούν να εμφανίσουν τάσεις αυτοκτονίας.

6.3 Ερευνητική Στρατηγική.

Κατά τη διεξαγωγή μιας έρευνας η επιλογή της ερευνητικής στρατηγικής καθορίζει το είδος και το βαθμό των περιοριστικών ελέγχων και σκόπιμων παρεμβάσεων που ο ερευνητής μπορεί να ασκήσει. Η συγκεκριμένη έρευνα βασίστηκε στις αρχές και τους κανόνες της ποσοτικής κοινωνικής έρευνας. Η οποία αποσκοπεί στην μελέτη συλλογικών φαινομένων, επειδή λαμβάνει μέρος ένας μεγάλος αριθμός ατόμων. Ακόμα, διεξήχθη ποσοτική έρευνα καθώς επιτρέπει σε σύντομο χρονικό διάστημα τη συγκέντρωση ικανού όγκου δεδομένων, επιτρέπει τη μετέπειτα σύγκριση και συσχέτισή τους, ποσοτικοποιεί νοήματα και ερμηνείες και μας οδηγεί στη γενίκευση αποτελεσμάτων της έρευνας (Javeau, 2000).

Η μελέτη αυτή αποτελεί μια νατουραλιστική έρευνα και η στρατηγική που βασίστηκε είναι η διερευνητική-περιγραφική. Η διερευνητική-περιγραφική στρατηγική επιλέχθηκε, καθώς χαρακτηρίζεται από χαμηλό βαθμό περιοριστικών ελέγχων και ρυθμιστικών παρεμβάσεων από τη μεριά των ερευνητών, ενώ η διερεύνηση πραγματοποιείται στο φυσικό περιβάλλον των υποκειμένων με ευέλικτο μεθοδολογικό τρόπο (Παρασκευόπουλος, 1993).

6.4 Πεδίο και Πληθυσμός Μελέτης

Ως πεδίο μελέτης ορίστηκε το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Ηρακλείου Κρήτης. Την προς διερεύνηση πληθυσμιακή ομάδα αποτελούν σπουδαστές όλων των σχολών του ΤΕΙ (ΣΔΟ, ΣΤΕΦ, ΣΤΕΓ, ΣΕΥΠ).

Η επιλογή του δείγματος έγινε για να ερευνηθούν οι στάσεις και αντιλήψεις των σπουδαστών/ριών του ΤΕΙ Κρήτης σφαιρικά. Με αυτόν τον τρόπο, επίσης, γίνεται σύγκριση των απόψεων των φοιτητών που προέρχονται από διαφορετικές σχολές. Επιλέχθηκε η συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα για να ερευνηθεί κατά πόσο το αντικείμενο σπουδών των φοιτητών/ριων σχετίζεται με τις στάσεις τους για τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και κατά πόσο αυτές θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ψυχολογία τους αρνητικά, προκαλώντας τάσεις αυτοκτονίας.

6.5 Δειγματοληψία

Η επιλογή του δείγματος πραγματοποιήθηκε με τυχαία δειγματοληψία. Λέγοντας τυχαία δειγματοληψία εννοούμε κάθε διαδικασία λήψης δείγματος η οποία επιτρέπει στον ερευνητή να καθορίσει για κάθε άτομο του πληθυσμού την πιθανότητα συμπερίληψης του στο δείγμα (Javeau, 2000).

Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε η στρωματοποιημένη τυχαία δειγματοληψία κατά την οποία ο πληθυσμός διαιρέθηκε σε ομάδες ή στρώματα, βάσει κάποιου κοινού χαρακτηριστικού (στη συγκεκριμένη περίπτωση οι σχολές του ΤΕΙ Κρήτης) και λήφθηκε τυχαίο και ισόποσο δείγμα από κάθε στρώμα. Το σύνολο των στρωμάτων που επιλέχθηκαν τέλος αποτέλεσε το δείγμα της έρευνάς μας. Το δείγμα μας είναι τυχαίο και περιλαμβάνει συνολικά 200 φοιτητές όλων των προαναφερθέντων σχολών του ΤΕΙ Κρήτης. Όταν λέμε τυχαίο εννοούμε πως η επιλογή των ατόμων έγινε δίχως να τα γνωρίζουμε. Κάθε σχολή συμπλήρωσε 50 ερωτηματολόγια, τα οποία απευθυνόταν σε ίση κατανομή των δύο φύλων (100 άνδρες, 100 γυναίκες).

6.6 Ερευνητικό Εργαλείο

Η διεξαγωγή της έρευνας για τη συλλογή στοιχείων πραγματοποιήθηκε με ερωτηματολόγιο, το οποίο είναι ένα σύνολο γραπτών ερωτήσεων σχετικών με μια κατάσταση, τις οποίες ο ερευνητής απευθύνει ομοιόμορφα στα υποκείμενα του δείγματος, με σκοπό να συγκεντρώσει τις απαραίτητες ερευνητικές πληροφορίες (Javeau, 2000).

Στο ερωτηματολόγιό μας, το οποίο παρατίθεται στο παράρτημα, χρησιμοποιήθηκαν τα βασικά κοινωνικοδημογραφικά στοιχεία, το IAT, Internet addiction test από τον Dr Kimberly Young (1996), για τη διάγνωση διαταραχής εθισμού στο Διαδίκτυο, το οποίο τροποποιήθηκε για να συνάδει στο σκοπό μας. Το Internet addiction test, είναι ένα αξιόπιστο σταθμισμένο και ευρέως διαδεδομένο ερωτηματολόγιο 20 βαθμών το οποίο μετρά το ήπιο, μέτριο και αυστηρό επίπεδο του εθισμού στο διαδίκτυο.

Τέλος, χρησιμοποιούνται ερωτήσεις για την αξιολόγηση του βαθμού αυτοκτονικότητας από την ερευνητική εργασία με τίτλο «Χρήση διαδικτύου και παθολογική εμπλοκή με το διαδίκτυο σε δείγμα φοιτητών», από τον Γ. Τσουβέλα και Ο. Γιωτάκο (Ψυχιατρική 2011).

Συγκεκριμένα το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 4 θεματικές ενότητες:

- ❖ A Ενότητα: Κοινωνικοδημογραφικά στοιχεία (φύλο, ηλικία, σχολή, τμήμα, εξάμηνο, τόπος που έχει ζήσει ο ερωτώμενος τα περισσότερα χρόνια της ζωής του, οικογενειακή κατάσταση, οικονομική κατάσταση).
 - ❖ B Ενότητα: Γενικές πληροφορίες για τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης (SD9-SD14).
 - ❖ Γ Ενότητα: Αξιολόγηση του επιπέδου εθισμού στα social networks (SD15).
 - ❖ Δ Ενότητα: Στάσεις και αντιλήψεις για τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης (SD16).
 - ❖ Ε Ενότητα: Αξιολόγηση του βαθμού κατάθλιψης και αυτοκτονικότητας από την χρήση των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης (SD17).
-
- ✓ Οι ερωτήσεις είναι όλες κλειστού τύπου καθώς ο ερωτώμενος καλείται να επιλέξει ανάμεσα σε προκαθορισμένες απαντήσεις. Διαπιστώνεται, λοιπόν, περιορισμός της ελευθερίας του ατόμου. Πάρα ταύτα ο χρόνος απάντησής τους, είναι περιορισμένος και ο ερευνητής δεν συναντά δυσκολίες κατά την αποδελτίωση και ανάλυσή τους.
 - ✓ Περιλαμβάνονται ημι-κλειστές ερωτήσεις τύπου «Cafeteria», όπου ο ερωτώμενος έχει τη δυνατότητα να δώσει και άλλες απαντήσεις πέρα από τα καθοριζόμενα πλαίσια (SD11, SD12).
 - ✓ Ερωτήσεις «φίλτρου», όπου υπάρχει κατηγοριοποίηση των απαντούντων μεταξύ ποικίλων μεταγενέστερων απαντήσεων (SD10, SD11).

- ✓ Ερωτήσεις διαβάθμισης μέσω κλίμακας Likert. Σε αυτήν την περίπτωση συγκεντρώσαμε έναν αριθμό προτάσεων του υπό μελέτη θέματος όπου ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει, επιτρέποντάς μας να ερευνήσουμε καλύτερα το βαθμό συμφωνίας του ή διαφωνίας του σχετικά με τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και τάσεις αυτοκτονίας (SD16).

6.7 Τεχνικές Συλλογής Δεδομένων

Η ποσοτική έρευνα διεξήχθη με τη μέθοδο των αυτοσυμπληρούμενων ερωτηματολογίων απ' ευθείας από τους ερωτώμενους (Javeau, C. 2000). Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε στους σπουδαστές όλων των σχολών του ΤΕΙ Ηρακλείου Κρήτης (ΣΕΥΠ, ΣΔΟ, ΣΤΕΦ, ΣΤΕΓ) έξω από την είσοδο των σχολών τους, για να εξασφαλισθεί τυχαίο δείγμα. Η συμμετοχή τους θεωρήθηκε προαιρετική και όλοι είχαν την ίδια πιθανότητα να συμπεριληφθούν στο δείγμα.

Πριν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, ο ρόλος μας ως ερευνητές ήταν η ενημέρωση των σπουδαστών/ριών για το σκοπό της έρευνας, τη διατήρηση της ανωνυμίας τους και την τήρηση της εχεμύθειας. Παράλληλα, επιδιώχθηκε να ληφθεί η συναίνεση των συμμετεχόντων, πριν από τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, εξασφαλίζοντας έτσι την εθελοντική συμμετοχή τους στην έρευνα.

Κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, το κάθε άτομο τσέκαρε μόνο του τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο. Σε κάποιες περιπτώσεις υπήρξαν δυσκολίες κατανόησης στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από τους σπουδαστές/ριες του ΤΕΙ Κρήτης με αποτέλεσμα να δοθούν περαιτέρω διευκρινήσεις. Ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου από τους σπουδαστές ήταν περίπου 10 λεπτά.

6.8 Ανάλυση και Επεξεργασία Αποτελεσμάτων.

Η καταχώρηση, επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε με το Στατιστικό Πακέτο για τις Κοινωνικές Επιστήμες SPSS 19 for Windows. Κατά τη διαδικασία της ανάλυσης της έρευνας αρχικά υπολογίστηκαν τα περιγραφικά στατιστικά και στη συνέχεια τα εξηγητικά στατιστικά (συσχετίσεις) για την εξαγωγή συμπερασμάτων, για το δείγμα μας. Πιο συγκεκριμένα, στα περιγραφικά στατιστικά χρησιμοποιήθηκε η εντολή «frequency» για την εύρεση ποσοστών (percent) και συχνοτήτων (frequencies) για κάθε μεταβλητή του δείγματος. Ενώ στα εξηγητικά στατιστικά εφαρμόστηκε το τεστ

στατιστικής σημαντικότητας «chi square test» για την εξέταση της στατιστικής σημαντικότητας (sig. ή p). Όσο πιο κοντά στο μηδέν είναι ο αριθμός αυτός, τόσο πιο στατιστικά σημαντική είναι η σχέση των υπό μελέτη μεταβλητών, ενώ αν είναι κοντά στο 1 τότε δεν είναι. Το όριο μάλιστα για τον έλεγχο της στατιστικής σημαντικότητας είναι όταν $p < 0,05$.

Έχουν χρησιμοποιηθεί πίνακες διπλής κατεύθυνσης, crosstabulation. Correlations, όταν υπήρχε μία ποσοτική μεταβλητή και μία ποιοτική. Κάποιες ερωτήσεις ομαδοποιήθηκαν, δημιουργώντας δείκτες (π.χ. ο δείκτης: τάσεις αυτοκτονίας) με τις εντολές transform→compute variable και στη συνέχεια transform→recode into same variable.

Για την καλύτερη παρουσίαση των αποτελεσμάτων δημιουργήθηκαν γραφήματα τα οποία βρίσκονται στο παράρτημα. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων πρέπει να γίνεται με νόμιμο και δίκαιο τρόπο, με ακρίβεια, ασφάλεια και σεβασμό στα δικαιώματα του ατόμου.

6.9 Δυσκολίες

- ◇ Δεν αντιμετωπίστηκε δυσκολία στην εξεύρεση επαρκούς δείγματος φοιτητών.
- ◇ Δεν αντιμετωπίστηκε ιδιαίτερη δυσκολία στην εξεύρεση ισόποσου δείγματος σχετικού με το φύλο.

6.10 Ηθικά Ζητήματα

Η ηθική και δεοντολογία αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της έρευνας, από τη σύλληψη μιας ιδέας έως τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της. Τα σημαντικότερα ηθικά ζητήματα που ανακύπτουν είναι τα παρακάτω:

- ❖ Η συνειδητή συγκατάθεση όσων συμμετέχουν στη συγκεκριμένη έρευνα. Που σημαίνει ενημέρωση σχετικά με τους στόχους της έρευνας, τη δυνατότητα άρνησης συμμετοχής ή αποχώρησης, ανά πάσα στιγμή, χωρίς καμία συνέπεια, τη διατήρηση της ανωνυμίας των στοιχείων τους και μετά το τέλος της έρευνας. Η συγκατάθεση θα πρέπει να δίνεται από άτομα που μπορούν ελεύθερα να κατανοήσουν την ερώτηση. Άτομα «Ευάλωτα» (φυλακισμένοι, άτομα με διανοητική καθυστέρηση, ασθενείς με σοβαρές παθήσεις κ.α.) μπορούν να συμμετέχουν μόνο εάν υπάρχει το κατάλληλο νομοθετικό προστατευτικό πλαίσιο.
- ❖ Η προστασία προσωπικών δεδομένων αφορά το νόμιμο δικαίωμα για προστασία (του απορρήτου) της ιδιωτικής ζωής. Θέματα απορρήτου τίθενται σε

όλες τις περιπτώσεις που συλλέγονται και αποθηκεύονται δεδομένα που προσδιορίζουν μοναδικά ένα ή περισσότερα άτομα.

❖ Τέλος είναι γεγονός ότι η συγκεκριμένη έρευνα, εν μέρει, σχετίζεται με το ευαίσθητο προσωπικό θέμα της αυτοκτονίας, που ακόμα και αν αφορά κάποιον είναι δύσκολο να μιλήσει για αυτό, έστω και ανώνυμα. Σε άλλες περιπτώσεις ίσως φέρει στην επιφάνεια σε κάποια άτομα τραυματικές εμπειρίες. Σε κάθε περίπτωση, όμως οι ερωτήσεις που αναφέρονται στην αυτοκτονία συμπεριλήφθηκαν στο τέλος ώστε να προετοιμαστεί ο αναγνώστης και να είναι όσο το δυνατό λιγότερες. Μάλιστα η ενημέρωση για την ανωνυμία και τον σκοπό της έρευνας, προηγήθηκαν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

6.11 Χρονοδιάγραμμα Έρευνας.

- Έγκριση Πρωτοκόλλου Πτυχιακής εργασίας [Μάρτιος 2013].
- Διερεύνηση βιβλιογραφικών πηγών (Ελληνική, Ξενόγλωσση, Ηλεκτρονική) [Απρίλιος 2013].
- Συμπλήρωση ερωτηματολογίων [Απρίλιος 2013].
- Έναρξη συγγραφής θεωρητικού μέρους Πτυχιακής εργασίας [Μάιος 2013].
- Εισαγωγή δεδομένων στο SPSS 19, επεξεργασία-στατιστική ανάλυση, ερμηνεία αποτελεσμάτων και εξαγωγή συμπερασμάτων [Μάιος 2013].
- Ολοκλήρωση Ερευνητικού Μέρους [Ιούνιος 2013].
- Ολοκλήρωση Θεωρητικού Μέρους [Σεπτέμβριος 2013].
- Υποβολή, Παρουσίαση Πτυχιακής Εργασίας [Οκτώβριος 2013].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ – ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το κεφάλαιο αυτό χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της έρευνας ξεκινώντας με τα περιγραφικά στατιστικά, που θα παρουσιάσουμε τις συχνότητες και τα ποσοστά της κάθε μεταβλητής του δείγματος και στο δεύτερο μέρος θα εξετάσουμε τη σημαντικότητα και τις συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών.

7.1 Περιγραφική Ανάλυση Αποτελεσμάτων.

1.ΦΥΛΟ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Άνδρας	99	49,5	49,5	49,5
Γυναίκα	101	50,5	50,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Από το σύνολο του δείγματος το 49,5% είναι άνδρες ενώ το 50,5% γυναίκες (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.1).

2.ΗΛΙΚΙΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 18-22	147	73,5	73,5	73,5
23-27	42	21,0	21,0	94,5
28+	11	5,5	5,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Το 73,5% των ερωτηθέντων του δείγματος έχει ηλικία μεταξύ 18-22, το 21% είναι μεταξύ των 23-27 ετών και μόλις το 5,5% είναι 28 ετών και άνω (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.2).

3.ΣΧΟΛΗ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΣΕΥΠ	50	25,0	25,0	25,0
	ΣΤΕΦ	50	25,0	25,0	50,0
	ΣΔΟ	50	25,0	25,0	75,0
	ΣΤΕΓ	50	25,0	25,0	100,0
	Total	200	100,0	100,0	

Το δείγμα της έρευνας μας προέρχεται απ' όλες τις σχολές (ΣΕΥΠ, ΣΔΟ, ΣΤΕΦ, ΣΤΕΓ) του ΤΕΙ Ηρακλείου Κρήτης με αναλογία μεταξύ των σχολών σε ποσοστό 25% αντίστοιχα (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.3).

4.ΤΜΗΜΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Νοσηλευτική	21	10,5	10,5	10,5
	Κοινωνική εργασία	29	14,5	14,5	25,0
	ΕΙΠΠ	12	6,0	6,0	31,0
	Δομικών	14	7,0	7,0	38,0
	Μηχανολογίας	6	3,0	3,0	41,0
	Ηλεκτρολογίας	18	9,0	9,0	50,0
	Λογιστική	28	14,0	14,0	64,0
	Διοικηση Επιχειρήσεων	12	6,0	6,0	70,0
	Τουριστικών Επιχειρήσεων	10	5,0	5,0	75,0
	Φυτικής παραγωγής	34	17,0	17,0	92,0
	ΒΙΟ.ΘΕ.Κ.Α.	16	8,0	8,0	100,0
	Total	200	100,0	100,0	

Το 34% του δείγματος προέρχεται από το τμήμα Φυτικής Παραγωγής, το 29% από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ενώ ένα ποσοστό της τάξεως 6% από το τμήμα Μηχανολογίας(βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.4).

5.ΕΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 ^ο	46	23,0	23,1	23,1
	2 ^ο	57	28,5	28,6	51,8
	3 ^ο	31	15,5	15,6	67,3
	4 ^ο	15	7,5	7,5	74,9
	5 ^ο	13	6,5	6,5	81,4
	>5 ^ο	37	18,5	18,6	100,0
	Total	199	99,5	100,0	
Missing	System	1	,5		
Total		200	100,0		

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων βρίσκονται στο 2^ο έτος, με ποσοστό 28,5%, ενώ το μικρότερο στο 5^ο έτος με ποσοστό 6,5% αντίστοιχα (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.5).

6.ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Χωριό	39	19,5	19,7	19,7
κωμόπολη <10.000 κάτοικοι	32	16,0	16,2	35,9
πόλη <50.000 κάτοικοι	44	22,0	22,2	58,1
μεγάλη πόλη >50.000 κάτοικοι	49	24,5	24,7	82,8
μεγάλο αστικό κέντρο	34	17,0	17,2	100,0
Total	198	99,0	100,0	
Missing System	2	1,0		
Total	200	100,0		

Το δείγμα μας σε ποσοστό 24,5% προέρχεται από μεγάλη πόλη >50.000 κατοίκων ενώ το 16% προέρχεται από κωμόπολη <10.000 κατοίκων (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.6).

7.ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid έγγαμος	19	9,5	9,5	9,5
άγαμος	166	83,0	83,0	92,5
διαζευγμένος	6	3,0	3,0	95,5
σε διάσταση	7	3,5	3,5	99,0
χήρος	2	1,0	1,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων είναι άγαμοι σε ποσοστό 83% , ενώ οι έγγαμοι είναι σε ποσοστό της τάξεως 9,5% (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.7).

8.ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid πολύ άσχημη	11	5,5	5,5	5,5
άσχημη	33	16,5	16,5	22,0
μέτρια	92	46,0	46,0	68,0
καλή	51	25,5	25,5	93,5
πολύ καλή	13	6,5	6,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Η πλειοψηφία του δείγματος έχει μέτρια οικονομική κατάσταση σε ποσοστό 46%, ενώ ένα ποσοστό της τάξεως 5,5% έχει πολύ άσχημη οικονομική κατάσταση (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.8).

9.ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ SOCIAL NETWORKS

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid όχι	13	6,5	6,5	6,5
ναι	187	93,5	93,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Η πλειοψηφία του δείγματος 93,5% γνωρίζει τον όρο social networks ενώ μόλις το 6,5% δεν τον γνωρίζει (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.9).

10.ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΣΕ SOCIAL NETWORKS

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid όχι	13	6,5	6,5	6,5
ναι	187	93,5	93,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Το 93,5% διατηρεί λογαριασμό σε κάποια σελίδα κοινωνικής δικτύωσης ενώ μόλις το 6,5% δεν διατηρεί λογαριασμό (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.10).

11.ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

Διατήρηση λογαριασμού κοινωνικής δικτύωσης (Ερώτηση SD11)	N (Συχνότητα)
Facebook	183 άτομα
Hi5	22
My Space	14
Twitter	33
LinkedIn	5
Google+	51
Άλλο	22

Η πλειοψηφία του δείγματος και συγκεκριμένα 183 άτομα διατηρούν λογαριασμό στο Facebook, ακολουθεί το Google+ με 51 άτομα, το Twitter με 33 άτομα, το Hi5 και σε άλλο λογαριασμό με 22 άτομα αντίστοιχα, το My Space με 14 άτομα ενώ μόλις 5 φοιτητές διατηρούν λογαριασμό στο LinkedIn.

12.ΧΡΟΝΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

Χρόνος χρήσης λογαριασμού κοινωνικής δικτύωσης (Ερώτηση SD12)	> 1 έτος	1-3 έτη	4-5 έτη	< 5 έτη
Facebook	8%	40,5%	29,5%	14,5%
Hi5	1,5%	2%	2,5%	5,5%
My Space	3%	2,5%	1%	2,5%
Twitter	7%	4,5%	1%	3%
LinkedIn	1%	0,5%	1%	1,5%
Google+	9,5%	4,5%	2,5%	9%
Άλλο	5%	1,5%	3,5%	1,5%

Η πρώτη σε προτίμηση σελίδα κοινωνικής δικτύωσης αναφέρεται από τους φοιτητές το facebook, το 40,5% χρησιμοποιεί το facebook για 1-3 έτη. Αντίστοιχα για το ίδιο χρονικό διάστημα μόλις ένα ποσοστό 0,5% διατηρεί λογαριασμό στο LinkedIn.

13.ΛΟΓΟΙ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΕΛΙΔΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

Λόγοι Επίσκεψιμότητας Σελίδων Κοινωνικής Δικτύωσης (Ερώτηση SD13)		
	N	%
ψυχαγωγία/διασκέδαση	140	70,0
ενημέρωση/πληροφόρηση	114	57,0
γνωριμία/κοινωνικές σχέσεις	102	51,0
αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	78	39,0
επικοινωνία/ανταλλαγή απόψεων	67	33,5
επειδή προσκλήθηκα	59	29,5
γνώση/μόρφωση	51	25,5
επαγγελματικοί λόγοι	47	23,5
είναι της μόδας	31	15,5

Το μεγαλύτερο ποσοστό της τάξεως 70% χρησιμοποιεί τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης για ψυχαγωγία/διασκέδαση, ακολουθεί η ενημέρωση/πληροφόρηση με 57%, η γνωριμία/κοινωνικές σχέσεις με 51%, η αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου με 39%, η επικοινωνία/ανταλλαγή απόψεων με 33,5%, επειδή προσκλήθηκα με 29,5%, η γνώση/μόρφωση με 25,5%, επαγγελματικοί λόγοι με 23,5% ενώ το 15,5% τις χρησιμοποιεί επειδή είναι της μόδας.

14.ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΧΡΗΣΗΣ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	>30 λεπτά	31	15,5	16,0	16,0
	30-60 λεπτά	39	19,5	20,1	36,1
	60-90 λεπτά	32	16,0	16,5	52,6
	90-120 λεπτά	51	25,5	26,3	78,9
	<120 λεπτά	41	20,5	21,1	100,0
	Total	194	97,0	100,0	
Missing	System	6	3,0		
Total		200	100,0		

Το 25,5% ξοδεύει καθημερινά στον λογαριασμό του 90-120λεπτά, το 20,5% <120 λεπτά, το 19,5% 30-60 λεπτά, το 16% 60-90λεπτά, ενώ το 15,5% >30λεπτά (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.11).

15.1 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΕΤΕ ΟΤΙ ΑΣΧΟΛΕΙΣΤΕ ΜΕ ΤΑ SOCIAL NETWORKS ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ Ο,ΤΙ ΣΚΟΠΕΥΑΤΕ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	32	16,0	16,0	16,0
	Λίγο	41	20,5	20,5	36,5
	Μέτρια	40	20,0	20,0	56,5
	Πολύ	64	32,0	32,0	88,5
	πάρα πολύ	23	11,5	11,5	100,0
	Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: πόσο συχνά διαπιστώνετε ότι ασχολείστε με τα social networks περισσότερο από ότι σκοπεύατε, το 43,5% απάντησε πολύ έως πάρα πολύ, το 36,5% λίγο έως καθόλου και ένα 20% μέτρια (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.12).

15.2 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΤΗΝ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΤΑ SOCIAL NETWORKS ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΕΑ ΜΕ ΦΙΛΟΥΣ ΣΑΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	79	39,5	39,9	39,9
Λίγο	42	21,0	21,2	61,1
Μέτρια	25	12,5	12,6	73,7
Πολύ	39	19,5	19,7	93,4
πάρα πολύ	13	6,5	6,6	100,0
Total	198	99,0	100,0	
Missing System	2	1,0		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: πόσο συχνά προτιμάτε την ενασχόληση με τα social networks από την παρέα με τους φίλους σας, το 60,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 26% πολύ έως πάρα πολύ και το 12,5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.13).

15.3 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΤΕ ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ SOCIAL NETWORKS

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	85	42,5	42,9	42,9
Λίγο	38	19,0	19,2	62,1
Μέτρια	24	12,0	12,1	74,2
Πολύ	32	16,0	16,2	90,4
πάρα πολύ	19	9,5	9,6	100,0
Total	198	99,0	100,0	
Missing System	2	1,0		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks, το 61.5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 25,5% πολύ έως πάρα πολύ και το 12% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.14).

**15.4 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΕΛΕΓΧΕΤΕ ΤΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΣΑΣ ΠΡΙΝ
ΑΠΟ ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	28	14,0	14,1	14,1
Λίγο	44	22,0	22,2	36,4
Μέτρια	34	17,0	17,2	53,5
Πολύ	54	27,0	27,3	80,8
πάρα πολύ	38	19,0	19,2	100,0
Total	198	99,0	100,0	
Missing System	2	1,0		
Total	200	100,0		

Το 46% απάντησε πολύ έως πάρα πολύ, στην ερώτηση: πόσο συχνά ελέγχετε τον προσωπικό λογαριασμό σας πριν από κάτι άλλο που έχετε να κάνετε, το 36% λίγο έως καθόλου και το 17% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.15).

**15.5 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΤΕ ΝΑ ΕΛΑΤΤΩΣΕΤΕ ΤΟ
ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΞΟΔΕΥΕΤΕ ON- LINE ΣΤΑ
SOCIAL NETWORKS ΚΑΙ ΑΠΟΤΥΓΧΑΝΕΤΕ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	57	28,5	28,6	28,6
Λίγο	40	20,0	20,1	48,7
Μέτρια	41	20,5	20,6	69,3
Πολύ	43	21,5	21,6	91,0
πάρα πολύ	18	9,0	9,0	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: πόσο συχνά προσπαθείτε να ελαττώσετε το χρονικό διάστημα που ξοδεύετε on-line στα social networks και αποτυγχάνετε, το 48,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 30,5% πολύ έως πάρα πολύ και το 20,5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.16).

**15.6 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΠΑΡΑΠΟΝΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΣΑΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΠΟΥ ΞΟΔΕΥΕΤΕ ON- LINE
ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	74	37,0	37,0	37,0
Λίγο	42	21,0	21,0	58,0
Μέτρια	30	15,0	15,0	73,0
Πολύ	39	19,5	19,5	92,5
πάρα πολύ	15	7,5	7,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: πόσο συχνά οι άλλοι παραπονιούνται σε σας για το χρονικό διάστημα που ξοδεύετε on-line στα social networks, το 58% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 27% πολύ έως πάρα πολύ ενώ το 15% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.17).

**15.7 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΔΕΝ ΚΑΤΑΦΕΡΝΕΤΕ ΝΑ ΑΠΟΔΩΣΕΤΕ
ΣΤΗΝ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΣΑΣ Ή ΣΤΙΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΣΑΣ
ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΠΟΥ ΞΟΔΕΥΕΤΕ ΣΤΑ
SOCIAL NETWORKS**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	69	34,5	34,5	34,5
Λίγο	38	19,0	19,0	53,5
Μέτρια	27	13,5	13,5	67,0
Πολύ	44	22,0	22,0	89,0
πάρα πολύ	22	11,0	11,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: πόσο συχνά δεν καταφέρνετε να αποδώσετε στη βαθμολογία σας ή στις φοιτητικές σας εργασίες λόγω του χρόνου που ξοδεύετε στα social networks, το 53,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 33% πολύ έως πάρα πολύ και το 13,5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.18).

15.8 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ή ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΦΕΡΕΙ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΠΟΥ ΞΟΔΕΥΕΤΕ ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	καθόλου	70	35,0	35,2	35,2
	Λίγο	42	21,0	21,1	56,3
	Μέτρια	28	14,0	14,1	70,4
	Πολύ	40	20,0	20,1	90,5
	πάρα πολύ	19	9,5	9,5	100,0
	Total	199	99,5	100,0	
Missing	System	1	,5		
Total		200	100,0		

Στην ερώτηση: πόσο συχνά η απόδοση εργασίας ή παραγωγικότητας υποφέρει λόγω του χρόνου που ξοδεύετε στα social networks, το 56% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 29,5% πολύ έως πάρα πολύ ενώ το 14% μέτρια (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.19).

15.9 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΠΙΑΝΕΤΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΑΣ ΝΑ ΛΕΕΙ ΛΙΓΑ ΛΕΠΤΑ ΑΚΟΜΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	καθόλου	36	18,0	18,2	18,2
	Λίγο	37	18,5	18,7	36,9
	Μέτρια	42	21,0	21,2	58,1
	Πολύ	55	27,5	27,8	85,9
	πάρα πολύ	28	14,0	14,1	100,0
	Total	198	99,0	100,0	
Missing	System	2	1,0		
Total		200	100,0		

Στην ερώτηση: πόσο συχνά πιάνετε τον εαυτό σας να λέει λίγα λεπτά ακόμα, το 41,5% απάντησε πολύ έως πάρα πολύ, το 36,5% λίγο έως καθόλου και το 21% μέτρια (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.20).

15.10 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΧΑΝΕΤΕ ΤΟΝ ΥΠΝΟ ΣΑΣ ΕΠΕΙΔΗ ΞΕΝΟΥΧΤΑΤΕ ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS ΟΛΗ ΤΗΝ ΝΥΧΤΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	61	30,5	30,5	30,5
Λίγο	43	21,5	21,5	52,0
Μέτρια	26	13,0	13,0	65,0
Πολύ	45	22,5	22,5	87,5
πάρα πολύ	25	12,5	12,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: πόσο συχνά χάνετε τον ύπνο σας επειδή ξενουχτάτε στα social networks όλη τη νύχτα, το 52% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 35% πολύ έως πάρα πολύ και το 13% μέτρια (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.21).

15.11 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΤΕ ΝΑ ΚΡΥΨΕΤΕ ΠΟΣΗ ΏΡΑ ΗΣΑΣΤΑΝ ΣΕ ON- LINE ΣΥΝΔΕΣΗ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	84	42,0	42,2	42,2
Λίγο	33	16,5	16,6	58,8
Μέτρια	28	14,0	14,1	72,9
Πολύ	35	17,5	17,6	90,5
πάρα πολύ	19	9,5	9,5	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: πόσο συχνά προσπαθείτε να κρύψετε πόση ώρα ήσασταν σε on-line σύνδεση, ένα ποσοστό της τάξεως 58,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 27% πολύ έως πάρα πολύ και το 14% μέτρια (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.22).

**15.12 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΦΟΒΑΣΤΕ ΟΤΙ Η ΖΩΗ ΣΑΣ ΧΩΡΙΣ ΤΑ
SOCIAL NETWORKS ΘΑ ΗΤΑΝ ΒΑΡΕΤΗ, ΑΔΕΙΑ ΚΑΙ
ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	78	39,0	39,2	39,2
Λίγο	34	17,0	17,1	56,3
Μέτρια	32	16,0	16,1	72,4
Πολύ	42	21,0	21,1	93,5
πάρα πολύ	13	6,5	6,5	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: πόσο συχνά φοβάστε ότι η ζωή σας χωρίς τα social networks θα ήταν βαρετή, άδεια και δυστυχισμένη, το 56% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 27,5% πολύ έως πάρα πολύ και το 16% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.23).

**15.13 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΕΞΟΡΓΙΖΕΣΤΕ ΚΑΙ ΧΑΝΕΤΕ ΤΗΝ
ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ ΣΑΣ ΟΤΑΝ ΚΑΠΟΙΟΣ ΣΑΣ ΕΝΟΧΛΕΙ ΕΝΩ
ΒΡΙΣΚΕΣΤΕ ON- LINE**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	53	26,5	26,5	26,5
Λίγο	53	26,5	26,5	53,0
Μέτρια	31	15,5	15,5	68,5
Πολύ	44	22,0	22,0	90,5
πάρα πολύ	19	9,5	9,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: πόσο συχνά εξοργίζεστε και χάνετε την ψυχραιμία σας όταν κάποιος σας ενοχλεί ενώ βρίσκεστε on-line, το 53% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 31,5% πολύ έως πάρα πολύ και το 15,5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.24).

**15.14 ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΑΙΣΘΑΝΕΣΤΕ ΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΟΙ,
ΕΥΜΕΤΑΒΛΗΤΟΙ Ή ΝΕΥΡΙΚΟΙ ΟΤΑΝ ΔΕΝ ΒΡΙΣΚΕΣΤΕ ΣΕ
ON- LINE ΣΥΝΔΕΣΗ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	94	47,0	47,0	47,0
Λίγο	30	15,0	15,0	62,0
Μέτρια	21	10,5	10,5	72,5
Πολύ	38	19,0	19,0	91,5
πάρα πολύ	17	8,5	8,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: πόσο συχνά αισθάνεστε καταθλιπτικοί, ευμετάβλητοι ή νευρικοί όταν δεν βρίσκεστε σε on-line σύνδεση, το 62% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 27,5% πολύ έως πάρα πολύ και το 10,5% μέτρια (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.25).

**16.1 ΔΕΝ ΚΑΤΑΦΕΡΝΩ ΝΑ ΑΠΟΔΩΣΩ ΣΤΙΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΜΟΥ
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΟΥ
ΞΟΔΕΥΩ ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid διαφωνώ έντονα	56	28,0	28,0	28,0
Διαφωνώ	48	24,0	24,0	52,0
Ουδέτερος	28	14,0	14,0	66,0
Συμφωνώ	54	27,0	27,0	93,0
συμφωνώ έντονα	14	7,0	7,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Οι ερωτώμενοι του δείγματος διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα με την άποψη ότι δεν καταφέρνω να αποδώσω στις φοιτητικές μου υποχρεώσεις λόγω του χρονικού διαστήματος που ξοδεύω στα social networks σε ποσοστό της τάξεως του 52%. Το 34% των ερωτώμενων συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα με την άποψη αυτή ενώ το 14% είναι ουδέτερο (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.26).

**16.2 Η ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ SOCIAL NETWORKS ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	112	56,0	56,3	56,3
	διαφωνώ ουδέτερος	42	21,0	21,1	77,4
	συμφωνώ	25	12,5	12,6	89,9
	συμφωνώ έντονα	13	6,5	6,5	96,5
	Total	7	3,5	3,5	100,0
	Total	199	99,5	100,0	
Missing	System	1	,5		
Total		200	100,0		

Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα με την άποψη ότι η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή σε ποσοστό 77%, το 12,5% είναι ουδέτερο και μόλις το 10% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα με την τοποθέτηση αυτή (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.27).

**16.3 Η ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΤΑ SOCIAL NETWORKS ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ
ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΟΥ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	53	26,5	26,9	26,9
	διαφωνώ ουδέτερος	35	17,5	17,8	44,7
	συμφωνώ	33	16,5	16,8	61,4
	συμφωνώ έντονα	55	27,5	27,9	89,3
	Total	21	10,5	10,7	100,0
	Total	197	98,5	100,0	
Missing	System	3	1,5		
Total		200	100,0		

Το 44% του δείγματος διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα με την άποψη ότι η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση ενώ το 38% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα και το 16,5% είναι ουδέτερο (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.28).

**16.4 Η ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΤΑ SOCIAL NETWORKS ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ
ΣΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ ΜΟΥ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	46	23,0	23,2	23,2
	διαφωνώ ουδέτερος	38	19,0	19,2	42,4
	συμφωνώ έντονα	33	16,5	16,7	59,1
	συμφωνώ	63	31,5	31,8	90,9
	Total	198	99,0	100,0	100,0
Missing	System	2	1,0		
Total		200	100,0		

Το 42% διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα με την άποψη, ότι η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην μείωση των ενδιαφερόντων μου, το 40,5% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα και το 16,5% έχει ουδέτερη στάση (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.29).

**16.5 Η ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕ ΤΑ SOCIAL NETWORKS ΣΥΜΒΑΛΕΙ
ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΜΟΥ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	60	30,0	30,2	30,2
	διαφωνώ ουδέτερος	34	17,0	17,1	47,2
	συμφωνώ έντονα	32	16,0	16,1	63,3
	συμφωνώ	57	28,5	28,6	92,0
	Total	199	99,5	100,0	100,0
Missing	System	1	,5		
Total		200	100,0		

Η πλειοψηφία του δείγματος και σε ποσοστό 47% διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα με την άποψη ότι η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην παραμέληση του εαυτού μου, το 36,5% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα και μόλις το 16% έχει ουδέτερη στάση (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.30).

**16.6 Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΠΟΥ ΕΧΩ ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS
ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΚΗ ΜΟΥ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	81	40,5	40,9	40,9
	διαφωνώ ουδέτερος	40	20,0	20,2	61,1
	συμφωνώ	37	18,5	18,7	79,8
	συμφωνώ έντονα	34	17,0	17,2	97,0
	Total	6	3,0	3,0	100,0
Missing	System	198	99,0	100,0	
Total		2	1,0		
		200	100,0		

Το 60,5% του δείγματος διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα με την άποψη ότι η ζωή των φίλων που έχω στα social networks είναι πολύ καλύτερη σε σύγκριση με τη δική μου, το 20% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα και το 18,5% έχει ουδέτερη στάση (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.31).

**16.7 ΤΑ SOCIAL NETWORKS ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΧΑΜΗΛΗ
ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	48	24,0	24,2	24,2
	διαφωνώ ουδέτερος	26	13,0	13,1	37,4
	συμφωνώ	45	22,5	22,7	60,1
	συμφωνώ έντονα	66	33,0	33,3	93,4
	Total	13	6,5	6,6	100,0
Missing	System	198	99,0	100,0	
Total		2	1,0		
		200	100,0		

Το 39,5% του δείγματος συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα με την άποψη ότι τα social networks συμβάλλουν στη χαμηλή αυτοεκτίμηση, το 37% διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα και ένα ποσοστό της τάξεως 22,5% έχει ουδέτερη στάση (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.32).

**16.8 ΤΑ SOCIAL NETWORKS ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΙΣ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΜΟΥ ΣΧΕΣΕΙΣ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	40	20,0	20,1	20,1
	διαφωνώ ουδέτερος	41	20,5	20,6	40,7
	συμφωνώ έντονα	53	26,5	26,6	67,3
	συμφωνώ	47	23,5	23,6	91,0
	συμφωνώ έντονα	18	9,0	9,0	100,0
	Total	199	99,5	100,0	
Missing	System	1	,5		
Total		200	100,0		

Το 40,5% του δείγματος των ερωτηθέντων διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα με την άποψη ότι τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις, το 32,5% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα και το 26,5% έχει ουδέτερη στάση (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.33).

**16.9 ΤΑ SOCIAL NETWORKS ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ
ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	34	17,0	17,1	17,1
	διαφωνώ ουδέτερος	25	12,5	12,6	29,6
	συμφωνώ έντονα	43	21,5	21,6	51,3
	συμφωνώ	74	37,0	37,2	88,4
	συμφωνώ έντονα	23	11,5	11,6	100,0
	Total	199	99,5	100,0	
Missing	System	1	,5		
Total		200	100,0		

Το 48,5% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα με την άποψη ότι τα social networks συμβάλλουν στην εμφάνιση κατάθλιψης, το 29,5% διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα και το 21,5% έχει ουδέτερη στάση (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.34).

**16.10 ΤΑ SOCIAL NETWORKS ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ
ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΑΣΕΩΝ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	39	19,5	19,7	19,7
	διαφωνώ ουδέτερος	29	14,5	14,6	34,3
	συμφωνώ	54	27,0	27,3	61,6
	συμφωνώ έντονα	59	29,5	29,8	91,4
	Total	17	8,5	8,6	100,0
	Total	198	99,0	100,0	
Missing	System	2	1,0		
Total		200	100,0		

Το 38% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα με την άποψη ότι τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας, το 34% διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα και το 27% έχει ουδέτερη στάση (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.35).

**17.1 ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΝΑ ΚΡΥΦΟΚΟΙΤΑΖΩ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ
ΦΙΛΩΝ ΜΟΥ ΟΤΑΝ ΕΙΜΑΙ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΣΤΑ SOCIAL
NETWORKS**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	καθόλου	49	24,5	24,6	24,6
	Λίγο	44	22,0	22,1	46,7
	Μέτρια	31	15,5	15,6	62,3
	Πολύ	50	25,0	25,1	87,4
	πάρα πολύ	25	12,5	12,6	100,0
	Total	199	99,5	100,0	
Missing	System	1	,5		
Total		200	100,0		

Στην ερώτηση: μου αρέσει να κρυφοκοιτάζω τη ζωή των φίλων μου όταν είμαι συνδεδεμένος στα social networks, η πλειοψηφία του δείγματος των ερωτηθέντων και σε ποσοστό της τάξεως 46,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 37,5% πολύ έως πάρα πολύ και το 15,5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.36).

**17.2 ΟΤΑΝ ΕΙΜΑΙ ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS ΕΧΩ ΝΙΩΣΕΙ
ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΖΗΛΙΑΣ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	48	24,0	24,1	24,1
Λίγο	50	25,0	25,1	49,2
Μέτρια	47	23,5	23,6	72,9
Πολύ	43	21,5	21,6	94,5
πάρα πολύ	11	5,5	5,5	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: όταν είμαι στα social networks έχω νιώσει αισθήματα ζήλιας το 49% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 27% πολύ έως πάρα πολύ και το 23,5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.37).

**17.3 ΕΧΩ ΑΝΑΡΤΗΣΕΙ ΨΕΥΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΕΝΑ ΓΙΑ
ΝΑ ΚΑΝΩ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΝΑ ΜΕ ΘΑΥΜΑΣΟΥΝ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	103	51,5	52,0	52,0
Λίγο	14	7,0	7,1	59,1
Μέτρια	42	21,0	21,2	80,3
Πολύ	29	14,5	14,6	94,9
πάρα πολύ	10	5,0	5,1	100,0
Total	198	99,0	100,0	
Missing System	2	1,0		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: έχω αναρτήσει ψεύτικα στοιχεία για μένα για να κάνω τους άλλους να με θαυμάσουν, το 58,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 21% μέτρια και το 19,5% πολύ έως πάρα πολύ (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.38).

**17.4 ΕΧΩ ΝΙΩΣΕΙ ΟΤΙ Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΠΟΥ ΕΧΩ ΣΤΑ
SOCIAL NETWORKS ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΑΠΟ ΕΜΕΝΑ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	93	46,5	46,7	46,7
Λίγο	21	10,5	10,6	57,3
Μέτρια	45	22,5	22,6	79,9
Πολύ	32	16,0	16,1	96,0
πάρα πολύ	8	4,0	4,0	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: έχω νιώσει ότι η ζωή των φίλων που έχω στα social networks είναι καλύτερη από εμένα, το 57% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 22,5% μέτρια και το 20% πολύ έως πάρα πολύ (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.39).

**17.5 ΟΤΑΝ ΔΕΝ ΕΧΩ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS
ΘΛΙΒΟΜΑΙ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	85	42,5	42,7	42,7
Λίγο	31	15,5	15,6	58,3
Μέτρια	31	15,5	15,6	73,9
Πολύ	38	19,0	19,1	93,0
πάρα πολύ	14	7,0	7,0	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: όταν δεν έχω πρόσβαση στα social networks θλίβομαι, το 58% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 26% πολύ έως πάρα πολύ και το 15,5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.40).

**17.6 ΕΧΩ ΔΕΧΤΕΙ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ Ή ΑΠΕΙΛΕΣ ΑΠΟ
ΦΙΛΟΥΣ ΜΟΥ ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	89	44,5	44,7	44,7
Λίγο	32	16,0	16,1	60,8
Μέτρια	30	15,0	15,1	75,9
Πολύ	34	17,0	17,1	93,0
πάρα πολύ	14	7,0	7,0	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: έχω δεχτεί παρενόχληση ή απειλές από φίλους μου στα social networks, το 60,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 24% πολύ έως πάρα πολύ και το 15% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.41).

**17.7 ΕΧΩ ΝΙΩΣΕΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΤΑ SOCIAL
NETWORKS**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	105	52,5	52,8	52,8
Λίγο	24	12,0	12,1	64,8
Μέτρια	35	17,5	17,6	82,4
Πολύ	28	14,0	14,1	96,5
πάρα πολύ	7	3,5	3,5	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: έχω νιώσει τραυματική εμπειρία στα social networks, το 64,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 17,5% μέτρια και ένα επίσης 17,5% πολύ έως πάρα πολύ (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.42).

**17.8 ΕΧΩ ΝΙΩΣΕΙ ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑΣ,
ΑΠΕΛΠΙΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΔΙΕΞΟΔΟΥ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	94	47,0	47,2	47,2
Λίγο	26	13,0	13,1	60,3
Μέτρια	27	13,5	13,6	73,9
Πολύ	41	20,5	20,6	94,5
πάρα πολύ	11	5,5	5,5	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: έχω νιώσει αισθήματα μελαγχολίας, απελπισίας και αδιεξόδου, το 60% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 26% πολύ έως πάρα πολύ και μόλις το 13,5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.43).

**17.9 ΚΑΠΟΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΕΝΙΩΣΑ ΟΤΙ Η ΖΩΗ ΜΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ
ΚΑΝΕΝΑ ΝΟΗΜΑ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	124	62,0	62,0	62,0
Λίγο	10	5,0	5,0	67,0
Μέτρια	13	6,5	6,5	73,5
Πολύ	41	20,5	20,5	94,0
πάρα πολύ	12	6,0	6,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: κάποια στιγμή ένιωσα ότι η ζωή μου δεν έχει κανένα νόημα, το 67% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 26,5% πολύ έως πάρα πολύ και το 6,5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.44).

17.10 ΚΑΠΟΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΣΚΕΦΤΗΚΑ ΝΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΗΣΩ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	134	67,0	67,0	67,0
Λίγο	15	7,5	7,5	74,5
Μέτρια	14	7,0	7,0	81,5
Πολύ	31	15,5	15,5	97,0
πάρα πολύ	6	3,0	3,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: κάποια στιγμή σκέφτηκα να αυτοκτονήσω, το 74,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 18,5% απάντησε πολύ έως πάρα πολύ, και το 7% μέτρια (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.45).

17.11 ΕΧΩ ΕΠΙΣΚΕΦΤΕΙ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΩΝ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	167	83,5	83,9	83,9
Λίγο	16	8,0	8,0	92,0
Μέτρια	9	4,5	4,5	96,5
Πολύ	5	2,5	2,5	99,0
πάρα πολύ	2	1,0	1,0	100,0
Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5		
Total	200	100,0		

Στην ερώτηση: έχω επισκεφτεί ιστοσελίδες διαδικτυακών αυτοκτονιών, η πλειοψηφία του δείγματος και σε ποσοστό της τάξεως 91,5% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 4,5% μέτρια και μόλις το 3,5% απάντησε πολύ έως πάρα πολύ(βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.46).

**17.12 ΕΧΩ ΕΚΦΡΑΣΕΙ ΣΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΟΥ
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΣΚΕΨΕΙΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	168	84,0	84,0	84,0
Λίγο	7	3,5	3,5	87,5
Μέτρια	10	5,0	5,0	92,5
Πολύ	14	7,0	7,0	99,5
πάρα πολύ	1	,5	,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: έχω εκφράσει στο προφίλ του προσωπικού μου λογαριασμού σκέψεις αυτοκτονίας, το 87,5% του δείγματος των ερωτηθέντων απάντησε λίγο έως καθόλου, το 7,5% πολύ έως πάρα πολύ και το 5% μέτρια (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.47).

**17.13 ΦΙΛΟΙ ΠΟΥ ΕΧΩ ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS ΕΧΟΥΝ ΕΚΦΡΑΣΕΙ
ΤΗΝ ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΟΥΣ ΝΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΗΣΟΥΝ**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	152	76,0	76,0	76,0
Λίγο	14	7,0	7,0	83,0
Μέτρια	20	10,0	10,0	93,0
Πολύ	11	5,5	5,5	98,5
πάρα πολύ	3	1,5	1,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: φίλοι που έχω στα social networks έχουν εκφράσει την επιθυμία τους να αυτοκτονήσουν, το 83% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 10% μέτρια και το 7% πολύ έως πάρα πολύ (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.48).

17.14 ΚΑΠΟΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΑ ΝΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΗΣΩ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	176	88,0	88,0	88,0
Λίγο	8	4,0	4,0	92,0
Μέτρια	8	4,0	4,0	96,0
Πολύ	3	1,5	1,5	97,5
πάρα πολύ	5	2,5	2,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Στην ερώτηση: κάποια στιγμή προσπάθησα να αυτοκτονήσω, το 92% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 4% μέτρια και επίσης ένα 4% απάντησε πολύ έως πάρα πολύ (βλ. παράρτημα ΙΙ, γράφημα 2.49).

7.2. Συσχετίσεις (Ανάλυση χ^2 – test και Πίνακες διπλής κατεύθυνσης).

A. «Φύλο» και «Ποσοστό Χρήσης των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης».

Διατήρηση λογαριασμού σε social networks * Φύλο

Καθημερινός χρόνος χρήσης * Φύλο

Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών φύλου και διατήρηση λογαριασμού σε social networks, αφού η P- Τιμή είναι:

$p(\text{sig}) = 0,746$ άρα $> 0,05$.

Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών φύλου και καθημερινού χρόνου χρήσης στα social networks καθώς η P- Τιμή είναι μεγαλύτερη του 0,05, $p = 0,617 > 0,05$.

B. «Φύλο» και «Επίδραση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης σε τάσεις αυτοκτονίας».

Τάσεις αυτοκτονίας * Φύλο

ΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	καθόλου	115	57,5	57,8	57,8
	Λίγο	55	27,5	27,6	85,4
	Μέτρια	18	9,0	9,0	94,5
	Πολύ	8	4,0	4,0	98,5
	πάρα πολύ	3	1,5	1,5	100,0
	Total		199	99,5	100,0
Missing	System	1	,5		
Total		200	100,0		

Ύστερα από ομαδοποίηση των 5 υπό ερωτημάτων της ερώτησης SD 17 (17.10, 17.11, 17.12, 17.13 και 17.14) προκύπτει ότι: Η πλειοψηφία του δείγματος των ερωτώμενων και σε ποσοστό 85% απάντησε λίγο έως καθόλου στις ερωτήσεις που αφορούν τις τάσεις αυτοκτονίας, ακολουθεί ένα ποσοστό της τάξεως 9% που απάντησε μέτρια και ένα 5,5% πολύ έως πάρα πολύ (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.50).

Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών φύλου και της επίδρασης των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης σε τάσεις αυτοκτονίας καθώς η P- Τιμή είναι μεγαλύτερη του 0,05, $p = 0,303 > 0,05$.

Γ. «Εκδήλωση εθισμού στους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης» και «Φύλο».

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΕΘΙΣΜΟΥ ΣΤΑ SOCIAL NETWORKS

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid καθόλου	8	4,0	4,1	4,1
Λίγο	66	33,0	33,7	37,8
Μέτρια	61	30,5	31,1	68,9
Πολύ	43	21,5	21,9	90,8
πάρα πολύ	18	9,0	9,2	100,0
Total	196	98,0	100,0	
Missing System	4	2,0		
Total	200	100,0		

Ύστερα από ομαδοποίηση και των 14 υπό ερωτημάτων της ερώτησης SD15 σχετικής με την εκδήλωση εθισμού στα social networks, προκύπτει ότι: Η πλειοψηφία του δείγματος των ερωτώμενων και σε ποσοστό 37% απάντησε λίγο έως καθόλου, το 30,5% μέτρια και πάλι ένα 30,5% απάντησε πολύ έως πάρα πολύ (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.51).

Πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks; * Φύλο
Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,464 ^a	4	,033
Likelihood Ratio	10,625	4	,031
Linear-by-Linear Association	,133	1	,716
N of Valid Cases	198		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,31.

Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών φύλου και εκδήλωση εθισμού στα social networks ($p=0,272>0,05$).

Ωστόσο εμφάνισε στατιστικά σημαντική συσχέτιση με το φύλο το υπό ερώτημα σχετικό με: το πόσο συχνά δημιουργείς ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks, αφού η P- Τιμή είναι μικρότερη του 0,05, ($p= 0,033< 0,05$).

Crosstab

			Φύλο		Total
			Άνδρας	Γυναίκα	
πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks;	καθόλου	Count % within πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks;	34 40,0%	51 60,0%	85 100,0%
	λίγο	Count % within πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks;	26 68,4%	12 31,6%	38 100,0%
	μέτρια	Count % within πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks;	14 58,3%	10 41,7%	24 100,0%
	πολύ	Count % within πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks;	16 50,0%	16 50,0%	32 100,0%
	πάρα πολύ	Count % within πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks;	7 36,8%	12 63,2%	19 100,0%
Total	Count % within πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks;	97 49,0%	101 51,0%	198 100,0%	

Στην ερώτηση: πόσο συχνά δημιουργείς ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks η πλειοψηφία του δείγματος που απάντησε πάρα πολύ ήταν γυναίκες σπουδάστριες σε ποσοστό 63,2%, ενώ οι άνδρες απάντησαν πάρα πολύ σε ποσοστό 36,8%.

Δ. «Οικογενειακή κατάσταση των σπουδαστών/ριών» και «Εκδήλωση τάσεων αυτοκτονίας».

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,432 ^a	16	,009
Likelihood Ratio	22,186	16	,137
Linear-by-Linear Association	2,032	1	,154
N of Valid Cases	199		

a. 20 cells (80,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,03.

Υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της οικογενειακής κατάστασης των σπουδαστών του δείγματος και της εκδήλωσης τάσεων αυτοκτονίας. Η στατιστική σημαντικότητα είναι $p=0,009 < 0,05$ άρα αρκετά ισχυρή.

τάσεις για αυτοκτονία * οικογενειακή κατάσταση Crosstabulation

			οικογενειακή κατάσταση					Total
			έγγαμος	Άγαμος	διαζευγμένος	σε διάσταση	χήρος	
τάσεις για αυτοκτονία	καθόλου	Count	6	104	3	1	1	115
		% within τάσεις για αυτοκτονία	5,2%	90,4%	2,6%	,9%	,9%	100,0%
		% within οικογενειακή κατάσταση	33,3%	62,7%	50,0%	14,3%	50,0%	57,8%
		% of Total	3,0%	52,3%	1,5%	,5%	,5%	57,8%
λίγο		Count	9	41	1	3	1	55
		% within τάσεις για αυτοκτονία	16,4%	74,5%	1,8%	5,5%	1,8%	100,0%
		% within οικογενειακή κατάσταση	50,0%	24,7%	16,7%	42,9%	50,0%	27,6%
		% of Total	4,5%	20,6%	,5%	1,5%	,5%	27,6%
μέτρια		Count	2	13	1	2	0	18
		% within τάσεις για αυτοκτονία	11,1%	72,2%	5,6%	11,1%	,0%	100,0%
		% within οικογενειακή κατάσταση	11,1%	7,8%	16,7%	28,6%	,0%	9,0%
		% of Total	1,0%	6,5%	,5%	1,0%	,0%	9,0%
πολύ		Count	1	7	0	0	0	8
		% within τάσεις για αυτοκτονία	12,5%	87,5%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		% within οικογενειακή κατάσταση	5,6%	4,2%	,0%	,0%	,0%	4,0%
		% of Total	,5%	3,5%	,0%	,0%	,0%	4,0%
πάρα πολύ		Count	0	1	1	1	0	3
		% within τάσεις για αυτοκτονία	,0%	33,3%	33,3%	33,3%	,0%	100,0%
		% within οικογενειακή κατάσταση	,0%	,6%	16,7%	14,3%	,0%	1,5%
		% of Total	,0%	,5%	,5%	,5%	,0%	1,5%
Total		Count	18	166	6	7	2	199
		% within τάσεις για αυτοκτονία	9,0%	83,4%	3,0%	3,5%	1,0%	100,0%
		% within οικογενειακή κατάσταση	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	9,0%	83,4%	3,0%	3,5%	1,0%	100,0%

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι οι άγαμοι εμφανίζουν μεγαλύτερη τάση για αυτοκτονία σε ποσοστό 87,5% από τους έγγαμους (12,5%).

Ε. «Στάσεις και αντιλήψεις των σπουδαστών/ριών για την επίδραση των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης» και «ηλικία».

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ SOCIAL NETWORKS

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	διαφωνώ έντονα	44	22,0	22,8	22,8
	διαφωνώ	51	25,5	26,4	49,2
	ουδέτερος	51	25,5	26,4	75,6
	συμφωνώ	41	20,5	21,2	96,9
	συμφωνώ έντονα	6	3,0	3,1	100,0
	Total	193	96,5	100,0	
Missing	System	7	3,5		
Total		200	100,0		

Ύστερα από ομαδοποίηση των υπό ερωτημάτων της ερώτησης SD16, σχετικής με τις στάσεις και αντιλήψεις των σπουδαστών/ριών για την επίδραση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης προκύπτουν τα εξής: Το 47,5% των ερωτηθέντων διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα με την επίδραση των social networks, το 25,5% είναι ουδέτερο και το 23,5% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.52).

Correlations

		Ηλικία	επίδραση των social networks
Ηλικία	Pearson Correlation	1	,152*
	Sig. (2-tailed)		,035
	N	200	193
επίδραση των social networks	Pearson Correlation	,152*	1
	Sig. (2-tailed)	,035	
	N	193	193

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των στάσεων και αντιλήψεων των σπουδαστών/ριών για την επίδραση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης και της ηλικιακής ομάδας στην οποία ανήκουν, καθώς η P- Τιμή είναι μικρότερη του 0,05, $p=0,035 < 0,05$ και το Pearson's $r=0,152$. Αυτό σημαίνει ότι καθώς μεταβάλλεται η ηλικία αντίστοιχα μέτρια μεταβάλλεται και η άποψη των φοιτητών για την επίδραση των social networks στη ζωή τους (η επίδραση μετρήθηκε σε 5βάθμια κλίμακα Likert διαφωνώ έντονα έως συμφωνώ έντονα).

Z. «Σχολή» και «Επίδραση των social networks»

Η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή * Σχολή

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,266 ^a	12	,014
Likelihood Ratio	28,504	12	,005
Linear-by-Linear Association	,721	1	,396
N of Valid Cases	199		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,72.

Δεν εμφανίζεται στατιστική σημαντική συσχέτιση μεταξύ του αντικειμένου σπουδών των ερωτηθέντων και της διαμόρφωσης των στάσεων τους για τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, αφού η p- τιμή μεγαλύτερη του 0,05 , $p=0,375 > 0,05$.

Ωστόσο παρατηρείται σημαντική στατιστική συσχέτιση μεταξύ της σχολής και του υπό ερωτήματος: η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική. $P= 0,014 > 0,05$.

Crosstab

			Σχολή				Total
			ΣΕΥΠ	ΣΤΕΦ	ΣΔΟ	ΣΤΕΓ	
η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή	διαφωνώ έντονα	Count	23	28	36	25	112
		% within η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή	20,5%	25,0%	32,1%	22,3%	100,0%
	διαφωνώ	Count	8	15	10	9	42
		% within η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή	19,0%	35,7%	23,8%	21,4%	100,0%
	ουδέτερος	Count	12	1	2	10	25
	% within η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή	48,0%	4,0%	8,0%	40,0%	100,0%	
	συμφωνώ	Count	5	3	2	3	13
	% within η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή	38,5%	23,1%	15,4%	23,1%	100,0%	
	συμφωνώ έντονα	Count	2	2	0	3	7
	% within η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή	28,6%	28,6%	,0%	42,9%	100,0%	
Total	Count	50	49	50	50	199	
	% within η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή	25,1%	24,6%	25,1%	25,1%	100,0%	

Στην άποψη ότι η εικονική ζωή είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική οι σχολές ΣΕΥΠ και ΣΤΕΓ συμφωνούν έως συμφωνούν έντονα με ποσοστό 67,1% και 66% αντίστοιχα. Ενώ και πάλι ένα μεγάλο ποσοστό των σχολών ΣΤΕΦ (60,7%) και ΣΔΟ (55,9%) διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα.

**Η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση
* Σχολή**

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,140 ^a	12	,014
Likelihood Ratio	26,004	12	,011
Linear-by-Linear Association	2,218	1	,136
N of Valid Cases	197		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,12.

Υπάρχει στατιστική σημαντική συσχέτιση μεταξύ της άποψης ότι η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλουν στην κοινωνική μου απομόνωση και του αντικειμένου σπουδών των ερωτώμενων καθώς η P- Τιμή είναι μικρότερη του 0,05, $p=0,014$.

Crosstab

			Σχολή				Total
			ΣΕΥΠ	ΣΤΕΦ	ΣΔΟ	ΣΤΕΓ	
η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση	διαφωνώ έντονα	Count	8	17	13	15	53
		% within η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση	15,1%	32,1%	24,5%	28,3%	100,0%
	Διαφωνώ	Count	8	12	7	8	35
		% within η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση	22,9%	34,3%	20,0%	22,9%	100,0%
	Ουδέτερος	Count	4	6	13	10	33
	% within η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση	12,1%	18,2%	39,4%	30,3%	100,0%	
	Συμφωνώ	Count	23	6	15	11	55
	% within η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση	41,8%	10,9%	27,3%	20,0%	100,0%	
	συμφωνώ έντονα	Count	6	7	2	6	21
	% within η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση	28,6%	33,3%	9,5%	28,6%	100,0%	
Total	Count	49	48	50	50	197	
	% within η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση	24,9%	24,4%	25,4%	25,4%	100,0%	

Στην ερώτηση: η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση, η σχολή ΣΕΥΠ με ποσοστό της τάξεως 70,4% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα. Οι σχολές ΣΤΕΦ (66,4%), ΣΤΕΓ (51,2%) και ΣΔΟ (44,5%) διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα με την τοποθέτηση αυτή.

Η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην παραμέληση του εαυτού μου * Σχολή

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,167 ^a	12	,036
Likelihood Ratio	22,533	12	,032
Linear-by-Linear Association	,548	1	,459
N of Valid Cases	199		

a. 4 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,94.

Υπάρχει στατιστική σημαντική συσχέτιση μεταξύ της σχολής και της άποψης: η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην παραμέληση του εαυτού μου αφού P- Τιμή είναι 0,036 άρα $p = 0,036 < 0,05$.

		Crosstab				Total
		Σχολή				
		ΣΕΥΠ	ΣΤΕΦ	ΣΔΟ	ΣΤΕΓ	
η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην παραμέληση του εαυτού μου	διαφωνώ έντονα	Count 11 18,3%	Count 19 31,7%	Count 13 21,7%	Count 17 28,3%	Count 60 100,0%
	Διαφωνώ	Count 7 20,6%	Count 12 35,3%	Count 10 29,4%	Count 5 14,7%	Count 34 100,0%
	Ουδέτερος	Count 6 18,8%	Count 6 18,8%	Count 9 28,1%	Count 11 34,4%	Count 32 100,0%

Συμφωνώ	Count	23	6	15	13	57
	% within η ενασχόληση με τα social networks συμβάλει στην παραμέληση του εαυτού μου	40,4%	10,5%	26,3%	22,8%	100,0%
συμφωνώ έντονα	Count	2	7	3	4	16
	% within η ενασχόληση με τα social networks συμβάλει στην παραμέληση του εαυτού μου	12,5%	43,8%	18,8%	25,0%	100,0%
Total	Count	49	50	50	50	199
	% within η ενασχόληση με τα social networks συμβάλει στην παραμέληση του εαυτού μου	24,6%	25,1%	25,1%	25,1%	100,0%

Η σχολή ΣΕΥΠ (52,9%) και η σχολή ΣΤΕΓ (47,8%) συμφωνούν έως συμφωνούν έντονα με την άποψη ότι η ενασχόληση με τα social networks συμβάλει στην παραμέληση του εαυτού μου. Ενώ η σχολή ΣΤΕΦ (67%) και ΣΔΟ (51,1%) διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα.

Τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις * Σχολή.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,303 ^a	12	,001
Likelihood Ratio	35,269	12	,000
Linear-by-Linear Association	4,883	1	,027
N of Valid Cases	199		

a. 4 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,43.

Υπάρχει αρκετά ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της σχολής και της άποψης: ότι τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις, αφού η p- τιμή είναι μικρότερη του 0,05. $P=0,001 < 0,05$.

Crosstab

			Σχολή				Total
			ΣΕΥΠ	ΣΤΕΦ	ΣΔΟ	ΣΤΕΓ	
τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις	διαφωνώ έντονα	Count	9	7	13	11	40
		% within τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις	22,5%	17,5%	32,5%	27,5%	100,0%
	διαφωνώ	Count	9	15	6	11	41

	% within τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις	22,0%	36,6%	14,6%	26,8%	100,0%
ουδέτερος	Count % within τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις	10 18,9%	7 13,2%	14 26,4%	22 41,5%	53 100,0%
συμφωνώ	Count % within τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις	17 36,2%	11 23,4%	13 27,7%	6 12,8%	47 100,0%
συμφωνώ έντονα	Count % within τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις	4 22,2%	10 55,6%	4 22,2%	0 ,0%	18 100,0%
Total	Count % within τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις	49 24,6%	50 25,1%	50 25,1%	50 25,1%	199 100,0%

Βάσει των παραπάνω στοιχείων προκύπτει ότι: Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων της σχολής ΣΤΕΦ (79%), ΣΕΥΠ (58,4%) και της σχολής ΣΔΟ (49,9%) δηλώνει ότι συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα με την άποψη ότι τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις. Η σχολή ΣΤΕΓ με ποσοστό 54,3% διαφωνεί έως διαφωνεί έντονα.

Τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας * Σχολή

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,356 ^a	12	,010
Likelihood Ratio	25,562	12	,012
Linear-by-Linear Association	1,365	1	,243
N of Valid Cases	198		

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,356 ^a	12	,010
Likelihood Ratio	25,562	12	,012
Linear-by-Linear Association	1,365	1	,243
N of Valid Cases	198		

a. 4 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,21.

Υπάρχει ισχυρή στατιστική σημαντικότητα μεταξύ της σχολής και της άποψης ότι τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας, αφού η p- τιμή είναι μικρότερη του 0,05. $P=0,010 < 0,05$.

Crosstab

			Σχολή				Total
			ΣΕΥΠ	ΣΤΕΦ	ΣΔΟ	ΣΤΕΓ	
τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας	διαφωνώ έντονα	Count % within τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας	7 17,9%	9 23,1%	10 25,6%	13 33,3%	39 100,0%
	διαφωνώ	Count % within τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας	6 20,7%	14 48,3%	6 20,7%	3 10,3%	29 100,0%
	ουδέτερος	Count % within τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας	12 22,2%	11 20,4%	16 29,6%	15 27,8%	54 100,0%
	συμφωνώ	Count	21	7	15	16	59

	% within τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας	35,6%	11,9%	25,4%	27,1%	100,0%
συμφωνώ έντονα	Count	3	9	3	2	17
	% within τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας	17,6%	52,9%	17,6%	11,8%	100,0%
Total	Count	49	50	50	49	198
	% within τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας	24,7%	25,3%	25,3%	24,7%	100,0%

Στην ερώτηση: τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας, η σχολή ΣΕΥΠ με ποσοστό 53,2% συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα. Οι σχολές ΣΤΕΦ (71,4%), ΣΔΟ (46,3%) και ΣΤΕΓ (43,6%) διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα.

Η. «Εθισμός στους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης» και «εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας».

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	69,830 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	70,902	16	,000
Linear-by-Linear Association	38,461	1	,000
N of Valid Cases	195		

a. 15 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,12.

Οι δύο μεταβλητές: εθισμός στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας(δείκτης 15 και δείκτης 17) εμφανίζουν ισχυρή στατιστική σημαντικότητα, αφού η P- Τιμή είναι μικρότερη του 0,05, $p=0,000 < 0,05$.

εκδήλωση εθισμού στα social networks * τάσεις για αυτοκτονία Crosstabulation

			τάσεις για αυτοκτονία					Total
			Καθόλου	λίγο	μέτρια	πολύ	πάρα πολύ	
εκδήλωση εθισμού στα social networks	καθόλου	Count	6	2	0	0	0	8
		% within τάσεις για αυτοκτονία	5,4%	3,6%	,0%	,0%	,0%	4,1%
	λίγο	Count	48	17	1	0	0	66
		% within τάσεις για αυτοκτονία	42,9%	30,9%	5,9%	,0%	,0%	33,8%
	μέτρια	Count	43	11	2	3	1	60
	% within τάσεις για αυτοκτονία	38,4%	20,0%	11,8%	37,5%	33,3%	30,8%	
	πολύ	Count	14	15	9	5	0	43
	% within τάσεις για αυτοκτονία	12,5%	27,3%	52,9%	62,5%	,0%	22,1%	
	πάρα πολύ	Count	1	10	5	0	2	18
	% within τάσεις για αυτοκτονία	,9%	18,2%	29,4%	,0%	66,7%	9,2%	
Total	Count	112	55	17	8	3	195	
	% within τάσεις για αυτοκτονία	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Μεταξύ αυτών που ανέφεραν λίγο έως καθόλου τάσεις αυτοκτονίας ανέφεραν και λίγο έως καθόλου (42,9% και 30,9%) εκδήλωση εθισμού στα social networks. Ενώ αυτοί που ανέφεραν πολύ έως πάρα πολύ τάσεις αυτοκτονίας ανέφεραν και πολύ έως πάρα πολύ (62,5% και 66,7%) εκδήλωση εθισμού στα social networks.

Θ. «Συμπτώματα κατάθλιψης» και «τάσεις αυτοκτονίας».

Συμπτώματα Κατάθλιψης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	καθόλου	52	26,0	26,1	26,1
	Λίγο	58	29,0	29,1	55,3
	Μέτρια	33	16,5	16,6	71,9
	Πολύ	49	24,5	24,6	96,5
	πάρα πολύ	7	3,5	3,5	100,0
	Total	199	99,5	100,0	
Missing System	1	,5			
Total	200	100,0			

Υστερα από ομαδοποίηση των υπό ερωτημάτων SD17.4, SD17.5, SD17.7, SD17.8, SD17.9, προκύπτει ότι η πλειοψηφία του δείγματος και σε ποσοστό 55% απάντησε λίγο έως καθόλου στις ερωτήσεις σχετικές με την κατάθλιψη στα social networks, το 28% πολύ έως πάρα πολύ και το 16,5% μέτρια (βλ. παράρτημα II, γράφημα 2.53).

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	119,707 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	109,661	16	,000
Linear-by-Linear Association	71,287	1	,000
N of Valid Cases	198		

a. 16 cells (64,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,11.

Αφού η p -τιμή = 0,000 άρα $> 0,05$ υπάρχει αρκετά ισχυρή στατιστική σημαντικότητα μεταξύ των συμπτωμάτων κατάθλιψης και της εμφάνισης τάσεων αυτοκτονίας.

τάσεις για αυτοκτονία * συμπτώματα κατάθλιψης Crosstabulation

			συμπτώματα κατάθλιψης					Total
			καθόλου	λίγο	μέτρια	πολύ	πάρα πολύ	
τάσεις για αυτοκτονία	Καθόλου	Count	48	41	15	10	0	114
		% within τάσεις για αυτοκτονία	42,1%	36,0%	13,2%	8,8%	,0%	100,0%
	Λίγο	Count	4	17	11	20	3	55
		% within τάσεις για αυτοκτονία	7,3%	30,9%	20,0%	36,4%	5,5%	100,0%
	Μέτρια	Count	0	0	5	11	2	18
		% within τάσεις για αυτοκτονία	,0%	,0%	27,8%	61,1%	11,1%	100,0%
	Πολύ	Count	0	0	1	7	0	8
		% within τάσεις για αυτοκτονία	,0%	,0%	12,5%	87,5%	,0%	100,0%
	πάρα πολύ	Count	0	0	1	0	2	3

	% within τάσεις για αυτοκτονία	,0%	,0%	33,3%	,0%	66,7%	100,0%
Total	Count	52	58	33	48	7	198
	% within τάσεις για αυτοκτονία	26,3%	29,3%	16,7%	24,2%	3,5%	100,0%

Μεταξύ των ερωτηθέντων που ανέφεραν καθόλου τάσεις για αυτοκτονία ανέφεραν και καθόλου (42,1%) συμπτώματα κατάθλιψης. Και μεταξύ αυτών που ανέφεραν πολύ έως πάρα πολύ τάσεις για αυτοκτονία ανέφεραν και πολύ έως πάρα πολύ (87,5% και 66,7% αντίστοιχα) συμπτώματα κατάθλιψης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8.1 Συζήτηση αποτελεσμάτων και συσχετίσεων.

8.1.1 Συζήτηση αποτελεσμάτων.

Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος.

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν 99 άνδρες και 101 γυναίκες σπουδάστριες, από όλες τις σχολές του ΤΕΙ Ηρακλείου Κρήτης. Το 73,5% των ερωτηθέντων του δείγματος έχει ηλικία μεταξύ 18-22 ενώ το 21% είναι μεταξύ των 23-27 ετών. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είναι άγαμοι (83%), προέρχονται από μεγάλη πόλη >50.000 κατοίκων (24,5%) και έχουν μέτρια οικονομική κατάσταση (46%).

Γνώση του όρου social networks και διατήρηση λογαριασμού.

Με βάσει τα αποτελέσματα της έρευνας διαφαίνεται ότι η πλειοψηφία του συγκεκριμένου δείγματος φοιτητών γνωρίζει τον όρο social networks και διατηρεί λογαριασμό σε ποσοστό της τάξεως 93,5% αντίστοιχα. Το υψηλό αυτό ποσοστό, βρίσκεται σε συμφωνία με την πανευρωπαϊκή διαδικτυακή έρευνα συνηθειών της *InSites Consulting* που κατατάσσουν την Ελλάδα στην τρίτη θέση πανευρωπαϊκά, όσο αφορά τη χρήση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης, μετά τη Δανία και τη Νορβηγία (Γιώτη,2011).

Από το συγκεκριμένο δείγμα φοιτητών, οι περισσότεροι διατηρούν λογαριασμό στο facebook (183 άτομα). Ανάλογα ποσοστά εμφανίζονται και στις βιβλιογραφικές πηγές, καθώς το facebook κατατάσσεται ως η δημοφιλέστερη σελίδα κοινωνικής δικτύωσης. Στην Ελλάδα οι χρήστες του facebook ανέρχονται στο 22,9% του πληθυσμού (περί τα 2.515.220 μέλη), αριθμός που αυξάνεται συνεχώς (Amidon-Lusted, 2011).

Χρόνος χρήσης λογαριασμού στα social networks.

Το 40,5% χρησιμοποιεί το facebook για 1-3 έτη και το επόμενο μεγάλο ποσοστό 29,5% για 4-5 έτη. Το 25,5% των φοιτητών, ξοδεύει στο λογαριασμό του 90-120 λεπτά και το 20,5% περισσότερο από 120 λεπτά ημερησίως. Ανάλογα ποσοστά αναφέρονται και στην πανευρωπαϊκή διαδικτυακή έρευνα συνηθειών της

InSites Consulting. Η έρευνα αναδεικνύει το προφίλ ενός ιδιαίτερα ενεργού, κοινωνικού και συνειδητοποιημένου Έλληνα χρήστη. Το 66% μπαίνει στο Διαδίκτυο καθημερινά, ενώ το 24% είναι ενεργά συνδεδεμένο για περισσότερες από τέσσερις ώρες (Γιώτη, 2011). Επίσης, βρίσκεται σε συμφωνία με πρόσφατη έρευνα στην Ελλάδα που έδειξε ότι η πλειοψηφία των φοιτητών χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για 1-3 ώρες ημερησίως (Τσουβέλας, Γιωτάκος, 2011).

Λόγοι επισκεψιμότητας.

Όσο αφορά τους λόγους επισκεψιμότητας στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, το 70% τις χρησιμοποιεί για ψυχαγωγία/διασκέδαση, ακολουθεί η ενημέρωση/πληροφόρηση με 57% και η γνωριμία/κοινωνικές σχέσεις με 51%. Γεγονός που συμφωνεί με τα ευρήματα αντίστοιχης πανελλήνιας έρευνας το 2012, που δείχνει ότι οι Έλληνες χρησιμοποιούν τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης κυρίως για επικοινωνία κατά 37% και για ψυχαγωγία κατά 32% (Κουτσογιαννοπούλου, 2013).

Εκδήλωση εθισμού στα social networks.

Το 30,5% των φοιτητών απάντησε πολύ έως πάρα πολύ στις σχετικές ερωτήσεις εκδήλωσης εθισμού στα social networks, κάτι που δείχνει τον εθισμό τους. Είναι ένα αποτέλεσμα που βρίσκεται σε συμφωνία με τις βιβλιογραφικές πηγές. Στην Ελλάδα παρατηρούνται ποσοστά που την κατατάσσουν στις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά εθισμού στο Διαδίκτυο παγκοσμίως, μαζί με την Κίνα, την Ταϊβάν, και τη Ν. Κορέα, με τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης να αποτελούν την κυριότερη αιτία εθισμού στην Ελλάδα (Καραπέτσας και άλλοι 2012, Κατάκη 2012).

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 43,5% του δείγματος διαπιστώνει ότι ασχολείται με τα social networks περισσότερο από ό,τι σκόπευε. Το γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό φοιτητών ομολογεί ότι παραμένει στο διαδίκτυο περισσότερο από ό,τι σκόπευε, αναδεικνύει την αλληλεπιδραστική φύση του διαδικτύου, καθώς είναι δύσκολη η διαχείριση του χρόνου απ' τους φοιτητές που αφαιρούνται και χάνονται στις δημοφιλείς σελίδες κοινωνικής δικτύωσης (Σοφός και άλλοι, 2011).

Ακόμα το 26% προτιμάει την ενασχόληση με τα social networks από την παρέα με τους φίλους, το 46% ελέγχει τον προσωπικό λογαριασμό του πριν από κάτι άλλο που έχει να κάνει. Το 30,5% προσπαθεί να ελαττώσει το χρονικό διάστημα που ξοδεύει στα social networks και αποτυγχάνει. Το 33% δεν καταφέρνει να αποδώσει

στη βαθμολογία ή στις φοιτητικές εργασίες. Το 41,5% «πιάνει» τον εαυτό του να λείπει λίγα λεπτά ακόμα. Το 35% χάνει τον ύπνο του, επειδή ξενυχτάει στα social networks. Το 27% προσπαθεί να κρύψει πόση ώρα ήταν στα social networks, το 27,5% φοβάται ότι η ζωή χωρίς τα social networks θα ήταν βαρετή, άδεια, δυστυχισμένη. Το 31,5% εξοργίζεται όταν κάποιος τον ενοχλεί ενώ είναι online και το 27,5% αισθάνεται καταθλιπτικό ή νευρικό όταν δεν βρίσκεται σε σύνδεση.

Τα παραπάνω αποτελέσματα συμφωνούν με αντίστοιχη έρευνα του ΤΕΙ Αθήνας, που δείχνει ότι το 53% των εθισμένων φοιτητών παρουσιάζει χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση. Το 51,4% δηλώνει ότι νιώθει μοναξιά και είναι απογοητευμένο από τη ζωή του (Μυλωνάς, 2009). Επίσης, συμφωνεί με έρευνα που διεξήχθη σε μαθητές Λυκείου της Θεσσαλονίκης, που δείχνει ότι το 52% παραδέχεται ότι έχει αμελήσει σχολικές υποχρεώσεις, και το 26% έχει αμελήσει την προσωπική του ζωή, προτιμώντας τη διαδικτυακή παρέα, από τους πραγματικούς φίλους. Ο εικονικός τρόπος γνωριμίας και δημιουργίας φιλικών ή ερωτικών σχέσεων αντικαθιστά, σε ένα βαθμό, αυτόν της άμεσης επαφής. Οι νέοι ασχολούνται πολύ συχνά και για πολλές ώρες με την κοινωνική δικτύωση και αρκετές φορές σε βάρος των σχολικών τους υποχρεώσεων ή της προσωπικής τους ζωής (Μπράτιτσης και άλλοι, 2010).

Ακόμα βρίσκεται σε συμφωνία με έρευνα στην Ελλάδα που δείχνει ότι το 91% των μαθητών Λυκείου και Γυμνασίου παραμένει στο Διαδίκτυο περισσότερο από ό,τι σκόπευε. Το 43% προσπαθεί να ελαττώσει το χρονικό διάστημα που ξοδεύει στα social networks και αποτυγχάνει, το 89% χρησιμοποιεί το διαδίκτυο ως μέσο διαφυγής από τα προβλήματα τους. Το 50% έχει κρύψει την ώρα που ξοδεύει και το 74% αισθάνεται κακόκεφο, ανήσυχο όταν δεν βρίσκεται σε σύνδεση. Το γεγονός ότι αρκετοί μαθητές χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ως μέσο διαφυγής από τα προβλήματά τους, δημιουργεί προβληματισμό για το πόσο σωστό θεωρείται οι νέοι να νομίζουν ότι λύνουν τα προβλήματα τους, απλά στρέφοντας την προσοχή τους αλλού. Μάλιστα πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι περισσότεροι χρήστες δεν είναι εθισμένοι στις δραστηριότητες του διαδικτύου, αλλά αποτελεί το μέσο στο οποίο ο χρήστης εκφράζει κάποια άλλη ψυχική διαταραχή (Σοφός και άλλοι, 2011).

Κατάθλιψη και social networks.

Ένα ποσοστό της τάξεως 26,% όταν δεν έχει πρόσβαση στα social networks θλίβεται και κάποια στιγμή έχει νιώσει αισθήματα μελαγχολίας, απελπισίας και αδιεξόδου. Το 27% έχει νιώσει αισθήματα ζήλιας και το 20% νιώθει ότι η ζωή των

φίλων που έχει στα social networks είναι καλύτερη απ' τη δική του. Ευρήματα που συμφωνούν με το Θεωρητικό Μέρος της μελέτης μας, καθώς σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2011 σε μαθητές γυμνασίου της πόλης Pozarevac της κεντρικής Σερβίας παρατηρήθηκε σημαντική συσχέτιση μεταξύ της χρήσης σελίδων κοινωνικής δικτύωσης και εμφάνιση κατάθλιψης. Μάλιστα το ποσοστό κατάθλιψης αυξανόταν όσο αυξανόταν και ο αντίστοιχος χρόνος δαπάνης στα social networks (Pantic et all, 2012). Επίσης σε έρευνα, που δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα της αμερικανικής Εταιρίας Παιδιατρικής, οι ειδικοί προειδοποιούν ότι αναρτήσεις χαρούμενων φωτογραφιών, η πληθώρα φίλων και μηνυμάτων μπορεί να προκαλέσουν αισθήματα ζήλιας ακόμα και κατάθλιψη σε έναν νέο που έχει πολύ λιγότερες χαρούμενες φωτογραφίες, φίλους ή μηνύματα (Σταυροπούλου, Μαρκάκη, 2012).

Εκφοβισμός και social networks.

Ακόμα παρατηρείται ότι το 24% έχει δεχτεί απειλές ή παρενόχληση και το 17,5% έχει νιώσει κάποια τραυματική εμπειρία κατά τη διάρκεια χρήσης των social networks. Ευρήματα που βρίσκονται σε συμφωνία με πανευρωπαϊκή έρευνα που δείχνει ότι η Ρουμανία και η Ελλάδα εμφανίζει τα υψηλότερα ποσοστά διαδικτυακού εκφοβισμού (Τσίτσικα και άλλοι, 2012). Επίσης, έρευνα που διεξήχθη το 2004 από το «i-SAFE» αποκαλύπτει ότι το 53% των φοιτητών έχει δεχθεί απειλές στο διαδίκτυο (Carlson, 2004). Επίσης βρίσκεται σε συμφωνία με αντίστοιχη έρευνα που διεξήχθη σε μαθητές της Θεσσαλονίκης όπου το 16% είχε κάποια δυσάρεστη εμπειρία κατά την ενασχόληση με τα social networks και σε ποσοστό 10% πρόκειται για περιπτώσεις εξύβρισης και σεξουαλικής παρενόχλησης (Μπράτιτσης και άλλοι, 2010).

Τάσεις Αυτοκτονίας και Social Networks.

Τέλος, το 18,5% του δείγματος κάποια στιγμή είχε σκέψεις αυτοκτονίας, ένα 7,5% έχει εκφράσει στο προφίλ του προσωπικού του λογαριασμού σκέψεις αυτοκτονίας και ένα 7% γνωρίζει φίλους που έχουν εκφράσει στα social networks την επιθυμία τους να αυτοκτονήσουν. Σχετικά μικρά ποσοστά (3,5%) έχουν επισκεφτεί ιστοσελίδες διαδικτυακών αυτοκτονιών και έχουν αποπειραθεί να αυτοκτονήσουν (4%). Ευρήματα που επιβεβαιώνονται στο Θεωρητικό Μέρος της συγκεκριμένης μελέτης, καθώς δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις νέων που δηλώνουν στα social

networks την επιθυμία τους να πεθάνουν και δεν είναι λίγοι εκείνοι που βρίσκουν μοιραίο τέλος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί στη Νέα Υόρκη, ένας 30χρονος άνδρας που δημοσίευσε την πρόθεσή του να αυτοκτονήσει και κρεμάστηκε λίγες ώρες αργότερα, σε ένα πάρκο (Gendar & Connor, 2009 στο Ruder et al, 2011). Αλλά και η αποτροπή αυτοκτονίας από την της ΕΛ.ΑΣ, ενός 13χρονου που είχε δημοσιοποιήσει στο ηλεκτρονικό του ημερολόγιο, την πρόθεσή του να βάλει τέλος στη ζωή του (Μακροβασίλη, 2007).

8.1.2 Συζήτηση Συσχετίσεων.

«Φύλο» και «Εκδήλωση εθισμού στα social networks».

Στην έρευνα δεν παρατηρείται σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και στην εκδήλωση εθισμού στα social networks. Γεγονός που επαληθεύεται και από το Θεωρητικό Μέρος που δείχνει ότι το ποσοστό εθισμού έχει ίση κατανομή και στα δύο φύλλα (Leung, Lee, 2011). Ωστόσο παρατηρείται σημαντική συσχέτιση με το φύλο, το υπό ερώτημα σχετικά με: το πόσο συχνά δημιουργείς ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks. Η έρευνα έδειξε ότι οι γυναίκες σπουδάστριες δημιουργούν ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks περισσότερο (63,2%) από ότι οι άνδρες (36,8%). Γεγονός που βρίσκεται σε συμφωνία με αντίστοιχη έρευνα που δείχνει ότι τα κορίτσια αναζητούν κοινωνικές συναναστροφές μέσω ιντερνέτ και δημιουργούν ερωτικές σχέσεις (Lemish et all, 2001). Επίσης, βρίσκεται σε συμφωνία με έρευνα που δείχνει ότι κορίτσια χρησιμοποιούν τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης για την εξεύρεση συντροφιάς (Φραγκολίδου, 2006). Τέλος δεν είναι λίγες οι νέες που χρησιμοποιούν ελκυστικές ή ακόμα προκλητικές φωτογραφίες προκειμένου με αυτόν τον τρόπο να κάνουν γνωριμίες (Zhao et all. 2008).

Άξιο αναφοράς είναι το ποσοστό των εφήβων (18%) που παραδέχεται ότι θέλει να προκαλεί, δημοσιεύοντας τολμηρές φωτογραφίες (π.χ. με μαγιώ), αναδεικνύοντας έτσι την εξωτερική του εμφάνιση (Μπράτιτσης και άλλοι, 2010).

«Οικογενειακή κατάσταση των σπουδαστών/ριών» και «Εκδήλωση τάσεων αυτοκτονίας».

Παρατηρείται σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην οικογενειακή κατάσταση των σπουδαστών και της εμφάνισης τάσεων αυτοκτονίας. Οι άγαμοι εμφανίζουν μεγαλύτερη τάση για αυτοκτονία (87,5%) από τους έγγαμους (12,5%), γεγονός που επιβεβαιώνεται και από το Θεωρητικό μέρος, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι οι άγαμοι, διαζευγμένοι και χήροι διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο αυτοκτονίας από ότι οι έγγαμοι (Μάνου, 2008).

«Στάσεις και αντιλήψεις των σπουδαστών/ριών για την επίδραση των social networks» και «Ηλικία».

Υπάρχει σημαντική συσχέτιση μεταξύ των στάσεων και αντιλήψεων των σπουδαστών/ριών για την επίδραση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης και της

ηλικιακής ομάδας στην οποία ανήκουν. Παρατηρείται ότι όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο οι σπουδαστές κατανοούν περισσότερο τις αρνητικές επιδράσεις των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης στη ζωή τους και τόσο πιο ολοκληρωμένες απόψεις υπάρχουν (Νικολοπούλου, Γιαλαμάς, 2011). Πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι καθώς η ηλικία αυξάνεται, η ποσότητα της προσωπικής πληροφορίας που αποκαλύπτεται στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης μειώνεται. Οι έφηβοι συγκριτικά με άτομα μεγαλύτερη ηλικίας, εκθέτουν πιο άφοβα, τα προσωπικά τους δεδομένα και δεν φαίνεται να ενδιαφέρονται για το αν αποκαλυφθούν τα στοιχεία τους σε τρίτους (Νικολοπούλου, Γιαλαμάς, 2011).

«Στάσεις και αντιλήψεις των σπουδαστών/ριών για την επίδραση των» social networks και «Σχολή»

Σχετικά με τις στάσεις των σπουδαστών για τα social networks, ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 39,5% του δείγματος πιστεύει ότι τα social networks συμβάλλουν στη χαμηλή αυτοεκτίμηση, στην εμφάνιση κατάθλιψης(48,5%) και ότι σχετίζονται με τάσεις αυτοκτονίας(38%). Όσον αφορά το αντικείμενο σπουδών των φοιτητών και κατά πόσο συμβάλει στην διαμόρφωση των στάσεών τους για τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, δεν παρατηρείται σημαντική συσχέτιση. Ωστόσο παρατηρούνται διαφορετικές απόψεις μεταξύ των σχολών, ως προς την άποψη ότι η **εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική**. Εντύπωση μας δημιουργεί ότι η σχολή ΣΕΥΠ σε ποσοστό της τάξεως του 67,1% και η σχολή ΣΤΕΓ (66%) συμφωνούν έως συμφωνούν έντονα με τη συγκεκριμένη άποψη.

Μας δημιουργείται προβληματισμός για το τι είναι αυτό που ώθησε τους φοιτητές να έχουν τη συγκεκριμένη άποψη. Ενδεχομένως, αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι έχοντας υπόψη και κατανοώντας τα σοβαρά κοινωνικά προβλήματα που υπάρχουν, και κυρίως η σχολή ΣΕΥΠ σύμφωνα και με το αντικείμενο σπουδών της, να ώθησε τους φοιτητές να έχουν τη συγκεκριμένη άποψη. Γεγονός που επιβεβαιώνεται σε σχετική έρευνα που δείχνει ότι οι νέοι χρησιμοποιούν τα social networks, όχι μόνο για διασκέδαση αλλά αναζητούν μέσω αυτών, τρόπους διαφυγής από τα προβλήματα που πιθανότατα τους απασχολούν (Γιαννουλάκη και άλλοι, 2009). Επίσης βρετανική έρευνα δείχνει ότι οι νέοι σε ποσοστό 45%, είναι περισσότερο ευτυχισμένοι στην εικονική τους ζωή από ό,τι στην πραγματικότητα. Χαρακτηριστικό είναι ότι ένας έφηβος είπε στους ερευνητές πως το μόνο μέρος που αισθανόταν άνετα για να παραδεχτεί την ομοφυλοφιλία του ήταν στα social networks.

Ένας άλλος είπε ότι «είναι πιο εύκολο να είσαι ο εαυτός σου ή να δημιουργήσεις τον εαυτό που θέλεις να είσαι, γιατί κανείς δεν σε γνωρίζει» (Αντωνιάδου, 2011).

Στην άποψη για το αν η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην **κοινωνική απομόνωση**, παρατηρείται ότι η σχολή ΣΕΥΠ (70,4%) συμφωνεί έως συμφωνεί έντονα. Ενώ φοιτητές των σχολών ΣΤΕΦ (66,4%), ΣΤΕΓ (51,2%), ΣΔΟ (44,5%) διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα. Στην ερώτηση: η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην **παραμέληση του εαυτού** μου, η σχολή ΣΕΥΠ (52,9%) και η σχολή ΣΤΕΓ (47,8%) συμφωνούν έως συμφωνούν έντονα. Οι φοιτητές των σχολών ΣΤΕΦ (67%) και ΣΔΟ (51,1%) διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα. Ακόμα στην άποψη σχετικά με το αν τα social networks επιδρούν αρνητικά **στις προσωπικές σχέσεις**, οι σχολές ΣΤΕΦ (79%), ΣΕΥΠ (58,4%) και ΣΔΟ (49,9) συμφωνούν έως συμφωνούν έντονα, ενώ φοιτητές της σχολής ΣΤΕΓ (54,3%) διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα. Στην ερώτηση ως προς το κατά πόσο τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση **τάσεων αυτοκτονίας** μόνο φοιτητές της σχολής ΣΕΥΠ συμφωνούν έως συμφωνούν έντονα με τη συγκεκριμένη άποψη, σε ποσοστό 53,2%. Οι σπουδαστές των σχολών ΣΤΕΦ (71,4%), ΣΔΟ (46,3%) και ΣΤΕΓ (43,6%) διαφωνούν έως διαφωνούν έντονα.

Παρατηρείται, λοιπόν, ότι το αντικείμενο σπουδών παίζει ρόλο στη στάση τους για τα social networks καθώς οι φοιτητές της σχολής ΣΕΥΠ, μιας κατεξοχήν ανθρωποκεντρικής επιστήμης, έχουν την άποψη ότι η ενασχόληση με τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές σχέσεις, συμβάλλουν στην παραμέληση του εαυτού και στην κοινωνική απομόνωση και σχετίζονται ακόμα και με τάσεις αυτοκτονίας. Το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας έχει ως αποστολή την εκπαίδευση Κοινωνικών Λειτουργών παρέχοντάς τους σύγχρονες γνώσεις που θα διασφαλίζουν επιτυχή επιστημονική και επαγγελματική δραστηριότητα, στο πλαίσιο των μεταβαλλόμενων κοινωνικών αναγκών και της ραγδαία αναπτυσσόμενης επιστήμης και τεχνολογίας. Μέσα από το εκπαιδευτικό τους πρόγραμμα οι εκπαιδευόμενοι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να είναι γνώστες των ανησυχιών που σχετίζονται με την ιδιωτική ζωή, των διαδικτυακών συμπεριφορών και γενικότερα των αρνητικών επιπτώσεων των social networks (Judd, 2012).

«Εθισμός στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης» και «Εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας».

Παρατηρείται σημαντική συσχέτιση όσο αφορά τον εθισμό στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και στην εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας, καθώς όσοι ανέφεραν πολύ έως πάρα πολύ τάσεις αυτοκτονίας ανέφεραν και πολύ έως πάρα πολύ (62,5% και 66,7%) εκδήλωση εθισμού στα social networks. Αντίστοιχα όσοι ανέφεραν λίγο έως καθόλου τάσεις αυτοκτονίας ανέφεραν και λίγο έως καθόλου (42,9% και 30,9%) εκδήλωση εθισμού στα social networks. Αποτελέσματα, που βρίσκονται σε συμφωνία με αντίστοιχα ευρήματα ερευνών που δείχνουν ότι φοιτητές που βρίσκονταν σε κίνδυνο για ανάπτυξη εθισμού στο Διαδίκτυο εμφάνισαν και τους υψηλότερους δείκτες αυτοκτονικού ιδεασμού, σε σχέση με όσους δεν παρουσίασαν εθισμό (Kim et all 2006, Τσουβέλας Γιωτάκος 2011).

Επίσης βρίσκεται σε συμφωνία με έρευνα, μαθητών 12-18ετών της Θεσσαλίας. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας παρατηρείται αυτοκτονικός ιδεασμός των εφήβων σε ποσοστό 2,4% του συνόλου του μαθητικού πληθυσμού, ενώ μεταξύ των εθισμένων το ποσοστό ανέρχεται στο 10,2% (Γιαννουλάκη και άλλοι, 2009). Τέλος χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αυτοκτονία ενός 28χρονου Νοτιοκορεάτη που αυτοκτόνησε μετά από 50 ώρες συνεχόμενο παιχνίδι στο Ιντερνέτ, αλλά και ενός **21χρονου Έλληνα φοιτητή** που αποφάσισε να αυτοκτονήσει ύστερα από εθιστική συμπεριφορά που παρουσίαζε στο παιχνίδι **«Farmville»**, του **Facebook** (Κατάκη 2012, Εφημερίδα: ΗΜΕΡΗΣΙΑ 29/8/2012).

«Συμπτώματα κατάθλιψης» και «Τάσεις αυτοκτονίας».

Στο συγκεκριμένο δείγμα φοιτητών τάσεις αυτοκτονίας δεν παρατηρήθηκαν, καθώς μόνο το 5,5% απάντησε πολύ έως πάρα πολύ στις σχετικές ερωτήσεις (βλ. δείκτη τάσεις αυτοκτονίας σελ.87), όμως παρατηρήθηκαν συμπτώματα κατάθλιψης σε ποσοστό της τάξεως 28% (βλ. δείκτη συμπτώματα κατάθλιψης σελ. 100).

Ωστόσο, φοιτητές που ανέφεραν τάσεις αυτοκτονίας παρουσίασαν και συμπτώματα κατάθλιψης, και μεταξύ των ερωτηθέντων που ανέφεραν καθόλου τάσεις για αυτοκτονία, ανέφεραν και καθόλου συμπτώματα κατάθλιψης. Γεγονός που επιβεβαιώνεται στο θεωρητικό μέρος, καθώς αναφέρεται ότι άτομα με καταθλιπτικές διαταραχές διατρέχουν υψηλό κίνδυνο εμφάνισης τάσεων αυτοκτονίας (Garlow, Rosenberg et all, 2008).

Πιο αναλυτικά, τα άτομα που αυτοκτονούν σε μεγάλη πλειονότητα (80-90%) πάσχουν από ψυχικά νοσήματα, με πιο συχνή την κατάθλιψη. Το 15% των καταθλιπτικών τελικά θα αυτοκτονήσει, ενώ ποσοστό 45-70% αυτών που αυτοκτονούν πάσχει από κατάθλιψη. Η καταθλιπτική συμπτωματολογία που σχετίζεται με την αυτοκτονικότητα, περιλαμβάνει κυρίως ιδέες αναξιοτήτας και απαισιοδοξίας, παραμέληση του εαυτού κλπ.. Αισθήματα απελπισίας κι αδιεξόδου έχουν καθοριστικό ρόλο στην πραγματοποίηση αυτοκαταστροφικών πράξεων (Μέντη, 2007).

8.2. Συμπεράσματα.

Στην παρούσα έρευνα επιδιώξαμε να παρουσιάσουμε ένα σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο: την επίδραση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης στις τάσεις αυτοκτονίας. Μεγάλο κίνητρο ώθησης στη διερεύνηση του συγκεκριμένου θέματος ήταν το γεγονός ότι δεν έχουν πραγματοποιηθεί αντίστοιχες έρευνες στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας. Επίσης, ενώ στις μέχρι τώρα έρευνες στην Ελλάδα διερευνάται ο εθισμός στο διαδίκτυο γενικότερα, η δική μας έρευνα πάει ένα βήμα παραπέρα, μελετώντας συγκεκριμένα τον εθισμό στα social networks, αφού σύμφωνα με βιβλιογραφικές πηγές αποτελεί την κυριότερη αιτία εθισμού στο διαδίκτυο (Κατάκη, 2012).

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των φοιτητών σχετικά με τα social networks και κατά πόσο συμβάλουν σε τάσεις αυτοκτονίας. Συγχρόνως, επιδιώχθηκε να μελετηθεί το κατά πόσο οι φοιτητές χρησιμοποιούν τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και ποιά η επίδραση στους ίδιους. Αν παρατηρείται εθισμός και κατά πόσο η χρήση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να συμβάλει σε τάσεις αυτοκτονίας.

Αναφορικά λοιπόν με το σκοπό και τους επιμέρους στόχους της έρευνας συμπεραίνεται ότι τα social networks κατέχουν σημαντική θέση στη ζωή των φοιτητών. Στην κορυφή βρίσκεται το Facebook το οποίο παρόλο που δεν έχει πολλά χρόνια λειτουργίας, έχει γίνει ευρέως γνωστό. Μάλιστα το 25,5% των φοιτητών ξοδεύει στο λογαριασμό του 90-120 λεπτά και το 20,5% περισσότερο από 120λεπτά ημερησίως. Με κυριότερους λόγους χρήσης να αποτελεί η ψυχαγωγία/διασκέδαση, η πληροφόρηση και η γνωριμία/κοινωνικές σχέσεις.

Το γεγονός ότι στην Ελλάδα παρατηρούνται τα υψηλότερα ποσοστά εθισμού στο διαδίκτυο παγκοσμίως μαζί με την Κίνα, την Ταϊβάν και την Ν. Κορέα επιβεβαιώνεται και στην παρούσα έρευνα, καθώς το 30,5% των φοιτητών του δείγματός μας είναι εθισμένο στα social networks. Ο εθισμός στα social networks επιδρά αρνητικά σε διάφορους τομείς της ζωής των φοιτητών, όπως στην απόδοση των φοιτητικών υποχρεώσεών τους, στην ψυχολογία τους κλπ.. Το 33% δεν καταφέρνει να αποδώσει στη βαθμολογία ή στις φοιτητικές εργασίες και το 27,5% αισθάνεται καταθλιπτικό ή νευρικό όταν δεν βρίσκεται σε σύνδεση.

Επίσης, το γεγονός ότι η Ελλάδα μαζί με τη Ρουμανία εμφανίζει τα υψηλότερα ποσοστά διαδικτυακού εκφοβισμού επιβεβαιώνεται και στο συγκεκριμένο δείγμα φοιτητών, καθώς το 24% έχει δεχτεί απειλές ή παρενόχληση και το 17,5% έχει

νιώσει κάποια τραυματική εμπειρία κατά τη διάρκεια χρήσης των social networks. Παρόλο που απόπειρες αυτοκτονίας δεν παρατηρήθηκαν, παρατηρείται όμως αυτοκτονικός ιδεασμός της τάξεως 18,5% του δείγματος.

Όσον αφορά τα *ερευνητικά ερωτήματα* της έρευνας διαφαίνεται ότι η μεταβλητή Φύλο δεν σχετίζεται με την εκδήλωση εθισμού στα social networks ούτε με την επίδραση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης σε τάσεις αυτοκτονίας. Η ηλικία παίζει σημαντικό ρόλο στις στάσεις τους για τα social networks, καθώς όσο αυξάνεται τόσο οι σπουδαστές κατανοούν περισσότερο τις αρνητικές επιδράσεις των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης στην ζωή τους. Ακόμα η σχολή ΣΕΥΠ συγκριτικά με τις άλλες σχολές δείχνει να κατανοεί σε μεγαλύτερο βαθμό τις αρνητικές επιδράσεις των social networks.

Συμπεραίνεται, επίσης, σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην οικογενειακή κατάσταση, στον εθισμό στα social networks και στην κατάθλιψη με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας. Άγαμοι, εθισμένοι και σπουδαστές με συμπτώματα κατάθλιψης παρουσίασαν και τον υψηλότερο κίνδυνο εμφάνισης τάσεων αυτοκτονίας, γεγονός που επαληθεύει και την ερευνητική μας υπόθεση.

Επίσης με την ολοκλήρωση του Θεωρητικού Μέρους και την επεξεργασία των αποτελεσμάτων της έρευνας, μας γεννήθηκαν εκ νέου ερευνητικά ερωτήματα τα οποία είναι:

- Ο τόπος καταγωγής σχετίζεται με την εκδήλωση εθισμού στα social networks;

Με βάση τις βιβλιογραφικές πηγές παρατηρείται οι πόλεις της επαρχίας να παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά εθιστικής συμπεριφοράς συγκριτικά με τον πληθυσμό της Αττικής (Κατάκη, 2012).

- Η οικονομική κατάσταση σχετίζεται με την εκδήλωση τάσεων αυτοκτονίας;

Το 2013 καταγράφηκε έρευνα για τα δύο πρώτα χρόνια της μεγάλης οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα (2009-2011), σύμφωνα με την οποία υπήρξε μεγάλη αύξηση στο ποσοστό των ατόμων με αυτοκτονικό ιδεασμό αλλά και στο ποσοστό των αποπειρών αυτοκτονίας (Economou et al, 2013).

Πεδίο περεταίρω επιστημονικής μελέτης αποτελεί η σχέση του εθισμού στα social networks και της οικονομικής κρίσης, καθώς μέσα από τη βιβλιογραφία παρατηρείται ότι το διαδίκτυο αποτελεί μέσο διαφυγής από τα προβλήματα της καθημερινότητας με σχεδόν μηδενικό κόστος (Καραπέτσας και άλλοι, 2012).

Ακόμα είναι σημαντικό να γίνει μελέτη σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των νέων σε θέματα ιδιωτικότητας και ασφάλειας προσωπικών δεδομένων στα social networks.

Θα πρέπει να διερευνηθεί, επίσης, περισσότερο διεξοδικά για το αν ο εθισμός αποτελεί μια διακριτή διαταραχή ή είναι το υπόστρωμα μιας άλλης ψυχιατρικής νόσου, προκειμένου να δοθούν απαντήσεις για ενδεχόμενες διαγνωστικές προτάσεις αλλά και θεραπευτικές παρεμβάσεις στον νέο αυτό τομέα ενδιαφέροντος των ειδικών ψυχικής υγείας.

Μελλοντικές μελέτες θα πρέπει να ασχοληθούν και με τον εκφοβισμό μέσα από τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης (cyber bullying) και στο κατά πόσο συμβάλουν σε τάσεις αυτοκτονίας.

Τέλος δεν μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα, ότι ο εθισμός στα social network αποτελεί την κύρια αιτία εμφάνισης τάσεων αυτοκτονίας, όμως σε κάθε περίπτωση αυξάνει τον κίνδυνο. Σίγουρα υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες, που ίσως προϋπήρχαν, όπως, οικογενειακή κατάσταση, ψυχική υγεία του χρήστη κλπ.. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι και η ηλικία, καθώς μέσα από τη μελέτη άλλων συναφών ερευνών, παρατηρείται ότι τα περισσότερα κρούσματα αυτοκτονίας είναι κυρίως στην εφηβεία. Το συγκεκριμένο δείγμα φοιτητών βρίσκονται στην ενήλικη ζωή τους και ίσως και αυτό να παίζει σημαντικό ρόλο στο χαμηλό ποσοστό αυτοκτονικών τάσεων.

Ένας περιορισμός της έρευνας είναι ότι ο αριθμός του δείγματος των 200 ατόμων είναι μικρός ώστε τα συμπεράσματα να είναι αντιπροσωπευτικά του γενικότερου πληθυσμού του ΤΕΙ. Σε καμία περίπτωση όμως, δεν μειώνει την αξία των ευρημάτων, στο βαθμό που αυτά μπορούν να μας δώσουν πλούσιες ιδέες και αφορμές για επανεκτίμηση δεδομένων.

8.3 Προτάσεις.

Στην εν λόγω πτυχιακή εργασία καταφέραμε να αναδείξουμε γενικά το σύγχρονο αυτό μέσο δικτύωσης και να αναφέρουμε περιπτώσεις αυτοκτονίας απ' τη χρήση των social networks. Σε καμία περίπτωση η παρούσα εργασία δεν έχει στόχο την ενίσχυση της κινδυνολογίας, αλλά την ανάδειξη της σημασίας της έγκαιρης και έγκυρης ενημέρωσης προκειμένου να αποφθεχθούν παθολογικές καταστάσεις. Σε αρκετές περιπτώσεις η ενημέρωση υφίσταται, αλλά συνίσταται να είναι περισσότερο συχνή.

Πιο συγκεκριμένα προτείνεται:

- **Ενημέρωση στους νέους**, για την ασφαλή χρήση διαδικτύου, σε μέρη που συχνάζουν (σινεμά, καφετέριες, κλπ.) με την παροχή έντυπου υλικού, καθώς και μέσα από ιστοσελίδες που επισκέπτονται, με τη βοήθεια οργανισμών ή/και ιδιωτικών σχετικών εταιρειών.
 - Οργάνωση ημερίδων σε εκπαιδευτικά ιδρύματα, συλλόγους, κατασκηνώσεις, χώρους εργασίας κ.α.
 - Παρέμβαση στην τηλεόραση, στον τύπο και μέσα μαζικής ενημέρωσης.
- Σύμφωνα με πανελλαδική έρευνα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, οι νέοι ηλικίας 14-16 χρόνων σε ποσοστό 26,8% δηλώνουν ότι δεν τους έχει ενημερώσει κανείς για τους κινδύνους του διαδικτύου (Λαγουτάρης, Τσουκαλάς, 2010).

➤ **Ενημέρωση στους γονείς**, οι οποίοι ειδικά στην περίπτωση της Ελλάδας χαρακτηρίζονται σε μεγάλο βαθμό ψηφιακά αναλφάβητοι, αγνοώντας τις σοβαρές επιπτώσεις του προβλήματος. Αυτό, λοιπόν, πρωταρχικά σημαίνει ότι οφείλουν οι γονείς να έρθουν σε επαφή με το διαδίκτυο, να συνειδητοποιήσουν τους κινδύνους που αυτό διατρέχει και να ενημερωθούν για μεθόδους ασφαλείας. Εφόσον πρόκειται για ενήμερους γονείς και χρήστες του Διαδικτύου, θα πρέπει να αναλογίζονται συνεχώς ότι αποτελούν πρότυπο για τα παιδιά τους και γι' αυτό οφείλουν να ελέγχουν τις δικές τους διαδικτυακές συνήθειες. Θετική χαρακτηρίζεται η ενέργεια του Υπουργείου Παιδείας να επιμορφώσει γονείς με το πρόγραμμα «**Goneis.gr**» (ΥΠΕΠΘ, 2008), αλλά η διαδικασία υποστήριξης είναι απαραίτητο να είναι πιο συστηματική και σε διαρκές επίπεδο.

Ακόμα προτείνεται ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των γονέων (μέσα από ομιλίες, ημερίδες κλπ) σε θέματα αυτοκτονίας. Η ενημέρωση για θέματα αυτοκτονίας δεν παροτρύνει μόνο στην αναζήτηση βοήθειας αλλά συμβάλλει και στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού, να κατανοηθεί ότι η αυτοκτονία δεν είναι μια «ηρωική» πράξη, ούτε μια «φυσιολογική» αντίδραση στις δυσκολίες της ζωής, αλλά ένα πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπιστεί.

➤ **Ενημέρωση στους εκπαιδευτικούς**, οι οποίοι με την σειρά τους, θα πρέπει να συμβάλλουν στην ενημέρωση των μαθητών/φοιτητών για την σωστή και ασφαλή χρήση του διαδικτύου. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι ενήμεροι για την σύγχρονη διαδικτυακή πραγματικότητα, τις δυνατότητες και τους κινδύνους που υπάρχουν. Καλό θα είναι να υπάρχει λογισμικό ελέγχου και να απαγορεύει την είσοδο στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης εν ώρα μαθημάτων, που απαιτούν χρήση υπολογιστή. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε κάποια μαθήματα της Κοινωνικής Εργασίας αυτό ήδη έχει υλοποιηθεί.

Στο θέμα των τάσεων αυτοκτονίας, προτείνεται δημιουργία ανάλογων προγραμμάτων για την εκπαίδευση του εκπαιδευτικού προσωπικού (ανεξαρτήτου εκπαιδευτικής βαθμίδας) πάνω σε θέματα ψυχικής υγείας. Η πληροφόρηση πάνω σε αυτά τα θέματα θα αφυπνίσει τους εκπαιδευτικούς και θα αυξήσει τις δεξιότητές τους πάνω στην αναγνώριση και το χειρισμό των φοιτητών που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Επίσης είναι σημαντικό να δοθεί έμφαση στην πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία, κ όχι μέσω των social networks και του διαδικτύου γενικότερα. Κυρίως οι γονείς, θα πρέπει στα παιδιά από μικρή ηλικία, να θέτουν χρονικά όρια στην χρήση του διαδικτύου. Να ενθαρρύνουν σε εναλλακτικούς τρόπους διασκέδασης και ψυχαγωγίας γεγονός που θα βοηθήσει το παιδί να μην σπαταλάει τον χρόνο του στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, σε παιχνίδια, στα social networks ή γενικότερα σε ασχολίες μέσω διαδικτύου.

Ακόμα κρίνεται επιτακτική η ανάγκη **θέσπισης νομικού πλαισίου** ειδικού για:

- Την προστασία προσωπικών δεδομένων.
- Την απαγόρευση σελίδων κοινωνικής δικτύωσης που ενθαρρύνουν άτομα να αυτοκτονήσουν.
- Την καταπολέμηση του εκφοβισμού μέσω Διαδικτύου.

- Το όριο ηλικίας για την είσοδο σε internet café. Φίλτρα και όριο χρήσης (π.χ. 2 ώρες σε ημερήσια επίσκεψη) σε internet café.

Το Υπουργείο Παιδείας με τη σειρά του θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα ειδικό μάθημα, απευθυνόμενο σε μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, σχετικά με τη σωστή χρήση του διαδικτύου και τους κινδύνους που αυτό ενέχει. Ειδικό σε θέματα εθισμού στο Διαδίκτυο, ασφάλειας και ιδιωτικότητας, εκφοβισμού κλπ..με κύριο σκοπό την καταπολέμηση αυτών των φαινομένων.

Τέλος, όσον αφορά την **Κοινωνική εργασία** που επίκεντρο της προσοχής της είναι ο άνθρωπος, όπως αυτός ζει και συμπεριφέρεται μέσα στο φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον, μπορεί να ασχοληθεί με αυτή τη νέα μορφή εξάρτησης και ασχολίας των νέων, οι οποίοι χρησιμοποιούν τα social networks ως μέσο επικοινωνίας έχοντας την ψευδαίσθηση κοινωνικοποίησης μέσω αυτού.

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί μπορούν να λειτουργήσουν βοηθητικά ενθαρρύνοντας τους νέους που αντιμετωπίζουν την εξάρτηση από τα social networks, να βγουν έξω και να περιορίσουν τη χρήση, θέτοντας όρια, αναζητώντας πιο άμεσους τρόπους επικοινωνίας έτσι ώστε να επανενταχθούν ξανά στο κοινωνικό σύνολο, όπως αυτό υπάρχει έξω από το διαδίκτυο και τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και τα άτομα αυτά να ξαναβρούν την ισορροπία τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

1. Γκατζιαλίδης, Χ. (2009). *Ο Νέος Παγκόσμιος Ιστός κι οι υπηρεσίες Κοινωνικής Δικτύωσης*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
2. Δερτούζος, Μ. (1998). *Τι μέλλει γενέσθαι; Πως ο νέος κόσμος της πληροφορίας θα αλλάξει τη ζωή μας*. Αθήνα: Λιβάνης.
3. Καζάζη Μ. (2008). *Ανθρώπινες σχέσεις και επικοινωνία*. Δεύτερη Έκδοση. Εκδόσεις Έλλην: Αθήνα.
4. Μάνου, Ν. (2008) *Βασικά Στοιχεία Κλινικής Ψυχιατρικής*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press. Ανατυπωμένη Έκδοση.
5. Παρασκευόπουλος Ι. (1993) *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Εκπαιδευτικά Υλικά

1. Μπεκιάρη, Ε., Κατσαδώρος, (χ.χ.). *Οδηγός για την αναγνώριση του αυτοκαταστροφικού ασθενή, για γιατρούς και άλλους εργαζόμενους στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας*. Κλίμακα. Φορέας Ανάπτυξης Ανθρωπίνου & Κοινωνικού Κεφαλαίου: Αθήνα. [Πρόσβαση:20/7/13] Διαθέσιμο: http://www.klimaka.org.gr/newsite/downloads/odigos_giatroi_autoktonia_new.pdf
2. Σταυροπούλου, Μ., Μαρκάκη, Ε. (2012). *Κοινωνικές Επιπτώσεις του Facebook στους Νέους*. [Πρόσβαση: 4/5/2013] Διαθέσιμο: <http://2gym-kaisar.att.sch.gr/autosch/joomla15/images/ergasies11-12/facebook/facebook.pdf>
3. ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2008), Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Γονέων Μαθητών Γυμνασίου στις ΤΠΕ και στην Ασφαλή Χρήση του Διαδικτύου, www.goneis.gr ΣΕΠΕΔ, Τμήμα Γ', Αρ. πρωτ: 112946/Γ7/03-09-08
<http://learn20.wikispaces.com/file/view/%CE%97+%CE%A7%CE%A1%CE%97%CE%A3%CE%97+%CE%A4%CE%9F%CE%A5+GOOGLE+PLUS+%CE%93%CE%99%CE%91+%CE%A4%CE%97%CE%9D+%CE%95%CE%9C%CE%A0%CE%9B%CE%9F%CE%9A%CE%97+%CE%A4%CE%A9%CE%9D+%CE%9C%CE%91%CE%98%CE%97%CE%A4%CE%A9%CE%9D+%CE%A3%CE%A4%CE%97+%CE%A3%CE%A5%CE%93%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%97+%CE%A3%CE%A7%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3+%CE%95%CE%A6%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%94%CE%91%CE%A3.pdf>

Μελέτες – Έρευνες.

1. Γιωτάκος, Ο., Τσουβέλας, Γ., Κονταξάκης, Β. (2012). *Αυτοκτονίες και υπηρεσίες παροχής ψυχικής υγείας στην Ελλάδα*. Ερευνητική Εργασία. Αθήνα: Ψυχιατρική. [Πρόσβαση: 27/5/13] Διαθέσιμο: http://obrela.gr/wp-content/uploads/2012/04/autoktonies_kai_ipiresies_igeias.pdf
2. Καραπέτσας Α., Φώτης Α., Ζυγούρης Ν. (2012). *Νέοι και εθισμός στο διαδίκτυο: Ερευνητική προσέγγιση συχνότητας του φαινομένου*. Εγκέφαλος 49,67-72. [Πρόσβαση: 10/8/13] Διαθέσιμο: <http://www.encephalos.gr/pdf/49-3-02g.pdf>
3. Κλίμακα. Φορέας Ανάπτυξης Ανθρωπίνου και Κοινωνικού Κεφαλαίου (χ.χ) *Αυτοκτονίες στην Ελλάδα*. Δελτίο Τύπου. [Πρόσβαση: 10/9/13] Διαθέσιμο: http://www.klimaka.org.gr/newsite/downloads/SUICIDES_2011_PRESS_RELEASE_KLIMAKA_17_015_2013.pdf
4. Μπράτιτσης Θ., Καρασπύρου Ι., Κυρίδης Α. (2010) *Ιστοχώροι κοινωνικής δικτύωσης: Απόψεις εφήβων για ζητήματα ασφάλειας και ενημέρωσης*. Πρακτικά Εργασιών 7ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «ΟΤΠΕ στην Εκπαίδευση». Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. [Πρόσβαση: 13/10/13] Διαθέσιμο: <http://korinthos.uop.gr/~hcicte10/proceedings/85.pdf>
5. Νικολοπούλου Κ. Γιαλαμάς Β. (2011). *Το facebook στην καθημερινότητα των εφήβων: κατασκευή ερωτηματολογίου διερεύνησης ενδιαφέροντος περί ιδιωτικότητας*. 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο- Πάτρα. [Πρόσβαση: 10/10/13] Διαθέσιμο: <http://www.cetl.elemedu.upatras.gr/proc2/proceedings/1-0601.pdf>
6. Σιώμος Κ., Αγγελόπουλος Ν. (2008). *Διαταραχή Εθισμού στο Διαδίκτυο*. Ψυχιατρική Κλινική, Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λάρισα. 19(1) σελ.: 52–58. [Πρόσβαση: 18/9/13] Διαθέσιμο: <http://www.psych.gr/documents/psychiatry/19.1-GR-2008-52.pdf>
7. Τσίτσικα Α., Τζαβέλα Ε., Μαυρομάτη Φ. (2012). *Διαδίκτυο και συμπεριφορές εξάρτησης: Μελέτη σε Ευρωπαίους εφήβους*. Σύμπραξη Ευρωπαϊκών χωρών. [Πρόσβαση: 10/10/13] Διαθέσιμο: <http://www.eunetadb.eu/files/docs/FinalResearchInternet-GR.pdf>

8. Σοφός Α., Αθανασιάδης Η., Διάκος Κ., Δούκα Α. (2011). *Εθισμός στο Διαδίκτυο - Έρευνα στην Ελλάδα* 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο: Πάτρα. [Πρόσβαση: 15/9/13] Διαθέσιμο: <http://www.cetl.elemedu.upatras.gr/proc2/proceedings/1-0825.pdf>
9. Τσουβέλας, Γ., Γιωτάκος, Ο. (2011). *Χρήση διαδικτύου και παθολογική εμπλοκή με το διαδίκτυο σε δείγμα φοιτητών*. Ερευνητική Εργασία. Ψυχιατρική Κλινική, 414 Στρατιωτικό Νοσοκομείο, Αθήνα. [Πρόσβαση: 11/9/13] Διαθέσιμο: <http://www.psych.gr/documents/psychiatry/22.3-GR-2011-221.pdf>

Διδακτορικές διατριβές / Μεταπτυχιακές ή Πτυχιακές Εργασίες.

1. Ακουμιανάκη Σ. Γ. (2010). *Οι Κοινωνικές αναπαραστάσεις του διαδικτυακού εκφοβισμού στον Ελληνικό Τύπο*. Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. [Πρόσβαση 22/10/13] Διαθέσιμο: <http://invenio.lib.auth.gr/record/125479/files/GRI-2011-6087.pdf?version=1>
2. Αντωνιάδου Α. (2011). *Η στάση των μαθητών και η συμπεριφορά τους ως προς την χρήση των social networks*. Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. [Πρόσβαση:13/10/13] Διαθέσιμο: <http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15055/6/AntoniadouAndromachiMs2011.pdf>
3. Γιαννουλάκη Α, Τσοχανταρίδου Μ. Χριστουλάκη Α. (2009). *Εξάρτηση από τους υπολογιστές στην εφηβική ηλικία*. Πτυχιακή Εργασία. ΤΕΙ Ηρακλείου. [Πρόσβαση: 14/10/13] Διαθέσιμο: <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/seyp/ker/2009/GiannoulakiAthina,TsochantaridouMina,ChristoulakiAmalia/attached-document-1279188409-213631-12565/Gianoulaki2009.pdf>
4. Γιώτη Ε. (2011). *Νέος Παγκόσμιος Ιστός (Web 2.0) και Τεχνολογίες Δημιουργίας Περιεχομένου από το Χρήστη*. Μελέτη της διείσδυσής τους σε Έλληνες Φοιτητές. Διπλωματική Εργασία. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Αθήνα. [Πρόσβαση:3/8/13] Διαθέσιμο: http://dspace.lib.ntua.gr/bitstream/123456789/3910/3/giotie_web2.pdf
5. Θεοδώρου Σ. (2009). *Επιπτώσεις της κατάχρησης του διαδικτύου στην προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ζωή του σύγχρονου ανθρώπου*. Μια

- θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση. Διπλωματική Εργασία. Θεσσαλονίκη. [Πρόσβαση: 10/9/13] Διαθέσιμο:
<http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/13575/1/TheodorouMsc2009.pdf>
6. Κατάκη Ε., (2012). *Διαδίκτυο και Εξάρτηση: Μία σύγχρονη απειλή*. Διπλωματική Διατριβή. Πολυτεχνείο Κρήτης. [Πρόσβαση:18/9/13] Διαθέσιμο:
<http://poseidon.library.tuc.gr/artemis/MT2012-0004/MT2012-0004.pdf>
7. Κουτσογιαννοπούλου Ν. (2013). *Τα νέα μέσα ηλεκτρονικής κοινωνικής δικτύωσης (Social Media) και η σχέση τους με την καταναλωτική συμπεριφορά*. Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Πατρών. [Πρόσβαση:10/8/13] Διαθέσιμο:
<http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/6213/1/%ce%94%ce%b9%cf%80%ce%bb%cf%89%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae%20%ce%9a%ce%bf%cf%85%cf%84%cf%83%ce%bf%ce%b3%ce%b9%ce%b1%ce%bd%ce%bd%ce%bf%cf%80%ce%bf%cf%8d%ce%bb%ce%bf%cf%85%20%ce%9d%ce%b9%ce%ba%ce%bf%ce%bb%ce%af%cf%84%cf%83%ce%b1.pdf>
8. Λαγουτάρης Μ., Τσουκαλάς Ε. (2010). *Ψυχαγωγία και κίνδυνοι στο διαδίκτυο*. Πτυχιακή Εργασία. ΤΕΙ Μεσολογγίου. [Πρόσβαση: 14/10/13] Διαθέσιμο:
<http://www.ebusiness-lab.gr/files/dmdocuments/Ptyxiakes-old/PDFs/lagoutaris-tsoukalas.pdf>
9. Μακροβασίλη. Ι., Α. (2007). *Αθέμιτο και Παράνομο Περιεχόμενο στο Διαδίκτυο. Τεχνικά και Νομικά Ζητήματα. Μελέτη Περίπτωσης Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου*. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. [Πρόσβαση: 31/8/13] Διαθέσιμο: <http://www.srcosmos.gr/srcosmos/showpub.aspx?aa=9548>
10. Μέντη Α. (2007). *Κάπνισμα, Ψυχοκοινωνικοί Παράγοντες, Ψυχοπαθολογία και Άλλες Συναφείς Καταστάσεις σε Νέους με Απόπειρα Αυτοκτονίας*. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Πατρών. [Πρόσβαση: 17/10/13] Διαθέσιμο:
http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/1192/1/Nimertis_Menti.pdf
11. Μυλωνάς Π. (2009). *Διαδίκτυο και Εξάρτηση*. Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας; Θεσσαλονίκη. [Πρόσβαση:18/9/13] Διαθέσιμο:
http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/13839/1/Milonas_Msc2010.pdf
12. Παπανικολοπούλου Ε. (2011) *Συλλογή, αξιοποίηση και επεξεργασία πληροφοριών που παρέχουν τα κοινωνικά δίκτυα για υποστήριξη εφαρμογών*

- που τρέχουν σε περιβάλλοντα κοινωνικών δικτύων(*facebook*). Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών. [Πρόσβαση: 5/10/13] Διαθέσιμο: <http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/4854/1/%ce%94%ce%b9%cf%80%ce%bb%cf%89%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae%20%ce%95%cf%81%ce%b3%ce%b1%cf%83%ce%af%ce%b1%20%ce%95%ce%bb%ce%ad%ce%bd%ce%b7%20%ce%a0%ce%b1%cf%80%ce%b1%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%bf%ce%bb%ce%bf%cf%80%ce%bf%cf%8d%ce%bb%ce%bf%cf%85.pdf>
13. Παππάς Η. (1998). *Συμβολή στη διερεύνηση της αυτοκτονικής πρόθεσης και φονικότητας στις απόπειρες αυτοκτονίας*. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. [Πρόσβαση: 8/5/13] Διαθέσιμο: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/11189#page/1/mode/1up>
14. Σταθάκη Κ., Στασινοπούλου Ε. (2008). *Καταγραφή Εθισμού στο Διαδίκτυο και των επιπτώσεων του σε φοιτητές του τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Κρήτης*. Πτυχιακή Εργασία. [Πρόσβαση: 18/9/13] Διαθέσιμο: <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse2/seyp/nos/2008/StathakiKalliopi/attached-document/Stathaki2008.pdf>
15. Φραγκολίδου Φ. (2006). *Εφηβοί και Διαδίκτυο: Μελέτη των επιδράσεων του διαδικτύου στους εφήβους χρήστες*. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. [Πρόσβαση: 14/10/13] Διαθέσιμο: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/14663#page/1/mode/1up>

Άρθρα Ελληνικών Online Εφημερίδων.

1. Δεμέτης, Χ. (2012). *Cyber bullying: Ο τραμπουκισμός στο διαδίκτυο* Εφημερίδα: News 247. [Πρόσβαση:18/8/2013] Διαθέσιμο: http://news247.gr/eidiseis/koinonia/cyber_bullying_o_tramproykismos_sto_diktvo.2027196.html
2. Μπόντζου,Κ. (2000). *Αυτοκτονία, Τα μύγια μιας απόδρασης*. Εφημερίδα: Ελευθεροτυπία Τεύχος 90, 9 Δεκεμβρίου 2000. [Πρόσβαση: 7/5/13] Διαθέσιμο: <http://users.sch.gr/evangelidis61/afieroma/AF90.pdf>
3. Εφημερίδα: ΗΜΕΡΙΣΙΑ (2012). *21ΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ. Αποφάσισε να αυτοκτονήσει επειδή του ζέραναν τα λουλούδια στη... Φάρμα!* [Πρόσβαση: 27/8/2013] Διαθέσιμο: <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26510&subid=2&pubid=112915260>

4. Εφημερίδα: Η Σημερινή (2010). *Η απομόνωση του Facebook. Ο ιστότοπος που λειτουργεί ως υποκατάστατο της πραγματικής επικοινωνίας*. 27 Μαΐου 2010 σελ.42 [Πρόσβαση: 3/7/13] Διαθέσιμο:
<http://www.sigmalive.com/files/filefield/8/2/5/simerini%2027052010.pdf>
5. Εφημερίδα: ΤΟ ΒΗΜΑ (2012). *Σοκ στον Καναδά από την αυτοκτονία 15χρονης που ταπεινώθηκε στο Ιντερνέτ*. [Πρόσβαση: 15/5/13] Διαθέσιμο:
<http://www.tovima.gr/world/article/?aid=479649>
6. Εφημερίδα: ΤΟ ΕΘΝΟΣ (2013). *Έρευνα για την αυτοκτονία 14χρονης εξαιτίας σχολίων στο facebook*. [Πρόσβαση: 20/6/13] Διαθέσιμο:
<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22769&subid=2&pubid=63835580>
7. Ψαρά Μ. (2008). *Αυξήθηκαν 15% οι αυτοκτονίες στην Ελλάδα.- Αυτοχειρίες μέσω Ιντερνέτ «10 εφήβους έχει διασώσει το αρμόδιο τμήμα της ΕΛ.ΑΣ.»*. Εφημερίδα το ΕΘΝΟΣ. [Πρόσβαση: 8/9/13] Διαθέσιμο:
<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=314511>

Μεταφρασμένη

1. Christakis, N., Fowler J. (2009). *Συνδεδεμένοι: Η Εκπληκτική Δύναμη των Κοινωνικών Δικτύων και πώς αυτά Διαμορφώνουν τη Ζωή μας*. Μτφ.: Ευγαλατάς Δ., Ρουμπέκας Ν. Αθήνα: Κάτοπτρο.
2. Durkheim, E., (1987). *Κοινωνικές αιτίες της αυτοκτονίας*. Μτφ.: Μαρκάκης Μ. Αθήνα: Γερ. Αναγνωστίδη.
3. Giddens A. (2002) *Κοινωνιολογία*. Μτφ.: Τσαούσης Δ. Γ. Εκδόσεις Gutenberg : Αθήνα.
4. Javeau, C. (2000), *Η Έρευνα με ερωτηματολόγιο. Το εγχειρίδιο του καλού ερευνητή*. Μτφ.: Τζαννόνε-Τζώρτζη Κ. Αθήνα: Τυπωθήτω.
5. Sassen S. (2011), *Κοινωνιολογία της Παγκοσμιοποίησης*, Μτφ.: Ρακκάς Γ. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Ξενόγλωσση

1. Amidon – Lusted, M., (2011). *Social Networking: Myspace, Facebook, Twitter*. Minnesota: ABDO Publishing Company.
2. Aquinas, T.(1947) *Summa Theologica*, New York: Benziger Brothers.

3. Backstrom, L., Huttenlocher, D., Kleinberg, J., Xiangyang, L. (2006). *Group Formation in Large Social Networks: Membership, Growth, and Evolution*. Philadelphia, Pennsylvania, USA: Cornell University.
4. Beratis S. (1986). *Suicide in southwestern Greece 1979-1984*. Acta Psychiatr Scand.
5. Breguet, T. (2007). *Frequently asked questions about cyberbullying*. New York: The Rosen Publishing Group, Inc.
6. Bryfonski, D., (2012). *The Global Impact Of Social Media*. GreenHaven Press.
7. Caplan, G. (1964). *Principles of Preventive Psychiatry*. Oxford, England: Basic Books.
8. Cavanagh, A., (2007). *Sociology in the Age of Internet*. New York: Series Editors: Alan Warde & Nick Crossley.
9. Chbeir, R., Al Bouna, B., (2013). *Security and Privacy Preserving in Social Networks*. Springer.
10. Editors of PhotoPreneur, (2010). *The Successful Flickr Photographer*.
11. Elovici, Y., Attshuler, Y., Cremers, A., Aharony, N., Pentland, A., (2013). *Security and Privacy in Social Networks*. Springer.
12. Esquirol, J.E.D.(1965). *Mental Maladies. A Treatise on Insanity*, (Translated by E.K. Hunt), Hefner, New York.
13. Estrada, E. (2011). *The Structure of Complex Networks: Theory and Applications*. Oxford University Press.
14. Freeman, Linton C. (2004). *The Development of Social Network Analysis: A Study In the Sociology of Science*: Empirical Press.
15. Goldberg, I. (1996). *Internet Addiction. Electronic message posted to Research Discussion List*. research@cmhcsys.com
16. Hodge, M. J. (2006). *The Fourth Amendment and privacy issues on the "new" Internet: Facebook.com and MySpace.com*. Southern Illinois University.
17. Jarboe, G., (2009). *YouTube and Video Marketing. An Hour A Day*: Sybex.
18. Jenkins, R., & Singh, B. (2000). General population strategies of suicide prevention. In K. Hawton, & K. Van Heeringen (Eds). *The international handbook of suicide and attempted suicide*.
19. Kadushin, Charles (2012). *Understanding Social Networks: Theories, Concepts and Findings*: Oxford University Press.

20. Lemish D., Liebes T., Seidmann V. (2001). *Gendered Media Meanings and Uses*. London: Lawrence Erlbaum Associates.
21. Livingston, J., (2008). *Founders at Work Stories of Startups' Early Days*. New York: Lead Editor Jeffrey Pepper.
22. McPherson M., Smith-Lovin L, Cook J (2001). *Birds of a Feather: Homophily in Social Networks*, p. 415–44.
23. Merian,S. (1763). *la Crainte de la Mort, Sur le Mepris de la Mort, Sur le Suicide, Memoire*. In volume XIX of the *histoire de l' Academie Royale des Sciences et Belles – Lettres de Berlin*.
24. Noor Al Deen, H., Hendricks, J., (2012). *Social Media: Usage and Impact*. Lexington Books.
25. Qualman, E., (2013). *Socialmonics, How Social Media Transforms The Way we Live and Do Business*. Second Edition, Hoboken New Jersey, Published by John Wiley and Sons, Inc.
26. Rainie, Lee and Barry Wellman. (2012). *Networked: The New Social Operating System*. MIT Press.
27. Rowell, R., (2011). *YouTube: The Company and Its Founders*. Minnesota: ABDO Publishing Company.
28. Rousseau, J.J. (1761). *La Nouvelle Heloisey*,: Lettres 21 et 22 Paris.
29. Rutledge, P., (2010). *Using LinkedIn*, Pearson Education, Inc.
30. Safran, C. (2010). *Social Media in Education*, Institute for Information Systems and Computer Media Graz University of Technology.
31. Scott, J. (2001). *Social network analysis: a handbook* : Springer publications.
32. Sheldrake, P., (2008). *The social web analytics ebook*. Published by Eric Jonker.
33. Shih C., (2009). *The Facebook Era: Tapping Online Social Networks to Build Better Products, Reach New Audiences, and Sell More Stuff*. Prentice Hall.
34. Shneidman, E. (1985). *Definition of suicide*. Northvale, NJ: Jason Aronson.
35. Stoll, Clifford. (2002). *Isolated by the Internet*. Mind Readings. Ed. Gary Colombo. Boston/New York: Bedford St. Martin's.
36. Sue, Sue, Sue, (1997). *Understanding Abnormal Behavior*. Fifth edition, Boston: Houghton Mifflin Company.
37. Trinder, M. (2000). *Bullying: A Challenge for Our Society*. Victorian Parenting Centre News.

38. Weber, L., (2009). *Marketing to the social web “how digital customers communities build your business*. Second Edition, Hoboken New Jersey, Published by John Wiley and Sons, Inc.
39. Wiley, J., Sons, L. (2004). *Psychotherapy with suicidal people. A person-centred Approach*. Antoon A. Leenaars: England.
40. Willard N, (2005). *Educator's Guide to Cyber bullying: addressing the harm caused by online*. D JD. America.
41. World Health Organization (1974). *Suicide and Attempted Suicide*. Geneva: Public Health Papers.

Ξερόγλωσσα Επιστημονικά Περιοδικά

1. Beard, K.W. (2005). *Internet Addiction: A review of current assessment techniques and potential assessment questions*. Psychology Department, Marshall University, Huntington. *Cyber Psychology & Behavior*, 8(1),pp: 7-14. [Πρόσβαση: 2/4/13] Διαθέσιμο: <http://online.liebertpub.com/doi/abs/10.1089/cpb.2005.8.7?journalCode=cpb>
2. Bhat, C. S. (2008). *Cyber Bullying: Overview and Strategies for School Counsellors, Guidance Officers, and All School Personnel*. *Australian Journal of Guidance & Counselling*. [Πρόσβαση: 18/8/13] Διαθέσιμο: <http://www.recoveryonpurpose.com/upload/Cyberbullying%20Overview%20and%20Strategies%20Australia.pdf>
3. Boyd D. (2008). *Taken Out of Context: American Teen Sociality in Networked Publics*, Berkeley, CA: University of California. Πρόσβαση: 3/8/13. Διαθέσιμο: www.danah.org/papers/TakenOutOfContext.pdf
4. Boyd D., Ellison N.B. (2007). *Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship* pp. 155-182. [Πρόσβαση 10/7/2013] Διαθέσιμο: <http://www.danah.org/papers/JCMCIntro.pdf>
5. Brandtzaeg, P., (2012). *Social Networking Sites: Their Users and Social Implications – A Longitudinal Study*, *Mediated Communication*, pp. 476-488, [Πρόσβαση:20-9-2013]. Διαθέσιμο : <http://www.slideshare.net/PetterB/social-implications-of-social-networking-sites>.

6. Brandtzæg & Heim (2009). “*Why People Use Social Networking Sites*”, A.A. Ozok and P. Zaphiris (Eds.): *Online Communities*, LNCS 5621, pp. 143–152. Πρόσβαση:3/8/13 Διαθέσιμο: http://www.academia.edu/907531/Why_People_Use_Social_Networking_Sites
7. Caplan S E. (2005). *A Social Skill Account of Problematic Internet Use*. *Journal of Communication*, 55(4) pp:721-736. [Πρόσβαση:23/5/13] Διαθέσιμο: [http://www.uam.es/personal_pdi/psicologia/pei/download/\[4\]Caplan2005ProblematicInternetUse.pdf](http://www.uam.es/personal_pdi/psicologia/pei/download/[4]Caplan2005ProblematicInternetUse.pdf)
8. Carlson, E. (2004). *National i-Safe Survey finds over half of students are being harassed online*. i-SAFE America Inc. [Πρόσβαση: 19/8/13] Διαθέσιμο: <http://www.dbprescott.com/internetbullying6.04.pdf>
9. Christakis, D. (2010). *Internet addiction: A 21st century epidemic?* *BMC Medicine*, USA 8:61. [Πρόσβαση: 15/9/13] Διαθέσιμο: <http://www.biomedcentral.com/content/pdf/1741-7015-8-61.pdf>
10. Collings SC, Kemp CG, (2010). *Death knocks, professional practice, and the public good: The media experience of suicide reporting in New Zealand*. New Zealand: Social Psychiatry & Population Mental Health Research Unit. 71(2) pp:244-8 [Πρόσβαση 10/7/13] Διαθέσιμο: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20398990>
11. Dogruer & all (2011). *What is the motivation for using Facebook?* *Procedia Social and Behavioral Sciences*, Vol. 15, pp. 2642–2646. [Πρόσβαση:7/8/13] Διαθέσιμο:<http://090803.wikispaces.com/file/view/ScienceDirect+What+is+the+motivation+for+using+Facebook.pdf>
12. Economou M, Madianos M, Theleritis C, Peppou LE, Stefanis CN (2011). *Increased suicidality amid economic crisis in Greece*. *Lancet*. 2011 Oct 22 378, (9801) Pp: 1459, [Πρόσβαση 4/8/13] Διαθέσιμο: [http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(11\)61638-3/fulltext](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(11)61638-3/fulltext)
13. Economou M, Madianos M, Peppou LE, Theleritis C, Patelakis A, Stefanis C (2013). *Suicidal ideation and reported suicide attempts in Greece during the economic crisis*. *World Psychiatry* 12(1)Pp:53–59. [Πρόσβαση: 3/7/13] Διαθέσιμο: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3619166/>
14. Ellison, N. B., Steinfield, C. & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook “Friends”: Social capital and college students’ use of online social network

- sites. *Journal of Computer – Mediated Communication*. 12(4) pp. 1143 – 1168. Πρόσβαση:10/9/13. Διαθέσιμο:
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2007.00367.x/full>
15. Garlow SJ, Rosenberg J, Moore JD, Haas AP, Koestner B, Hendin H, Nemeroff CB (2008). *Depression, desperation, and suicidal ideation in college students: results from the American Foundation for Suicide Prevention College Screening Project at Emory University*. Atlanta, *Depress Anxiety*. 25(6) pp:482-8. [Πρόσβαση: 5/7/13] Διαθέσιμο:
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17559087>
 16. Govan, F. (2010). *Woman posted “suicide note” on Facebook then jumped to her death*. *Telegraph*. [Πρόσβαση:9/8/13] Διαθέσιμο:
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/spain/7206611/Woman-posted-suicide-note-on-facebook-then-jumped-to-her-death.html>
 17. Gross, R., & Acquisti, A., (2005). *Information Revelation and Privacy in Online Social Networks*. Proceedings of WPES’05 pp. 71-80. New York. Alexandria, VA : ACM. [Πρόσβαση:3/5/13] Διαθέσιμο:
<http://heinz.cmu.edu/~acquisti/papers/privacy-facebook-gross-acquisti.pdf>
 18. Hakanen., J., Upanne, M. (1996). Evaluation strategy for Finland’s suicide prevention project. *The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, 17(4) pp: 167-174. [Πρόσβαση: 7/7/13] Διαθέσιμο:
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/?term=2.%09Hakanen.%2C+J.%2C+Upanne%2C+M.+%281996%29.+Evaluation+strategy+for+Finland%E2%80%99s+suicide+prevention+project.+The+Journal+of+Crisis+Intervention+and+Suicide+Prevention%2C+17%3A+4%2C+167-174>
 19. Jagatic, T., Johnson, N., Jakobsson, M., & Menczer, F., (2007). *Social Phishing*. *Communications of the ACM*, 5 (10), pp. 94-100. [Πρόσβαση:3/5/13] Διαθέσιμο:<http://www.mendeley.com/catalog/social-phishing-3/>
 20. Judd R., (2012). *Ethical Consequences of Using Social Network Sites for Students in Professional Social Work Programs*. *Journal of Social Work Values and Ethics*. 9(1) pp. 1-12. [Πρόσβαση: 17/10/13] Διαθέσιμο:
<http://www.socialworker.com/jswve/spring12/spr122.pdf>
 21. Katalapudi, R., Chellappan, S., Montgomery, F., Wunsch, D., Lutzen, K. (2012). *Associating Internet Usage with Depressive Behavior Among*

- College Students*. IEEE Society on Social Implications of Technology. [Πρόσβαση: 12/4/2013] Διαθέσιμο: <http://ieeexplore.ieee.org/xpl/login>
22. Kevin, W. (2010). *Measuring Tweets*. Twitter blog. [Πρόσβαση: 3/9/13] Διαθέσιμο: <https://blog.twitter.com/2010/measuring-tweets>
23. Kim K, Ryu E, Chon MY, Yeun EJ, Choi SY, Seo JS, Nam BW (2006). *Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: a questionnaire survey*. Korean: Department of Nursing, Chung-Ang University. 43(2) pp.185-92. [Πρόσβαση:12/7/13] Διαθέσιμο: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16427966>
24. Kubey R. W, Lavin M J, Barrows J. R (2001). *Internet use and collegiate academic performance decrements: early findings*. 51(2) pp:366–382 *Journal of Communication*. [Πρόσβαση:1/7/13] Διαθέσιμο: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1460-2466.2001.tb02885.x/abstract>
25. Larson, M. (2010). *The Relevancy of Twitter to Patron Usage and Workflow Processes in Libraries*. E Learn Magazine. [Πρόσβαση: 5/8/13] Διαθέσιμο: <http://elearnmag.acm.org/featured.cfm?aid=1890747>
26. Leung L., Lee P., (2011). *The influences of information literacy, internet addiction and parenting styles on internet risks*. *New Media & Society*, Chinese University of Hong Kong, Hong Kong, 14 (1) Pp:117-136. [Πρόσβαση: 15/9/13] Διαθέσιμο: [http://www.com.cuhk.edu.hk/ccpos/en/pdf/Internet%20Risk%20\(OnlineFirst\).pdf](http://www.com.cuhk.edu.hk/ccpos/en/pdf/Internet%20Risk%20(OnlineFirst).pdf)
27. Luxton D. D, June J. D, Fairall J. M. (2012). *Social Media and Suicide: A Public Health Perspective*. National Center for Telehealth and Technology: USA. [Πρόσβαση: 19/8/13] Διαθέσιμο: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22401525>
28. Morahan-Martin J. & Schumacher P. (2000). *Incidence and correlates of pathological Internet use among college students*. *Computers in Human Behavior*, 16 (1) pp:13-29.[Πρόσβαση: 27/5/2013] Διαθέσιμο: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563299000497>
29. Obrist, M., Geerts, D., Brandtzæg, P. B., Tscheligi, M. (2008). “*Design for creating, uploading and sharing user generated content*”, *Human Factors in Computing Systems*, pp.2391–2394. ACM, Florence. [Πρόσβαση:6/7/13]

Διαθέσιμο:http://www.academia.edu/789519/Design_for_creating_uploading_and_sharing_user_generated_content

30. Pantic I, Damjanovic A, Todorovic J, Topalovic D, Bojovic-Jovic D, Ristic S, Pantic S. (2012). *Association between online social networking and depression in high school students: behavioral physiology viewpoint*. Croatia: Psychiatria Danubina. 24(1) pp.90-3 [Πρόσβαση:25/8/13]
Διαθέσιμο:
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22447092>
31. Romero et al (2011). “*Consumer adoption of social networking sites: implications for theory and practice*”, Journal of Research in Interactive Marketing, Vol. 5 No. 2/3. [Πρόσβαση:12/8/13] Διαθέσιμο:
<http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=2040-7122&volume=5&issue=2&articleid=1958946&show=pdf>
32. Rudd, M. D., Berman, A. L., Joiner, E. T., Matthew, K. N., Silverman, M. M., Mandrusiak, M., Van Orden, K. A., & Witte, T. (2006). Warning signs for suicide: theory, research and clinical applications. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 36(3) pp.255-262. [Πρόσβαση: 10/9/13] Διαθέσιμο:
http://www.wjh.harvard.edu/~nock/nocklab/Rudd%20et%20al_warning%20signs%20for%20suicide_2006.pdf
33. Ruder T. D, Hatch G. M, Ampanozi G, Thali M. J, Fischer N. (2011). *Suicide announcement on Facebook*. Switzerland: Institute of Forensic Medicine, University of Bern. 32(5) pp.280-2 [Πρόσβαση:18/7/13]
Διαθέσιμο:
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21940257>
34. Shapira N. A., Lessig M. C., Goldsmith T. D., Szabo S. T., Lazoritz M., Gold M. S., & Stein D. J. (2003). *Problematic Internet use: Proposed classification and diagnostic criteria*. Research Article. Depression and Anxiety. 17 pp: 207-216. [Πρόσβαση: 14/9/13] Διαθέσιμο:
http://www.academia.edu/951722/Problematic_internet_use_proposed_classification_and_diagnostic_criteria
35. Shek, Daniel T.L. / Yu, Lu (2012). *Internet addiction in Hong Kong adolescents: profiles and psychosocial correlates*. International Journal on Disability and Human Development. 11(2), Pp: 133–142. [Πρόσβαση: 10/6/13]

- Διαθέσιμο: <http://www.degruyter.com/view/j/ijdhhd.2012.11.issue-2/ijdhhd-2012-0023/ijdhhd-2012-0023.xml>
36. Vickers H. (2012). *Social networks and media coverage are blamed for series of teenage suicides in Russia*. Russia: BMJ. Διαθέσιμο: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22550352>
37. Willard, N. (2007) *Cyberbullying and Cyberthreats. Responding to the challenge of online social aggression, threats and distress*. Malloy. Inc. America. [Πρόσβαση: 27/8/13] Διαθέσιμο: [http://www.google.gr/books?hl=el&lr=&id=VyTdG2BTnl4C&oi=fnd&pg=PP7&dq=Willard,+N.+\(2007\).#v=onepage&q&f=false](http://www.google.gr/books?hl=el&lr=&id=VyTdG2BTnl4C&oi=fnd&pg=PP7&dq=Willard,+N.+(2007).#v=onepage&q&f=false)
38. Wolak, J., Mitchell, K., & Finkelhor, D. (2006). *Online victimization of youth: Five years later*. National Center for Missing and Exploited Children, Crimes Against Children Research. [Πρόσβαση: 19/8/13] Διαθέσιμο: <http://www.unh.edu/ccrc/pdf/CV138.pdf>
39. Young K. (1998). *Internet Addiction: The emergence of a new clinical disorder*. Cyber Psychology and Behavior. 3, pp:237-244 [Πρόσβαση: 12/9/13] Διαθέσιμο: <http://online.liebertpub.com/doi/abs/10.1089/cpb.1998.1.237>
40. Young Kimberly S. (2007). *Treatment Outcomes with Internet Addicts Center for Internet Addiction*. CyberPsychology & Behavior. 10(5) pp. 671-679. [Πρόσβαση: 14/9/13] Διαθέσιμο: <http://netaddiction.com/articles/Treatment.pdf>
41. Zhao S., Grasmuck S., Martin J. (2008). *Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationship*. Computers in Human Behavior. United States. 24 (5) pp. 1816-1836. [Πρόσβαση: 14/10/13] Διαθέσιμο: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563208000204>

Άρθρα online Ξενόγλωσσων Εφημερίδων.

1. BBC NEWS (2011). *Facebook bullying suicide boy's parents in law change call* [Πρόσβαση: 4/5/13] Διαθέσιμο: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-birmingham-14121631>

Ιστοσελίδες.

1. <http://www.saferinternet.gr>
2. <http://www.saferinternet.gr/index.php?parentobjId=Page187>
3. www.safeline.gr
4. www.hasiad.gr
5. http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1763&Itemid=378p
6. <http://www.kethea.gr>
7. www.klimaka.org
8. <http://www.suicide-help.gr/index.php?page=about>
9. <http://netaddiction.com/internet-addiction-test/>
10. <http://www.globaladdiction.org/dldocs/GLOBALADDICTION-Scales-InternetAddictionTest.pdf>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ενημερωτικό σημείωμα

Αγαπητοί/ές συμμετέχοντες/ουσες,

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος της πτυχιακής μας εργασίας, στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Ηρακλείου Κρήτης και εξετάζει τις στάσεις και αντιλήψεις των φοιτητών σχετικά με τους ισότοπους κοινωνικής δικτύωσης και τάσεις αυτοκτονίας.

Πριν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι σημαντικό να γνωρίζετε τα παρακάτω:

A) Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι προαιρετική και ανώνυμη.

B) Οι πληροφορίες που θα δώσετε είναι εμπιστευτικές και διαθέσιμες αποκλειστικά στα πρόσωπα που υλοποιούν την έρευνα.

Γ) Οι πληροφορίες που θα δώσετε θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της έρευνας.

Δ) Παρακαλούμε να απαντήσετε με ειλικρίνεια τις ερωτήσεις.

Για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτούνται περίπου 10 λεπτά.

Σας προσκαλούμε, λοιπόν, να συμβάλετε σε αυτή την προσπάθεια με τη συμμετοχή σας στην παρούσα μελέτη.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

Με εκτίμηση

Οι εκπαιδευόμενες κοινωνικοί λειτουργοί

Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας

ΤΕΙ Κρήτης

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ - ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ/ΡΙΩΝ ΤΟΥ ΤΕΙ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ.**

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

A.A.E.□□□

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ: ΑΡΒΑΝΙΤΙΔΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ
ΔΡΟΥΔΑΚΗ ΣΟΦΙΑ-ANNA
ΤΣΑΒΟΛΑΚΗ ΝΕΚΤΑΡΙΑ- ΚΛΕΑΝΘΗ**

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

2013

(SD1) **Φύλο** (1) Άνδρας (2) Γυναίκα

(SD2) **Ηλικία** ____ (έτη)

(SD3) **Σχολή** _____

(SD4) **Τμήμα** _____

(SD5) **Εξάμηνο** _____

(SD6) **Τόπος που έχετε ζήσει τα περισσότερα χρόνια της ζωής σας:**

- (1) Χωριό
(2) Κομόπολη (έως 10.000 κάτοικοι)
(3) Πόλη (έως 50.000 κάτοικοι)
(4) Μεγάλη πόλη (πάνω από 50.000 κάτοικοι)
(5) Μεγάλο αστικό κέντρο

(SD7) **Οικογενειακή κατάσταση**

- (1) Έγγαμος
(2) Άγαμος
(3) Διεζευγμένος
(4) Σε διάσταση
(5) Χήρος

(SD8) **Οικονομική κατάσταση.**

- (1) Πολύ άσχημη
(2) Άσχημη
(3) Μέτρια
(4) Καλή
(5) Πολύ καλή

(SD9) **Έχετε ακούσει τον όρο social networks(ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης);**

- (1) ΝΑΙ (2) ΟΧΙ

(SD10) **Διατηρείτε λογαριασμό σε κάποιο από τους παρακάτω ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης (social networks) ;**

- (1) ΝΑΙ (2) ΟΧΙ

(SD11) **Αν ΝΑΙ σε ποιον ή ποιους;**

(1)	Facebook	☐
(2)	Hi5	☐
(3)	My Space	☐
(4)	Twitter	☐
(5)	Linkedin	☐
(6)	Google+	☐
(7)	Άλλο	☐

(SD12) **Πόσο καιρό διατηρείτε λογαριασμό σε κάποιο ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης (social networks);**

Κοινωνικά δίκτυα (Social networks)	> 1 έτος (0)	1-3 έτη (1)	4-5 έτη (2)	<5έτη (3)	Δεν χρησιμοποιώ (4)
(SD12.1) Facebook					
(SD12.2) Hi5					
(SD12.3) My Space					
(SD12.4) Twitter					
(SD12.5) Linked in					
(SD12.6) Google+					
(SD12.7) Άλλο					

(SD13) **Για ποιους λόγους επισκέπτεστε τις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης ; (Επιλέξτε όσες απαντήσεις θεωρείτε κατάλληλες).**

- (1) Ενημέρωση/ Πληροφόρηση
- (2) Επειδή προσκλήθηκα
- (3) Ψυχαγωγία/ Διασκέδαση
- (4) Γνωριμία/ Κοινωνικές σχέσεις
- (5) Είναι της μόδας
- (6) Επικοινωνία/ Ανταλλαγή απόψεων
- (7) Γνώση/ μόρφωση
- (8) Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου
- (9) Επαγγελματικοί λόγοι

(SD14) **Πόσο χρόνο ξοδεύεις στο λογαριασμό σου καθημερινά;**

- (1) Λιγότερο από 30 λεπτά
- (2) 30 με 60 λεπτά
- (3) 60 με 90
- (4) 90 με 120 λεπτά
- (5) Παραπάνω από 120 λεπτά

(SD15) **Πόσο συχνά συμβαίνουν τα παρακάτω κατά τη χρήση κάποιου ιστότοπου κοινωνικής δικτύωσης (social networks); (μία απάντηση)**

		Καθόλου (0)	Λίγο (1)	Μέτρια (2)	Πολύ (3)	Πάρα πολύ (4)
(SD15.1)	Πόσο συχνά διαπιστώνετε ότι ασχολείστε με τα social networks περισσότερο από ότι σκοπεύατε ;					
(SD15.2)	Πόσο συχνά προτιμάτε την ενασχόληση με τα social networks από την παρέα με φίλους σας ;					
(SD15.3)	Πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των social networks;					
(SD15.4)	Πόσο συχνά ελέγχετε τον προσωπικό λογαριασμό σας πριν από κάτι άλλο που έχετε να κάνετε ;					

(SD15.5)	Πόσο συχνά προσπαθείτε να ελαττώσετε το χρονικό διάστημα που ξοδεύετε on-line στα social networks και αποτυγχάνετε ;					
(SD15.6)	Πόσο συχνά οι άλλοι παραπονιούνται σε σας για το χρονικό διάστημα που ξοδεύετε on-line στα social networks ;					
(SD15.7)	Πόσο συχνά δεν καταφέρνετε να αποδώσετε στην βαθμολογία σας ή στις φοιτητικές σας εργασίες λόγω του χρόνου που ξοδεύεται στα social networks ;					
(SD15.8)	Πόσο συχνά η απόδοση εργασίας ή παραγωγικότητας υποφέρει λόγω του χρόνου που ξοδεύετε στα social networks ;					
(SD15.9)	Πόσο συχνά πιάνετε τον εαυτό σας να λέει λίγα λεπτά ακόμα ;					
(SD15.10)	Πόσο συχνά χάνετε τον ύπνο σας επειδή ξενυχτάτε στα social networks όλη την νύχτα ;					
(SD15.11)	Πόσο συχνά προσπαθείτε να κρύψετε πόση ώρα ήσασταν σε on- line σύνδεση;					
(SD15.12)	Πόσο συχνά φοβάστε ότι η ζωή σας χωρίς τα social networks θα ήταν βαρετή, άδεια και δυστυχισμένη ;					
(SD15.13)	Πόσο συχνά εξοργίζεστε και χάνετε την ψυχραιμία σας όταν κάποιος σας ενοχλεί ενώ βρίσκεστε on-line ;					
(SD15.14)	Πόσο συχνά αισθάνεστε καταθλιπτικοί, ευμετάβλητοι ή νευρικοί όταν δεν βρίσκεστε σε on-line σύνδεση ;					

(SD16) Υποδείξτε με X το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας, στις παρακάτω προτάσεις.

		Διαφωνώ έντονα (0)	Διαφωνώ (1)	Ουδέτερος (2)	Συμφωνώ (3)	Συμφωνώ έντονα (4)
(SD16.1)	Δεν καταφέρνω να αποδώσω στις φοιτητικές μου υποχρεώσεις (π.χ. εργασίες, διάβασμα), λόγω του χρονικού διαστήματος που ξοδεύω σε κάποιο ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης .					
(SD16.2)	Η εικονική ζωή των social networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή.					

(SD16.3)	Η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση.					
(SD16.4)	Η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλει στη μείωση των ενδιαφερόντων μου.					
(SD16.5)	Η ενασχόληση με τα social networks συμβάλλουν στην παραμέληση του εαυτού μου.					
(SD16.6)	Η ζωή των φίλων που έχω στα social networks είναι πολύ καλύτερη σε σύγκριση με την δική μου.					
(SD16.7)	Τα social networks συμβάλλουν στην χαμηλή αυτοεκτίμηση.					
(SD16.8)	Τα social networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις.					
(SD16.9)	Τα social networks συμβάλλουν στην εμφάνιση κατάθλιψης.					
(SD16.10)	Τα social networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας.					

(SD17) Πόσο συχνά συμβαίνουν τα παρακάτω κατά τη διάρκεια ή ύστερα από τη χρήση κάποιου ιστότοπου κοινωνικής δικτύωσης (social networks); (μία απάντηση)

		Καθόλου (0)	Λίγο (1)	Μέτρια (2)	Πολύ (3)	Πάρα πολύ (4)
(SD17.1)	Μου αρέσει να κρυφοκοιτάζω την ζωή των φίλων μου όταν είμαι συνδεδεμένος στα social networks.					
(SD17.2)	Όταν είμαι στα social networks έχω νιώσει αισθήματα ζήλιας.					
(SD17.3)	Έχω αναρτήσει ψεύτικα στοιχεία για μένα, για να κάνω τους άλλους να με θαυμάσουν.					
(SD17.4)	Έχω νιώσει ότι η ζωή των φίλων που έχω στα social networks είναι καλύτερη από εμένα.					
(SD17.5)	Όταν δεν έχω πρόσβαση στα social networks θλίβομαι.					
(SD17.6)	Έχω δεχτεί παρενόχληση ή απειλές από φίλους μου στα social networks.					
(SD17.7)	Έχω νιώσει τραυματική εμπειρία στα social networks.					
(SD17.8)	Έχω νιώσει αισθήματα μελαγχολίας απελπισίας κι αδιεξόδου.					

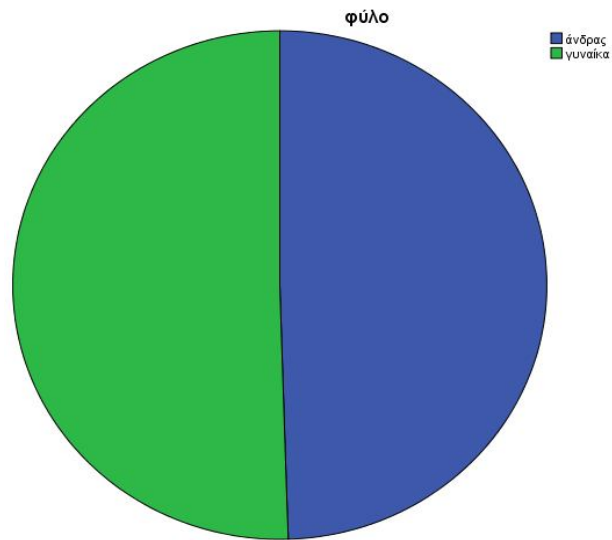
(SD17.9)	Κάποια στιγμή ένοιωσα ότι η ζωή μου δεν έχει κανένα νόημα.					
(SD17.10)	Κάποια στιγμή σκέφτηκα να αυτοκτονήσω.					
(SD17.11)	Έχω επισκεφτεί ιστοσελίδες διαδικτυακών αυτοκτονιών.					
(SD17.12)	Έχω εκφράσει στο προφίλ του προσωπικού λογαριασμού μου σκέψεις αυτοκτονίας.					
(SD17.13)	Φίλοι που έχω στα social networks έχουν εκφράσει την επιθυμία τους να αυτοκτονήσουν.					
(SD17.14)	Κάποια στιγμή προσπάθησα να αυτοκτονήσω.					

Ευχαριστούμε για το χρόνο σας!!!

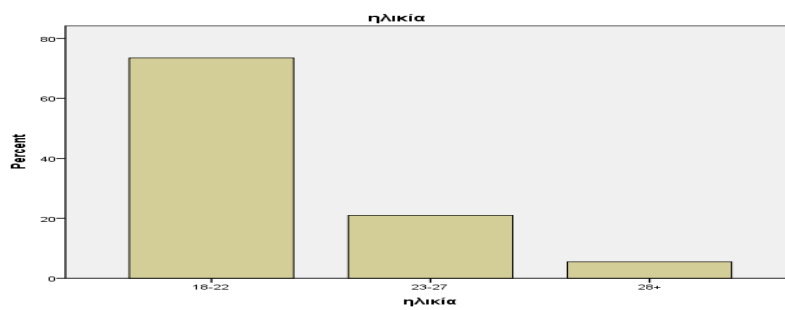
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΠΙΝΑΚΕΣ – ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

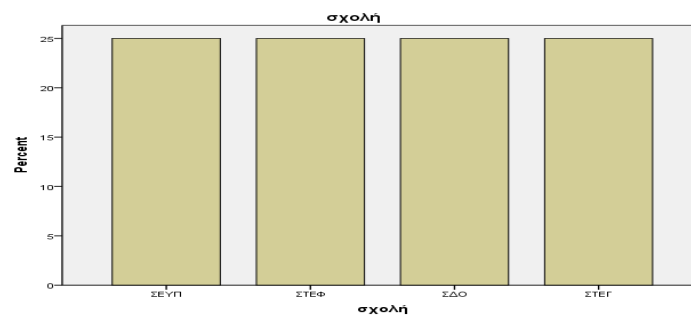
2.1 Φύλο

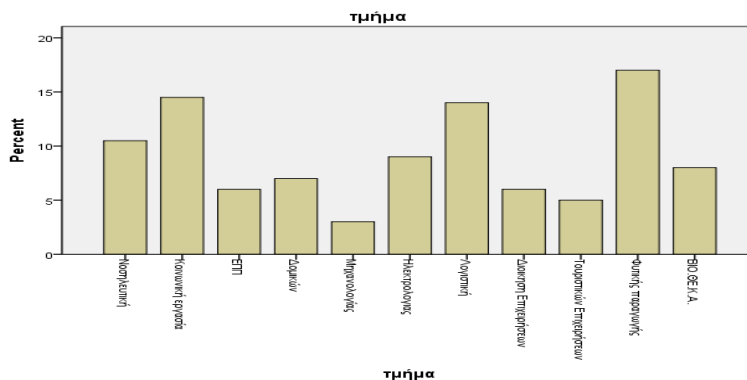
2.2 Ηλικία

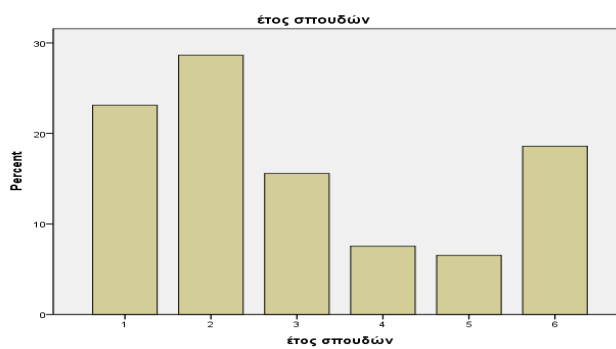
2.3 Σχολή

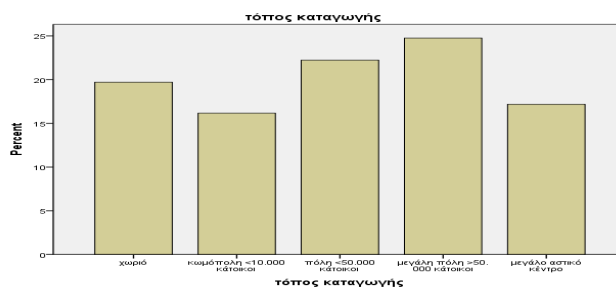
2.4 Τμήμα

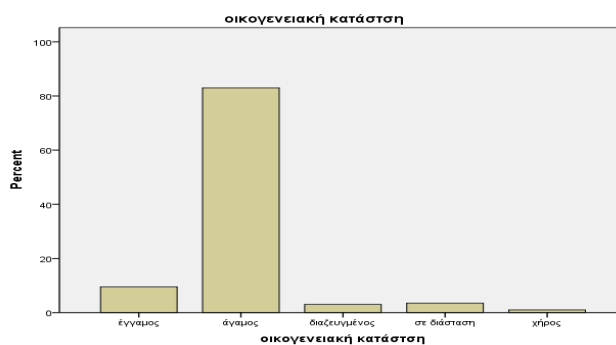
2.5 Έτος Σπουδών

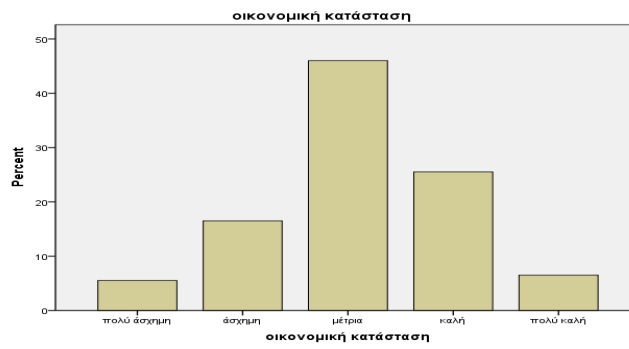
2.6 Τόπος Καταγωγής

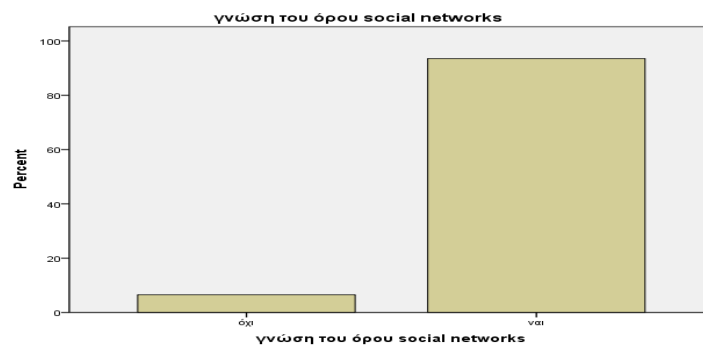
2.7 Οικογενειακή Κατάσταση

2.8 Οικονομική Κατάσταση

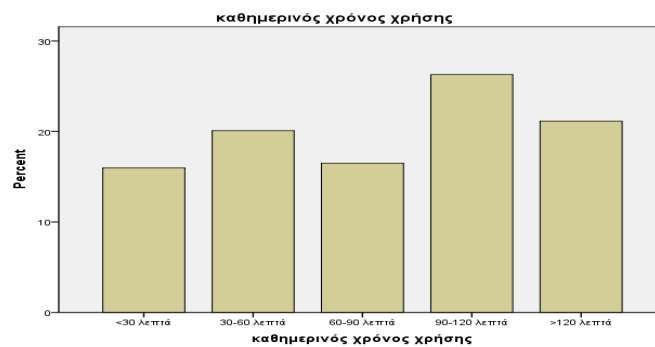
2.9 Γνώση του όρου Social Networks.

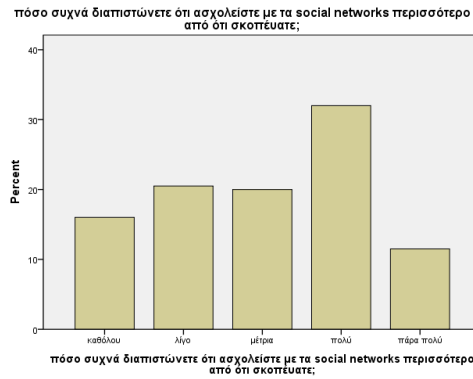
2.10 Διατήρηση λογαριασμού σε Social Networks.

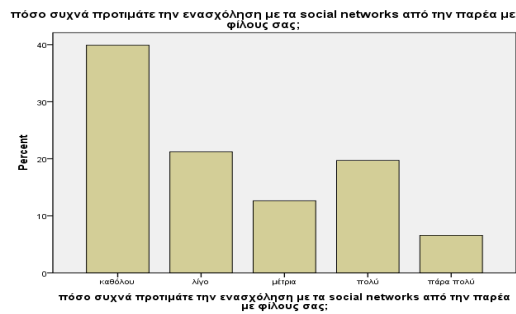
2.11 Καθημερινός Χρόνος Χρήσης

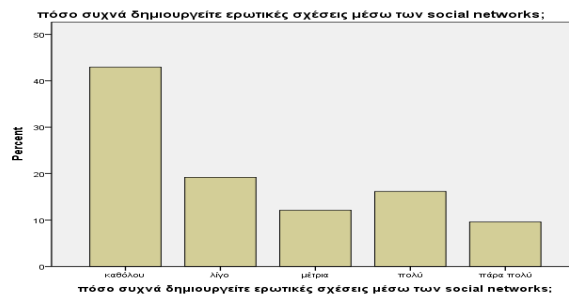
2.12 Πόσο συχνά διαπιστώνετε ότι ασχολείστε με τα Social Networks περισσότερο από ότι σκοπεύατε;

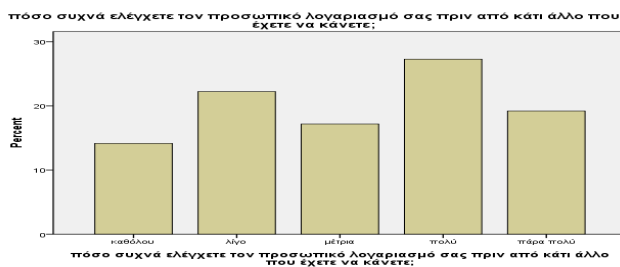
2.13 Πόσο συχνά προτιμάτε την ενασχόληση με τα Social Networks από την παρέα με φίλους σας;

2.14 Πόσο συχνά δημιουργείτε ερωτικές σχέσεις μέσω των Social Networks;

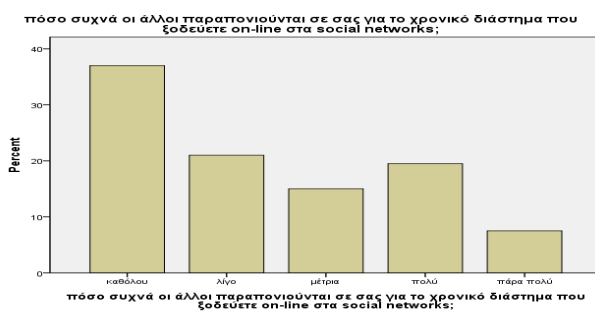
2.15 Πόσο συχνά ελέγχετε τον προσωπικό λογαριασμό σας πριν από κάτι άλλο που έχετε να κάνετε;

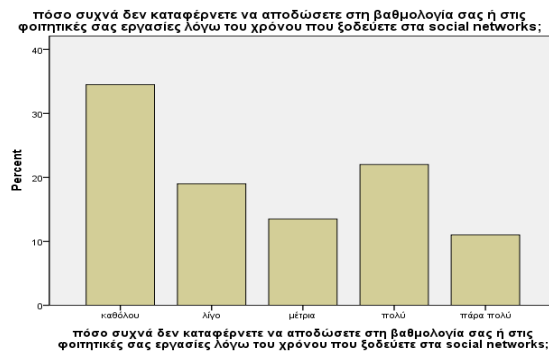
2.16 Πόσο συχνά προσπαθείτε να ελαττώσετε το χρονικό διάστημα που ξοδεύετε on-line στα Social Networks και αποτυγχάνετε;

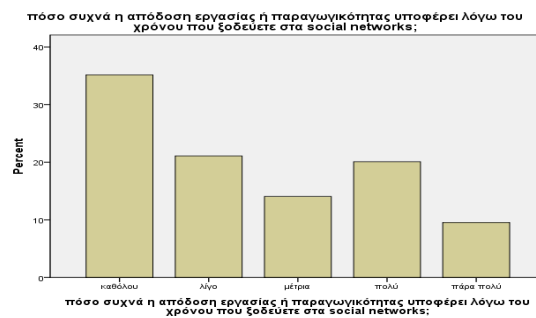
2.17 Πόσο συχνά οι άλλοι παραπονιούνται σε σας για το χρονικό διάστημα που ξοδεύετε on-line στα Social Networks;

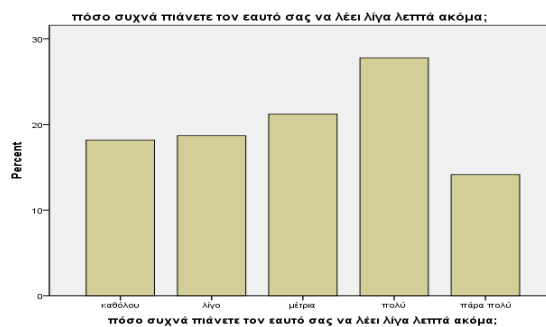
2.18 Πόσο συχνά δεν καταφέρνετε να αποδώσετε στη βαθμολογία σας ή στις φοιτητικές σας εργασίες λόγω του χρόνου που ξοδεύετε στα Social Networks;

2.19 Πόσο συχνά η απόδοση εργασίας ή παραγωγικότητας υποφέρει λόγω του χρόνου που ξοδεύετε στα Social Networks;

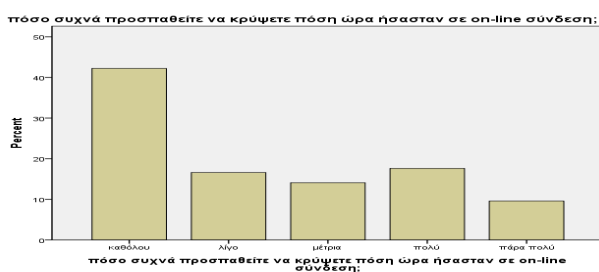
2.20 Πόσο συχνά πιάνετε τον εαυτό σας να λείει λίγα λεπτά ακόμα;

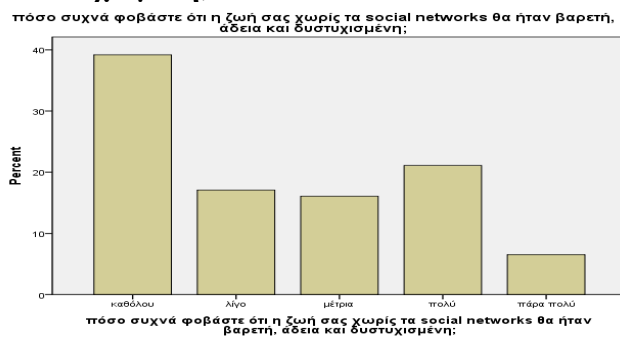
2.21 Πόσο συχνά χάνετε τον ύπνο σας επειδή ξενυχτάτε στα Social Networks όλη τη νύχτα;

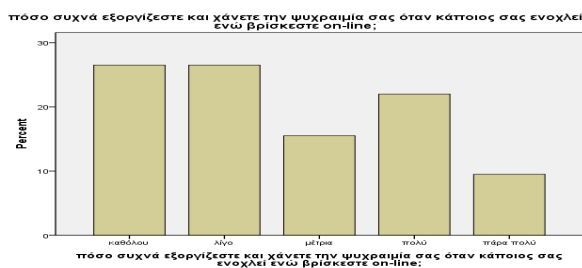
2.22 Πόσο συχνά προσπαθείτε να κρύψετε πόση ώρα ήσασταν σε on-line σύνδεση;

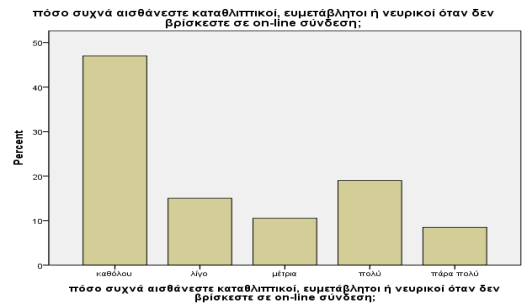
2.23 Πόσο συχνά φοβάστε ότι η ζωή σας χωρίς τα Social Networks θα ήταν βαρετή, άδεια και δυστυχισμένη;

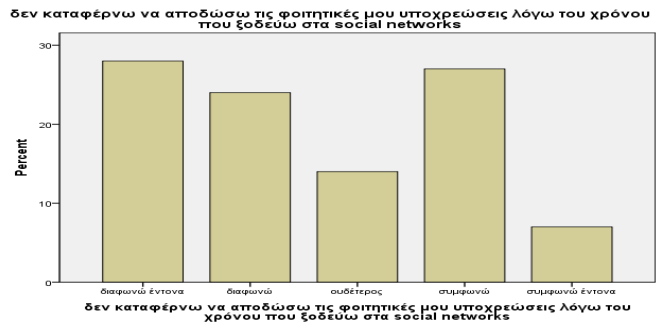
2.24 Πόσο συχνά εξοργίζεστε και χάνετε την ψυχραιμία σας όταν κάποιος σας ενοχλεί ενώ βρίσκεστε on-line;

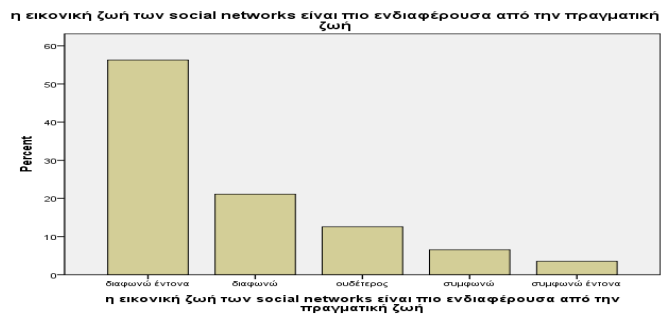
2.25 Πόσο συχνά αισθάνεστε καταθλιπτικοί, ευμετάβλητοι ή νευρικοί όταν δεν βρίσκεστε σε on- line σύνδεση;

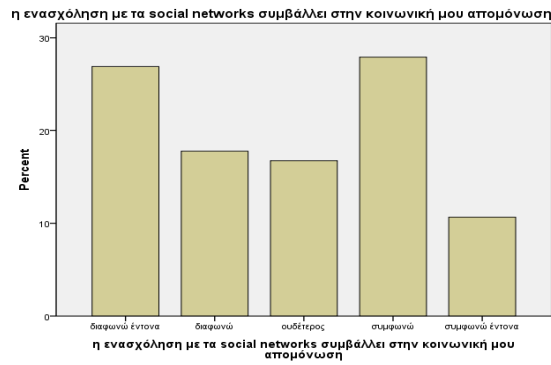
2.26 Δεν καταφέρνω να αποδώσω τις φοιτητικές μου υποχρεώσεις λόγω του χρόνου που ξοδεύω στα Social Networks.

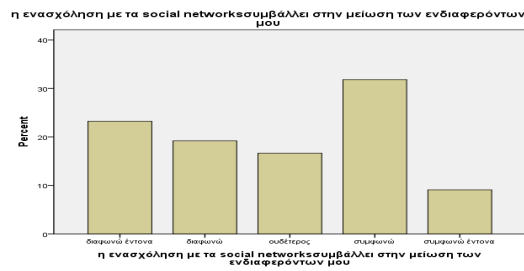
2.27 Η εικονική ζωή των Social Networks είναι πιο ενδιαφέρουσα από την πραγματική ζωή.

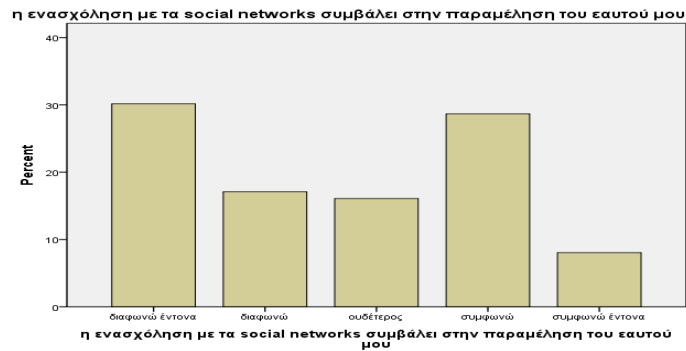
2.28 Η ενασχόληση με τα Social Networks συμβάλλει στην κοινωνική μου απομόνωση.

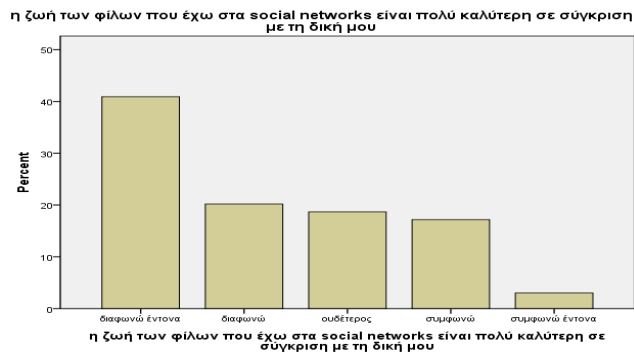
2.29 Η ενασχόληση με τα Social Networks συμβάλλει στην μείωση των ενδιαφερόντων μου.

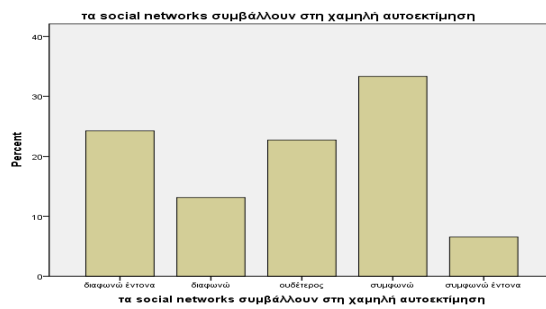
2.30 Η ενασχόληση με τα Social Networks συμβάλλει στην παραμέληση του εαυτού μου.

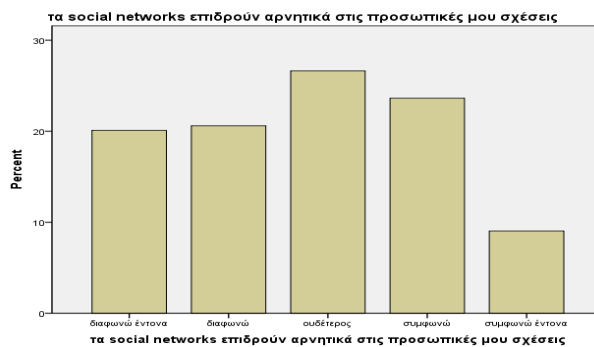
2.31 Η ζωή των φίλων που έχω στα Social Networks είναι πολύ καλύτερη σε σύγκριση με τη δική μου.

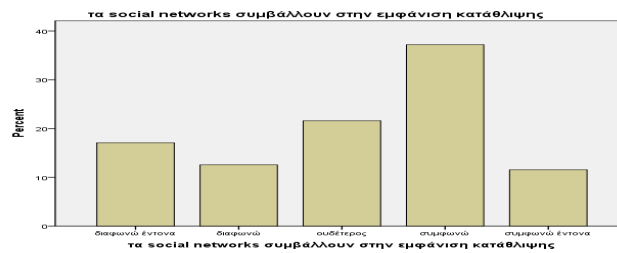
2.32 Τα Social Networks συμβάλλουν στη χαμηλή αυτοεκτίμηση.

2.33 Τα Social Networks επιδρούν αρνητικά στις προσωπικές μου σχέσεις.

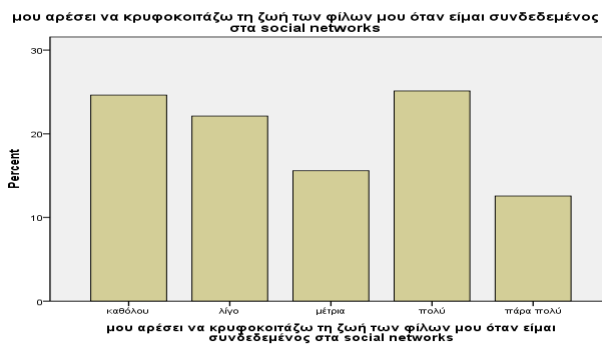
2.34 Τα Social Networks συμβάλλουν στην εμφάνιση κατάθλιψης.

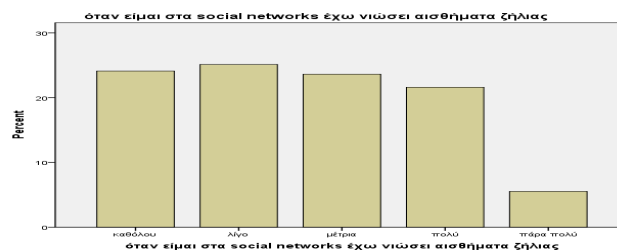
2.35 Τα Social Networks σχετίζονται με την εμφάνιση τάσεων αυτοκτονίας.

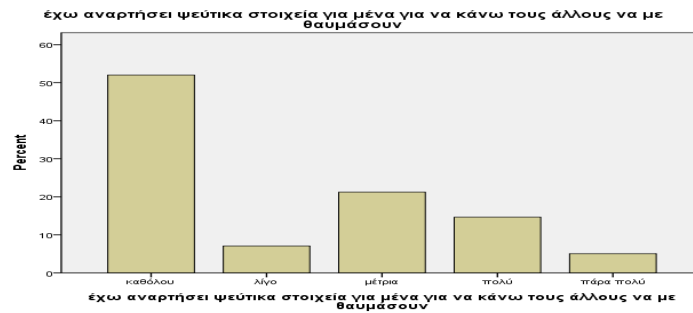
2.36 Μου αρέσει να κρυφοκοιτάζω τη ζωή των φίλων μου όταν είμαι συνδεδεμένος στα Social Networks.

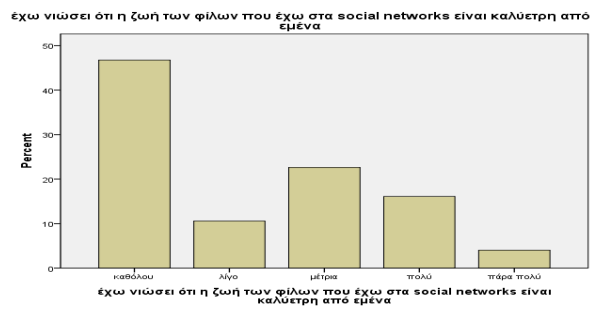
2.37 Όταν είμαι στα Social Networks έχω νιώσει αισθήματα ζήλιας.

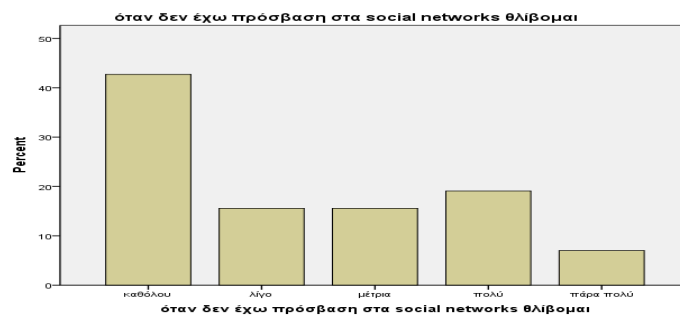
2.38 Έχω αναρτήσει ψεύτικα στοιχεία για μένα για να κάνω τους άλλους να με θαυμάσουν.

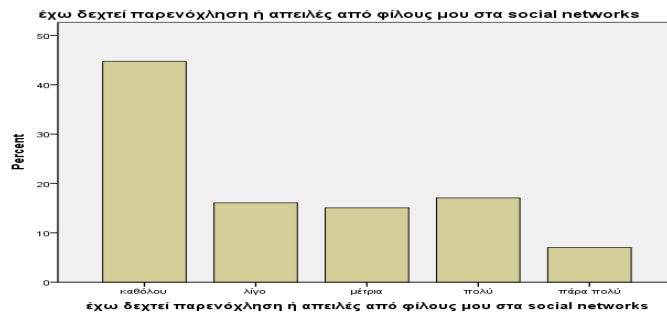
2.39 Έχω νιώσει ότι η ζωή των φίλων που έχω στα Social Networks είναι καλύτερη από εμένα.

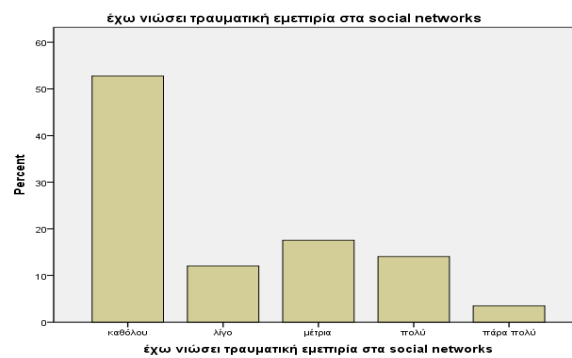
2.40 Όταν δεν έχω πρόσβαση στα Social Networks θλίβομαι.

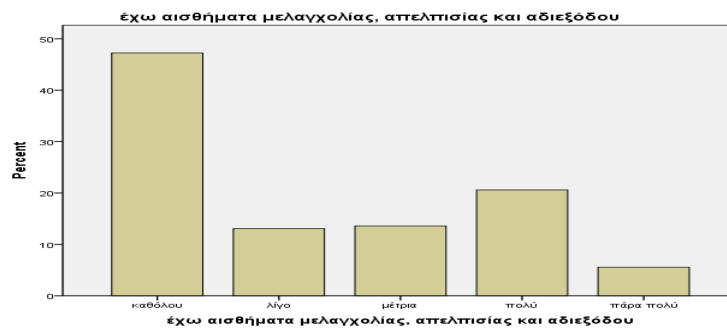
2.41 Έχω δεχτεί παρενόχληση ή απειλές από φίλους μου στα Social Networks.

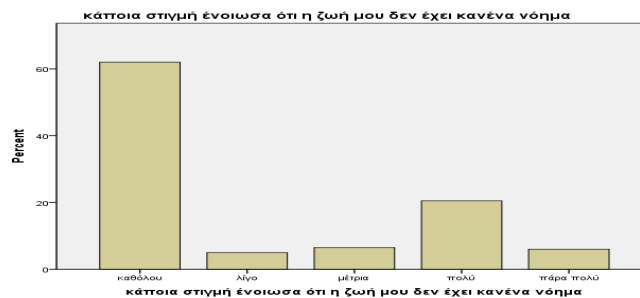
2.42 Έχω νιώσει τραυματική εμπειρία στα Social Networks.

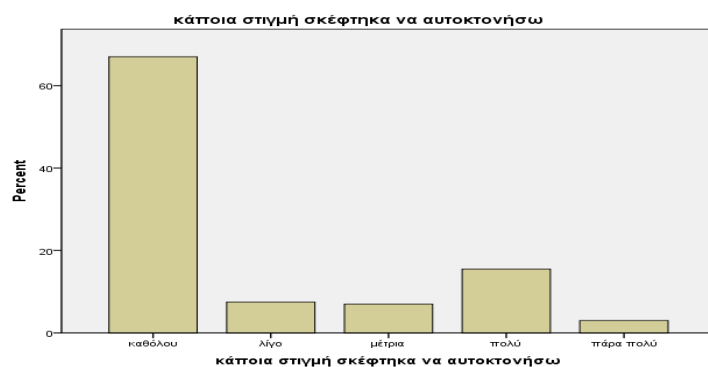
2.43 Έχω αισθήματα μελαγχολίας, απελπισίας και αδιεξόδου.

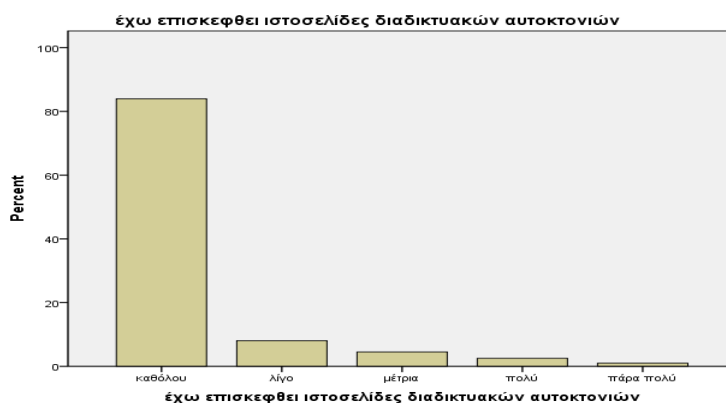
2.44 Κάποια στιγμή ένοιωσα ότι η ζωή μου δεν έχει κανένα νόημα.

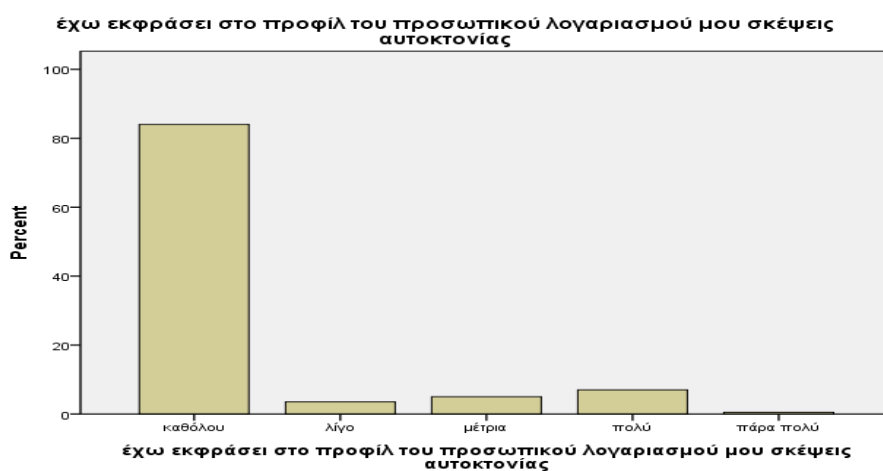
2.45 Κάποια στιγμή σκέφτηκα να αυτοκτονήσω.

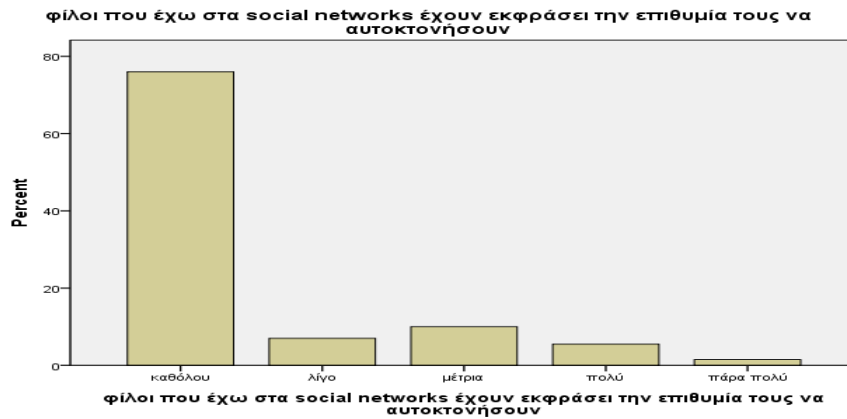
2.46 Έχω επισκεφτεί ιστοσελίδες διαδικτυακών αυτοκτονιών.

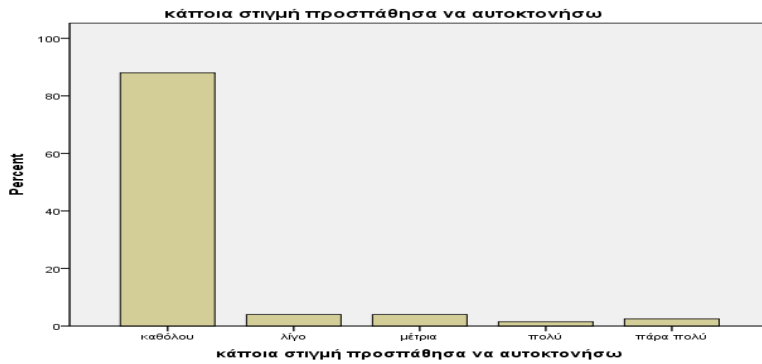
2.47 Έχω εκφράσει στο προφίλ του προσωπικού λογαριασμού μου σκέψεις αυτοκτονίας.

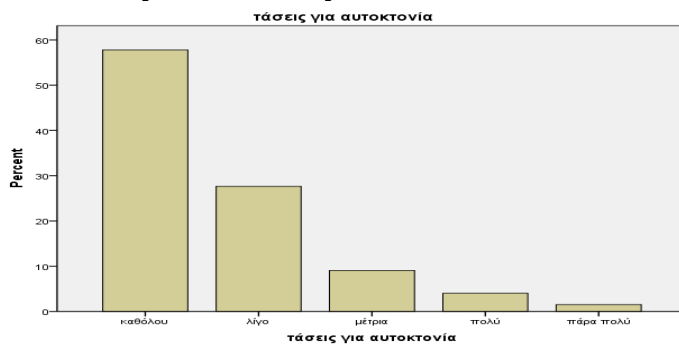
2.48 Φίλοι που έχω στα Social Networks έχουν εκφράσει την επιθυμία τους να αυτοκτονήσουν.

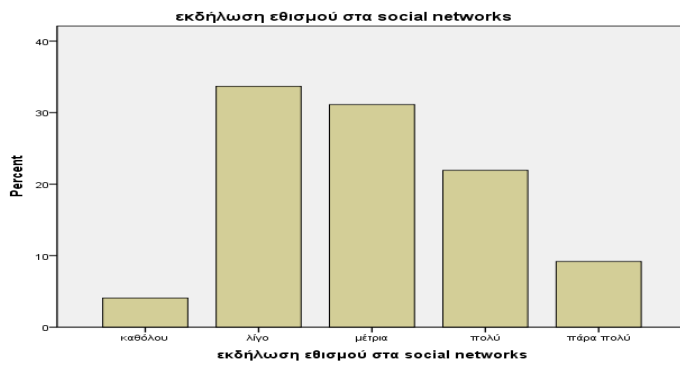
2.49 Κάποια στιγμή προσπάθησα να αυτοκτονήσω.

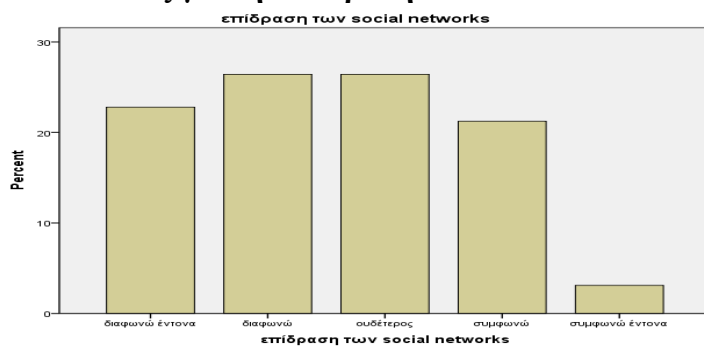
2.50 Τάσεις Αυτοκτονίας.

2.51 Εκδήλωση Εθισμού στα Social Networks.

2.52 Στάσεις για την επίδραση των Social Networks.

2.53 Συμπτώματα Κατάθλιψης.

